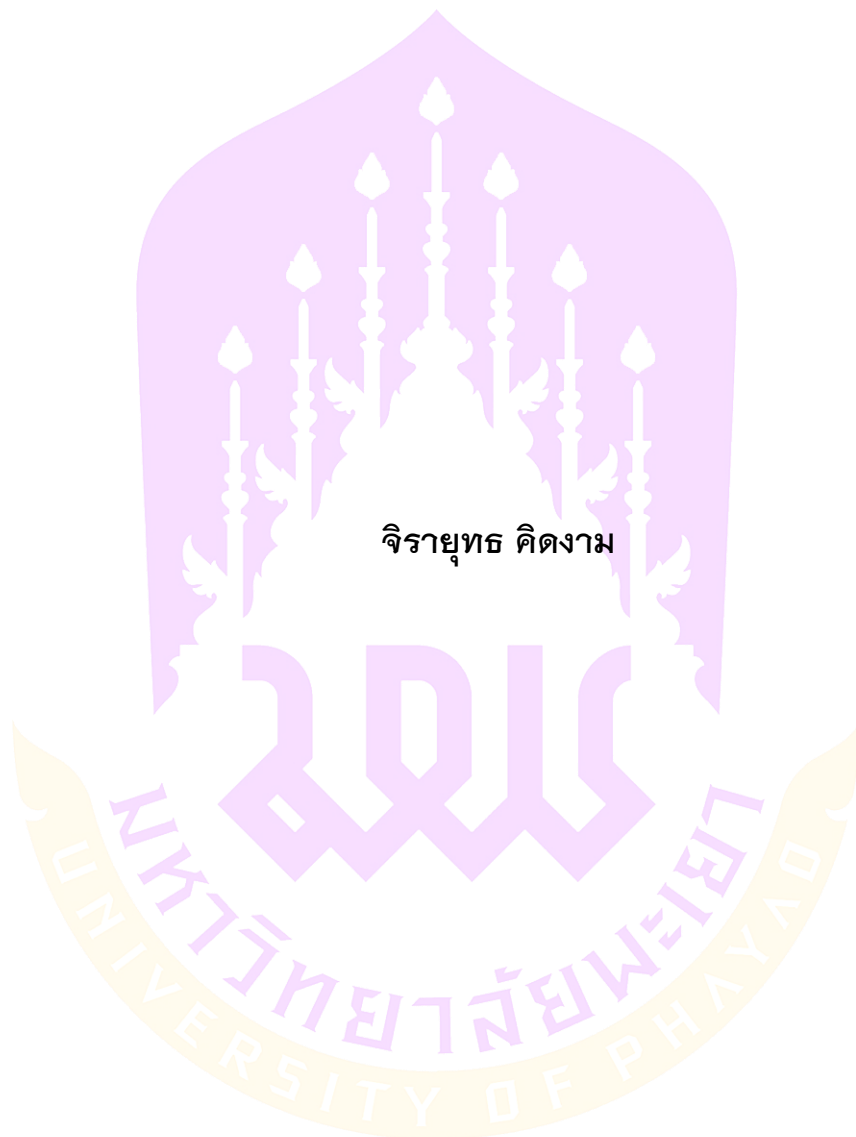

มาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สิน
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาพระราชบัญญัติภาษีป้าย

พ.ศ. 2510

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

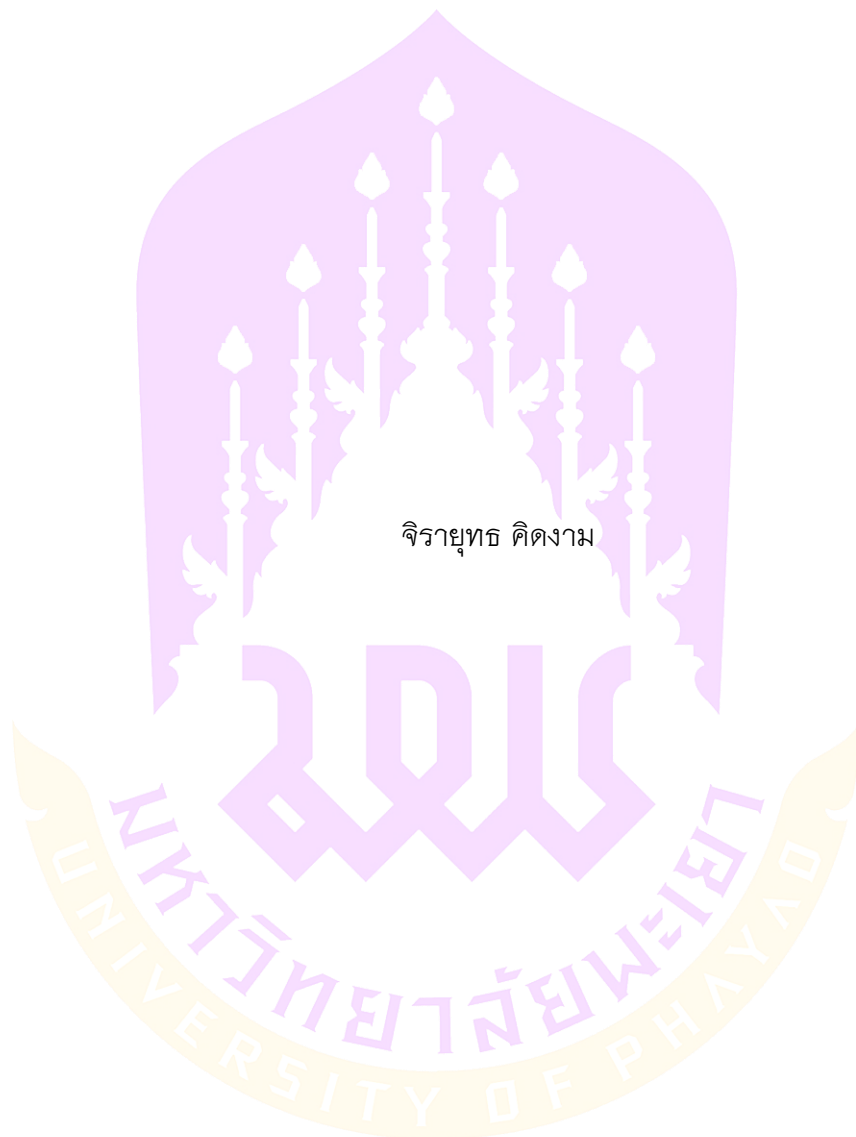
หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ตุลาคม 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

มาตรการบังคับทางปกครองในการยึด आयัต และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาพระราชบัญญัติภาษีป้าย

พ.ศ. 2510

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ตุลาคม 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

ADMINISTRATIVE MEASURES FOR SEIZURE, ATTACHMENT AND SALE BY PUBLIC
AUCTION OF PROPERTY OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS: A CASE STUDY
OF THE SIGNBOARD TAX ACT B.E. 2510

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the *Master of Laws Degree*

October 2023

Copyright 2023 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

มาตรการบังคับทางปกครองในการยึด आयัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาพระราชบัญญัติภาษีป้าย

พ.ศ. 2510

ของ จิรายุทธ ดิถงาม

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(รองศาสตราจารย์ ดร. พรชัย วิสุทธิศักดิ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(รองศาสตราจารย์ กัญญ์กัญญา ใจการวงศ์สกุล)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นภันต์ ศุภศิริพงษ์ชัย)

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อุดม งามเมืองสกุล)

เรื่อง:	มาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อาัยต์ และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	จิรายุทธ คิตดงาม, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: น.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, 2566
อาจารย์ที่ปรึกษา:	รองศาสตราจารย์ กันย์กัญญา ใจการวงศ์สกุล
คำสำคัญ:	ภาษีป้าย, มาตรการบังคับทางปกครอง, การยึด อาัยต์ และขายทอดตลาดทรัพย์สิน

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง วิเคราะห์ปัญหาการใช้มาตรการยึด อาัยต์ และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเสนอแนะแนวทางการพัฒนา แก้ไขกฎหมาย และระเบียบวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้มาตรการทางปกครองในการยึด อาัยต์ ทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาจากเอกสาร และบทความต่างๆ โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

จากการศึกษาวิจัยพบว่า เมื่อมีภาษีป้ายค้างชำระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้โดยวิธีการนั้นคือ การใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยแบ่งออกเป็น 2 วิธีคือ 1) วิธีการบังคับชำระหนี้โดยการใช้สิทธิตามระบบกฎหมายของเอกชนโดยการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาลภาษีอากรกลาง และ 2) การบังคับคดีโดยใช้วิธีการยึด อาัยต์ และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในขั้นตอนการสืบหาทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีเพื่อเตรียมใช้มาตรการยึด อาัยต์ และขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น พบว่ามีปัญหาในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติอยู่หลายประการ เช่น ปัญหาการสืบทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับภาษี ปัญหาการยึด อาัยต์ทรัพย์สินที่ไม่มีทะเบียน ปัญหาการนำวิธีการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับใช้โดยอนุโลม และปัญหาการดำเนินการยึด อาัยต์ทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับภาษี ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งมาจากความไม่ชัดเจนของกฎหมายที่นำมาใช้บังคับ ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนะแนวทางการแก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับภาษีป้าย เสนอแนะให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง นำไปสู่การใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

Title: ADMINISTRATIVE MEASURES FOR SEIZURE, ATTACHMENT AND SALE BY PUBLIC AUCTION OF PROPERTY OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS: A CASE STUDY OF THE SIGNBOARD TAX ACT B.E. 2510

Author: Jirayuth Kidngam, Independent Study: LL.M., University of Phayao, 2023

Advisor: Associate Professor Kankanya Jaikarnwongsakul

Keywords: Signboard Tax, Administrative Enforcement Measures, Seizure Attachment and Auction of Property.

ABSTRACT

This research study aims to investigate the principles, concepts, theories, and laws associated with the use of administrative measures, analyze the issues related to the seizure, attachment, and auction of properties by local administrative organizations, and propose guidelines for the development and amendment of laws and regulations governing the appropriate and efficient use of administrative measures for seizing property of local government organizations. The collected data was subjected to descriptive analysis, wherein the information from the Signboard Tax Act, B.E. 2510, the Administrative Procedures Act, B.E. 2539, and other relevant laws were studied, as well as documents and articles related to the topic.

Based on the research findings, it was revealed that local governments can utilize administrative enforcement measures authorized by law when there are delinquent signboard taxes. Such measures can be implemented through two approaches: 1) debt collection by exercising rights over private property through legal action and 2) legal execution by seizing, attaching, and auctioning the assets of local government organizations. However, numerous legal and practical challenges have been identified during the investigation of assets to prepare for seizure, attachment, and auction. These challenges include issues with investigating the property of tax enforcement officers, seizing unregistered property, applying the methods of the Civil Procedure Code, freezing the property of tax enforcement officers, and a lack of clarity in applicable laws. In light of these challenges, the researcher analyzed the issues and recommended solutions for improving signboard tax enforcement. Specifically, it was proposed that the Signboard Tax Act, B.E. 2510, should be amended to specify the regulations for implementing administrative enforcement measures, which would lead to the effective and appropriate use of such measures in accordance with the intent of the law.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง มาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 เล่มนี้สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ด้วยความกรุณาจากรองศาสตราจารย์กันย์กัญญา ใจการวงศ์สกุล อาจารย์ที่ปรึกษา ที่คอยให้คำชี้แนะแนวทางการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.พรชัย วิสุทธิศักดิ์ ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภันต์ ศุภศิริพงษ์ชัย กรรมการสอบการค้นคว้าด้วยตนเองเป็นอย่างยิ่งที่กรุณาให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองทำให้ การศึกษาดด้วยตนเองเล่มนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณนายกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นิติกร นักวิชาการจัดเก็บรายได้ และเจ้าพนักงานจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง ที่กรุณาให้ข้อมูลสำคัญและ แสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและได้เห็นสภาพปัญหาที่ชัดเจนนำไปสู่ การวิเคราะห์ปัญหา ส่งผลให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเล่มนี้มีความสมบูรณ์

ความสำเร็จในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเล่มนี้ ขอขอบแต่คุณพ่อคำ คีตงาม และ คุณแม่นันทชญา คีตงาม ที่คอยเป็นกำลังใจ ให้การสนับสนุนและสร้างแรงบันดาลใจในการศึกษา ของข้าพเจ้ามาโดยตลอด

ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้ที่ได้ ศึกษาต่อไป หากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเล่มนี้มีความผิดพลาดประการใดข้าพเจ้าขอน้อมรับ ไว้เพียงผู้เดียว

จิรายุทธ คีตงาม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
สมมุติฐานของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	8
บทที่ 2 หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 อำนาจการบริหารและจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	9
2.1.1 ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	10
2.2 หลักนิติรัฐและเอกสิทธิ์ของฝ่ายปกครอง.....	14
2.2.1 หลักนิติรัฐ.....	14
2.2.2 หลักเอกสิทธิ์ของฝ่ายปกครอง	17
2.3 มาตรการบังคับทางปกครอง	21
2.3.1 ประเภทของการบังคับทางปกครอง	21
2.3.2 หลักการสำคัญของการบังคับทางปกครอง	24
2.4 การบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	34

2.5 มาตรการว่าด้วยการยึด อาัยัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น.....	44
2.6 ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล	59
2.7 การจัดลำดับชั้นของกฎหมายไทย	66
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	69
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	74
3.1 ขอบเขตการวิจัย	74
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	75
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	77
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
3.5 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล	78
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
4.1 องค์ความรู้ที่ได้วิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึก.....	80
4.2 องค์ความรู้ที่ได้วิเคราะห์จากการเปรียบเทียบประมวลรัชฎาภากับพระราชบัญญัติภาษี ป้าย พ.ศ. 2510	85
4.3 องค์ความรู้ที่ได้วิเคราะห์จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการสืบหาทรัพย์สิน ของเจ้า พนักงานบังคับภาษี.....	93
4.3.1 การสืบหาทรัพย์สินกับหน่วยงานที่ครองครองข้อมูลส่วนบุคคล ของผู้ค้างชำระ ภาษี	93
4.3.2 ปัญหาการยึด อาัยัดทรัพย์สิน ซึ่งเป็นสังหาริมทรัพย์ที่ไม่มีทะเบียน.....	99
4.4 องค์ความรู้ที่ได้วิเคราะห์จากการศึกษาการใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้โดยอนุโลม	101
4.5 องค์ความรู้ที่ได้วิเคราะห์จากการศึกษาปัญหาการดำเนินการยึด อาัยัดทรัพย์สินของเจ้า พนักงานบังคับภาษี.....	104
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	108

บรรณานุกรม	117
ภาคผนวก	121
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย กลุ่มที่ 1 กลุ่มเป้าหมาย ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้า หน่วยงานของรัฐ.....	122
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย กลุ่มที่ 2 กลุ่มเป้าหมาย ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้า หน่วยงานของรัฐ.....	125
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย กลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บ รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	129
ภาคผนวก ง ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สิน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551.....	133
ภาคผนวก จ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562	163
ประวัติผู้วิจัย	175

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 ตารางกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล..... 77

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบการใช้อำนาจยึด आयัด ทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีและ
บทกำหนดโทษของประมวลรัษฎากรกับพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.251086

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา¹ มีหน้าที่ในการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ โดยหน้าที่หนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การจัดเก็บรายได้เพื่อนำไปบริหารราชการรวมถึงการจัดทำบริการสาธารณะและพัฒนาท้องถิ่นให้กับประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ² โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีป้ายซึ่งจะนำมาศึกษาในครั้งนี้

การจัดเก็บภาษีป้ายเป็นการอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510 และพระราชบัญญัติภาษีป้าย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 โดยกำหนดให้ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา เป็นผู้มีอำนาจในการจัดเก็บภาษีป้ายในเขตท้องที่ของตน ภาษีป้ายจึงเป็นภาษีท้องถิ่นซึ่งถือว่ามีควมสำคัญเนื่องจากเป็นรายได้ของท้องถิ่นซึ่งจะนำมาพัฒนาท้องถิ่นแห่งนั้น ๆ³

ภาษีป้ายตามพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510 และพระราชบัญญัติภาษีป้าย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 กำหนดให้เจ้าของป้ายมีหน้าที่ที่จะต้องชำระภาษีป้ายโดยต้องชำระ

¹ ชาญชัย แสงวงศ์ดี, ข้อควรรู้ทางกฎหมายที่เกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2562). หน้า 46

² ธนกร คฤไชษ, "มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีการยึดอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน" (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2556). หน้า 1.

³ พรพิลาส สุนทรหงส์, "ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีป้าย" (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548). หน้า 82.

ภาษีป้ายเป็นรายปี ยกเว้น ป้ายที่ได้ติดตั้งหรือแสดงในปีแรก ให้เริ่มชำระภาษีตั้งแต่วันเริ่มติดตั้ง หรือวันที่แสดงจนถึงวันสิ้นปี และให้คิดภาษีป้ายเป็นรายงวด งวดละสามเดือนของปี โดยเริ่ม ชำระภาษีป้ายตั้งแต่งวดที่ติดตั้งป้ายจนถึงงวดสุดท้ายของปี ทั้งนี้ป้ายที่ติดตั้งบน อสังหาริมทรัพย์ของบุคคลอื่นและมีพื้นที่ 2 ตารางเมตร ต้องมีชื่อและที่อยู่ของเจ้าของป้าย เป็นตัวอักษรไทยที่ชัดเจนมุมขวาล่างของป้ายและให้ข้อความดังกล่าวได้รับการยกเว้นภาษีป้าย นอกจากนี้ยังมีป้ายที่ไม่จำเป็นต้องชำระภาษีป้าย เช่น ป้ายในบริเวณงานที่จัดขึ้นเป็นครั้งคราว ป้ายที่แสดงไว้ที่คนหรือสัตว์ ป้ายที่แสดงไว้ในอาคารที่ใช้ประกอบการค้าหรือประกอบกิจการ อื่นหรือภายในอาคารซึ่งเป็นที่รโหฐาน ป้ายของราชการ ป้ายของธนาคาร ป้าย ของสถาบันการศึกษาเอกชน ป้ายของผู้ประกอบการค้าผลผลิตอันเกิดจากการเกษตรของตน ป้ายของวัดหรือผู้ดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์แก่การศาสนาหรือการกุศลสาธารณะ และ ป้ายของสมาคมหรือมูลนิธิ⁴

ทั้งนี้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีป้ายจะต้องทำการชำระภาษีป้ายประจำปี ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่ ชำระภาษีป้ายค้างชำระค่าภาษีป้าย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถคิดค่าปรับ หรือ ที่เรียกว่าเงินเพิ่ม ได้ตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้หากผู้มีหน้าที่เสียภาษียังไม่ชำระภาษี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองบังคับจัดเก็บภาษี⁵

หนี้ภาษีอากรเป็นหนี้ที่มีมูลหนี้มาจากกฎหมายมหาชน กล่าวคือภาษีอากร คือเงินที่ประชาชนในประเทศต้องชำระเป็นรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำมา เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารท้องถิ่น ซึ่งหากผู้มีหน้าที่ชำระภาษีไม่ชำระภาษีอากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้สิทธิดำเนินคดีผ่านทางพนักงานอัยการให้ฟ้องร้อง ต่อศาลภาษีอากร เมื่อศาลได้โปรดมีคำพิพากษาแล้วจึงจะขอให้ศาลออกหมายตั้งเจ้าพนักงาน บังคับคดีเพื่อนำเจ้าพนักงานบังคับคดีเข้า ยึดอายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างชำระ และนำรายได้ดังกล่าวไปใช้ในกิจการสาธารณะของรัฐ ซึ่งมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและ ทรัพย์สิน นอกจากนี้กฎหมายยังให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการใช้มาตรการ

⁴ พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510

⁵ พรพิลาส สุนทรหงส์, "ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีป้าย," หน้า 114.

บังคับทางปกครองยึด อาัยต์และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีป้ายตัวเอง ตามมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 โดยให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจ ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ยึด อาัยต์ ขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีเพื่อนำเงิน มาชำระเป็นค่าภาษี เงินเพิ่ม ค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่าย โดยไม่จำเป็นต้องขอให้ศาลสั่ง หรือ ออกหมายยึด อาัยต์ ทั้งนี้ได้ให้อำนาจกระทำการดังกล่าวโดยให้นำความในประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับใช้ได้โดยอนุโลมซึ่งเป็นหลักการของกฎหมายมหาชน⁶

การบังคับทางปกครองเป็นมาตรการบังคับของฝ่ายปกครองซึ่งฝ่ายนิติบัญญัติ ได้มอบให้แก่องค์กรของรัฐซึ่งเป็นฝ่ายปกครองเพื่อให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของการบัญญัติ กฎหมาย โดยรัฐฝ่ายปกครองมีอำนาจบังคับกับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง ได้เองโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการทางศาล โดยการบังคับทางปกครองมีลักษณะสำคัญ ได้แก่

1) ฝ่ายปกครองจะต้องออกคำสั่งทางปกครองให้ผู้รับคำสั่งทางปกครองปฏิบัติเสียก่อน เมื่อผู้รับคำสั่งทางปกครองฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว ฝ่ายปกครองจึงสามารถใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้

2) การบังคับทางปกครองให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง

3) บุคคลที่จะถูกบังคับทางปกครอง ได้แก่ บุคคลที่มีภาระผูกพันต้องปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง

4) เนื่องจากคำบังคับทางปกครองมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครอง อย่างหนึ่งจึงต้องนำหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับคำสั่งทางปกครองมาใช้บังคับด้วย เช่น หลักการ พังความสองฝ่าย การให้เหตุผล และการฟ้องคดีโต้แย้งคำสั่งทางปกครองเพื่อขอให้ศาล เพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย⁷

⁶ ธนกร คฤโฆษ, "มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีการยึด อาัยต์ ทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน," หน้า 3-4.

⁷ ชาญชัย แสงวงศ์ศักดิ์, คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2563), หน้า 458-459.

มาตรการบังคับทางปกครองแบ่งออกเป็นได้ 2 กรณีคือ

1) การบังคับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ผู้ใดบังคับทางปกครองให้กระทำการหรือละเว้นกระทำการ เช่น คำสั่งให้รื้อถอนอาคาร คำสั่งให้ระงับการก่อสร้างอาคาร ซึ่งการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองดังกล่าวอาจถูกดำเนินการบังคับทางปกครองตามมาตรการบังคับอย่างใดอย่างหนึ่งได้

2) มาตรการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินซึ่งจะนำมาเป็นประเด็นในการศึกษาในครั้งนี้ เช่น คำสั่งเรียกเก็บภาษีอากรต่าง ๆ ซึ่งการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองดังกล่าวอาจถูกบังคับทางปกครองตามมาตรการบังคับดังต่อไปนี้

2.1) การเรียกเงินเพิ่มและเบี้ยปรับ การเรียกเงินเพิ่มเป็นการบังคับทางปกครองที่มีลักษณะเป็นการบังคับให้ผู้ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองให้รีบดำเนินการตามคำสั่งทางปกครองโดยเร็ว มักจะนำมาใช้ในการเรียกให้ชำระภาษีอากรต่าง ๆ

2.2) การยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน โดยทั่วไปแล้ว มาตรการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน เป็นมาตรการบังคับในทางแพ่ง แต่ทั้งนี้ เมื่อนำมาใช้ในการบังคับคำสั่งทางปกครองจึงมีการกำหนดให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการของการบังคับคดีแพ่ง และ

2.3) การกักขัง ในที่นี้ไม่ใช่โทษทางอาญาแต่เป็นการใช้แทนค่าปรับ บังคับการ ซึ่งแม้ค่าปรับบังคับการจะเป็นมาตรการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำการหรือละเว้นกระทำการแต่ก็มีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินด้วย โดยในกรณีที่หน่วยงานบังคับการตามคำสั่งทางปกครองไม่อาจบังคับเงินจากการบังคับการได้ หน่วยงานนั้นอาจยื่นคำร้องต่อศาลปกครองให้ศาลปกครองสั่งให้กักขังผู้รับคำสั่งทางปกครองแทนค่าปรับบังคับการได้^๕ โดยในที่นี้จะขอศึกษากรณีการใช้มาตรการทางปกครองในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินเท่านั้น

ทั้งนี้กระทรวงมหาดไทยได้ออกระเบียบว่าด้วยการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551 โดยให้อำนาจผู้บริหารท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน แต่ทั้งนี้ ในการยึดอายัดและ

^๕ ชาญชัย แสงวงศ์, คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง, หน้า 460-61.

ขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น จะต้องมีขั้นตอนในการดำเนินการก่อนจะใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยเมื่อได้มีการประเมินภาษีโดยถูกต้องและพ้นกำหนดระยะเวลาอันอุทธรณ์แล้ว ถึงกำหนดเวลาที่อาจใช้สิทธิยึดทรัพย์สินได้ตามกฎหมาย หากผู้ค้างชำระภาษียังไม่นำเงินภาษีมาชำระ ระเบียบฉบับดังกล่าวให้เจ้าหน้าที่จัดทำหนังสือเตือนโดยเร็ว ทั้งนี้หากผู้ค้างชำระภาษีได้รับแล้วแต่ยังเพิกเฉยหรือไม่ยอมชำระภาษีในกำหนดเวลาก็ให้ทำหนังสือเตือนครั้งสุดท้ายโดยเร็วเพื่อให้ผู้ค้างชำระภาษีนำเงินมาชำระภายใน 15 วันนับแต่วันที่รับหนังสือเตือนครั้งสุดท้าย หากผู้ค้างชำระภาษียังไม่นำเงินมาชำระภายในกำหนดเวลาอีก ให้ทำรายงานแสดงการเร่งรัดหนี้ค่าภาษีค้างชำระและรายงานการขออนุมัติการยึดทรัพย์สินเสนอผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อกำหนดให้ผู้รับผิดชอบออกไปทำการสืบหาทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีว่ามีทรัพย์สินพอจะยึดได้หรือไม่ หรือหากไม่มีทรัพย์สินให้ยึดก็ให้รายงานเสนอผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อดำเนินการต่อไป⁹

โดยทั้งนี้พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 ได้ให้อำนาจในการสืบหาทรัพย์สินตามมาตรา 63/10 เพื่อประโยชน์ในการบังคับทางปกครอง ให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองมีอำนาจที่จะดำเนินการ ดังนี้

1) มีหนังสือสอบถามไปยังสถาบันการเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางบก กรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีหน้าที่ควบคุมทรัพย์สินที่มีทะเบียนเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง

2) มีหนังสือขอให้นายทะเบียน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลอื่นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ระงับการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองไว้เป็นการชั่วคราวเท่าที่จำเป็น เนื่องจากมีเหตุขัดข้องที่ทำให้ไม่อาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้ทันทีและเมื่อเหตุขัดข้องสิ้นสุดลงให้แจ้งยกเลิกหนังสือดังกล่าว ทั้งนี้ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการระงับการจดทะเบียน หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น หน่วยงานตามข้อ 1 ที่ให้ข้อมูลแก่

⁹ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2551

เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการดำเนินการตามข้อ 1) ให้ถือว่าไม่
เป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงินกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาด
หลักทรัพย์และกฎหมายอื่น โดยหากผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่ง
ใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรผู้นั้นมีความผิดฐานขัดคำสั่ง
เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา¹⁰

แต่ปรากฏว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 27
ได้กำหนดมิให้ผู้ที่ครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต
จากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้โดยได้รับข้อยกเว้นไม่ต้องขอ
ความยินยอม บุคคลหรือหน่วยงานที่ได้รับข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องไม่ใช้หรือเปิดเผยข้อมูล
ส่วนบุคคลเพื่อการอย่างอื่นนอกจากวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งให้ไว้กับบุคคลหรือหน่วยงาน
ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้น¹¹

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า แม้ว่าจะมีการแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับ
การบังคับทางปกครองโดยให้ฝ่ายปกครองสามารถสืบหาทรัพย์สินของผู้ต่างชำระภาษี
ไปยังสถาบันการเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางบก หรือหน่วยงานอื่น ๆ
ที่มีหน้าที่ควบคุมทรัพย์สินที่มีทะเบียนเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการ
ทางปกครองและมีข้อกำหนดว่าหากไม่ปฏิบัติตามหนังสือของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่ง
ใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรจะมีความผิดฐานขัดคำสั่ง
เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาก็ตาม แต่เนื่องจากการบังคับใช้ของพระราชบัญญัติ
คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ก็มีบทบัญญัติห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลใช้หรือ
เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเช่นกัน ผู้ศึกษา
จึงเห็นว่ากรณีดังกล่าวเป็นปัญหาในการบังคับใช้มาตรการบังคับทางปกครองและปัญหาการ
บังคับใช้กฎหมายในลำดับชั้นพระราชบัญญัติที่ยังมีข้อบกพร่อง จึงมีความจำเป็นที่จะต้อง

¹⁰ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539, (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา), มาตรา
63/10. <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=720250&ext=pdf>.

¹¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา), มาตรา 27.
<https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=834296&ext=htm>.

ศึกษาปัญหาและทำการวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าวเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อให้มีความเหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง
- 2 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการใช้มาตรการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและแก้ไขกฎหมายและระเบียบวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้มาตรการทางปกครองในการยึด อายัด ทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

สมมุติฐานของการวิจัย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการสืบหาทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีป้ายได้ แม้จะอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 เนื่องจากปัญหาในการถูกจำกัดโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์เดียวกัน ดังนั้นควรจะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510 ให้มีข้อยกเว้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถขอข้อมูลทรัพย์สินและทรัพย์สินที่มีทะเบียนของผู้ค้างชำระภาษีเพื่อบังคับใช้มาตรการทางปกครองต่อไปได้

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539, พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510, ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551, พระราชบัญญัติข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 และกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง เฉพาะที่เกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ได้ทราบถึงหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง
2. ได้ทราบผลการวิเคราะห์ปัญหาการใช้มาตรการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและแก้ไขกฎหมายและระเบียบวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้มาตรการทางปกครองในการยึด อาศัย ทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องมาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ดังนี้

1. อำนาจการบริหารและจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. หลักนิติรัฐและอำนาจของฝ่ายปกครอง
3. มาตรการบังคับทางปกครอง
4. การบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
5. มาตรการว่าด้วยการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สิน
6. ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
7. การจัดลำดับชั้นของกฎหมายไทย
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 อำนาจการบริหารและจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสำคัญต่อการบริหารราชการแผ่นดิน เนื่องจากในชุมชนแต่ละท้องถิ่นมีสภาพสังคม และสภาพความเป็นอยู่ที่มีความแตกต่างกัน รัฐบาลกลางไม่สามารถที่จะบริหารราชการให้ตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมดได้ตรงตามความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ รวมไปถึงการเรียกร้องของประชาชนที่มีความต้องการมีส่วนร่วมในการปกครองและพัฒนาท้องถิ่น ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงจากการรวมอำนาจการปกครองเป็นการกระจายอำนาจการปกครอง เพื่อให้ประชาชนมีอำนาจตัดสินใจในการดำเนินงานของท้องถิ่น¹² องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงถูกจัดตั้งขึ้นตามทฤษฎีการกระจายอำนาจโดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะอย่างอิสระและไม่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของหน่วยงานส่วนกลาง ซึ่งหน่วยงานส่วนกลางมีหน้าที่ในการกำกับดูแลเท่านั้น การกระจายอำนาจประกอบด้วยลักษณะสำคัญได้แก่

¹² โกวิทย์ พวงงาม, การปกครองท้องถิ่น : ว่าด้วยทฤษฎี แนวคิด และหลักการ (กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็กสเปอร์เท็ท จำกัด, 2555), หน้า 11.

- 1) แยกหน่วยงานเป็นนิติบุคคลจากส่วนกลาง
- 2) มีความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง
- 3) มีการเลือกตั้งนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น
- 4) มีเจ้าหน้าที่ของตนเอง และ
- 5) มีงบประมาณและรายได้ของตนเอง¹³

2.1.1 ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเทศไทยมีการแบ่งประเภทของการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 รูปแบบคือ รูปแบบทั่วไปและรูปแบบพิเศษ¹⁴ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาล ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา โดยในที่นี้จะขอศึกษาเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป ดังนี้

1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้มีการจัดตั้งขึ้นในทุกเขตจังหวัด ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มีโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

1. สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ประกอบไปด้วยสมาชิกสภาซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชน สำหรับจำนวนสมาชิกสภาจังหวัดให้ถือตามเกณฑ์จำนวนประชาชนในแต่ละจังหวัดโดยจะมีจำนวนตั้งแต่ 24 คน ไปจนถึง 48 คน¹⁵ โดยสมาชิกสภาจังหวัดจะประกอบไปด้วย ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดจำนวน 1 คน และรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มาจากการเลือกของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดจำนวน 2 คน โดยสมาชิกสภาจังหวัดจะมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี มีหน้าที่ที่สำคัญ

¹³ ธนกร ตฤโฆษ, "มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีการยึด อาศัย ทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน." หน้า 10

¹⁴ สมคิด เลิศไพฑูรย์, กฎหมายปกครองท้องถิ่น (กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็กสเปอร์เน็ท จำกัด, 2550). หน้า 289

¹⁵ โกวิท พวงงาม, การปกครองท้องถิ่นไทย (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2559), หน้า 162.

คือ พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ควบคุมและตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร¹⁶

2. นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด มาจากการเลือกตั้งของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัด มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี และดำรงตำแหน่งติดต่อกันได้ไม่เกิน 2 วาระ นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจแต่งตั้งที่มบริหารเพื่อช่วยเหลือในการทำงาน ประกอบด้วย รองนายองค์การบริหารส่วนจังหวัด เลขาธิการนายองค์การบริหารส่วนจังหวัด และที่ปรึกษานายองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญคือกำหนดนโยบายโดยชอบด้วยกฎหมายและมีหน้าที่ในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัด¹⁷

(2) อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่สำคัญ ได้แก่ การตราข้อบัญญัติ การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด สนับสนุนสภาตำบลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น แบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่สภาตำบลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น คุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น¹⁸

2) องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคลจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537¹⁹ มีโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายองค์การบริหารส่วนตำบล

1. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบไปด้วยสมาชิกสภาที่มาจากการเลือกตั้งจากประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล โดยเลือกจากประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน โดยถือเอาหมู่บ้านเป็นเขตเลือกตั้ง จำนวนสมาชิกประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การ

¹⁶ธนกร คฤไชษ, "มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีการยึด อายัดทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน," หน้า 14.

¹⁷โกวิท พวงงาม, การปกครองท้องถิ่นไทย, หน้า 182.

¹⁸ธนกร คฤไชษ, "มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีการยึด อายัดทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน," หน้า 14.

¹⁹ โกวิท พวงงาม, การปกครองท้องถิ่นไทย, หน้า 258.

บริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละ 1 คน ในกรณีที่ตำบลใดมีเขตเลือกตั้งไม่ถึง 6 เขตเลือกตั้ง ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 6 คน โดยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ ได้แก่ ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของราชการ

2. นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน มาจากการเลือกตั้งของประชาชน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อช่วยเหลือในการบริหารราชการได้ไม่เกิน 2 คน และอาจแต่งตั้งเลขานุการได้ โดยมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ ได้แก่ กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย²⁰

(2) อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ เช่น รักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย การดูแลการจราจร และส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ รักษาความสะอาดของถนนและที่สาธารณะ รวมไปถึงจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ดำเนินการป้องกันและระงับโรคติดต่อ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จัดการ ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และการฝึกอบรมให้แก่ประชาชน รวมทั้งการจัดการหรือ

²⁰ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537, (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา).

สนับสนุนการดูแลและพัฒนาเด็กเล็กตามแนวทางที่เสนอแนะจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา เป็นต้น²¹

3) เทศบาล

เทศบาลเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งของประเทศไทย มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีการแบ่งรูปแบบ อำนาจหน้าที่และโครงสร้างตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

(1) ประเภทของเทศบาล แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ เทศบาลนคร เทศบาลเมืองและเทศบาลตำบล²²

(2) โครงสร้างของเทศบาล

1. สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้งตามกฎหมาย โดยมีจำนวนดังต่อไปนี้ สภาเทศบาลนคร ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 24 คน, สภาเทศบาลเมือง ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 18 คน และสภาเทศบาลตำบล ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 12 คน สมาชิกสภาจะสามารถดำรงตำแหน่งได้คราวละ 4 ปี²³ โดยสภาเทศบาลมีอำนาจหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างเทศบัญญัติ เทศบัญญัติรายจ่ายประจำปี ควบคุมและตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร²⁴ เป็นต้น

2. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถใช้อิทธิพลเลือกตั้งนายกเทศมนตรีซึ่งผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีจะมีระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่เป็นเวลา 4 ปี และจะสามารถดำรงตำแหน่งติดต่อกันได้เพียงสองครั้งเท่านั้น โดยนายกเทศมนตรีสามารถเลือกบุคคลมาเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการได้เรียกว่ารองนายกเทศมนตรี ทั้งนี้จำนวนของรองนายกเทศมนตรีขึ้นอยู่กับขนาดของเทศบาล โดยมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญดังนี้ กำหนดนโยบายโดยชอบด้วยกฎหมาย และมีหน้าที่บริหารราชการของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมาย

²¹ เรื่องเดียวกัน

²² ธนกร คฤไชษ, "มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีการยึด आयัดทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน," หน้า 16.

²³ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496, (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา).

<http://web.krisdika.go.th/lawHeadContent.jsp?fromPage=lawHeadContent&formatFile=htm&hlD=0>.

²⁴ ธนกร คฤไชษ, "มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีการยึด आयัดทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน," หน้า 17.

และนโยบาย สิ่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการของเทศบาล วางระเบียบเพื่อให้งานของเทศบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย²⁵

(3) อำนาจหน้าที่ของเทศบาล เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ที่ต้องทำในเขตอำนาจที่สำคัญ ดังนี้ รักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสงบเรียบร้อยของประชาชน จัดให้มีและบำรุงทางน้ำ และทางบก ดูแลการจราจร ส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ ดังกล่าว รักษาความสะอาดของถนนและที่สาธารณะ รวมทั้งการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ป้องกันและระงับโรคติดต่อ²⁶ เป็นต้น

2.2 หลักนิติรัฐและเอกสิทธิ์ของฝ่ายปกครอง

2.2.1 หลักนิติรัฐ

นิติรัฐเป็นการปกครองโดยกฎหมายซึ่งประกอบด้วยความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ รวมถึงหลักความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งกฎหมายนั้นจะต้องมาจากประชาชนมิใช่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และผู้อยู่ใต้การปกครองจะต้องไม่ถูกละเมิดจากการใช้อำนาจของรัฐโดยขาดความเป็นธรรม หลักนิติรัฐถูกสร้างขึ้นเพื่อควบคุมการใช้อำนาจตลอดจนการกระทำต่าง ๆ ของฝ่ายปกครอง โดยใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือซึ่งหลักการดังกล่าวได้พัฒนามาจากหลักการสำคัญของประชาธิปไตยที่ว่าด้วยความสูงสุดของกฎหมายในฐานะที่เป็นกลไกของการบริหารการปกครอง²⁷

1) องค์ประกอบของหลักนิติรัฐ

แนวความคิดของหลักนิติรัฐ หรือที่ดำเนินอยู่ภายใต้กฎหมายซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการจำกัดอำนาจของฝ่ายปกครองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาการของรัฐยุคใหม่ และถือเป็นผลผลิตทางการเมือง

²⁵ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496. (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา).

<http://web.krisdika.go.th/lawHeadContent.jsp?fromPage=lawHeadContent&formatFile=htm&hID=0>.

²⁶ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496. (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา).

<http://web.krisdika.go.th/lawHeadContent.jsp?fromPage=lawHeadContent&formatFile=htm&hID=0>.

²⁷ ศุภชัย บุญใจเพชร, "แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นธรรมตามหลักนิติรัฐ: กรณีศึกษาจากพระราชดำรัสของพระมหากษัตริย์รัชกาลปัจจุบัน ช่วงปี พ.ศ.2493 จนถึงปัจจุบัน" (การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547), หน้า 14.

การปกครองภายใต้หลักกฎหมาย หลักนิติรัฐจึงถือเป็นผลของความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ในฐานะปัจเจกบุคคลและสมาชิกในประชาคมมนุษย์ที่ไขว่คว้าหาความยุติธรรมและความแน่นอนของกฎหมาย²⁸ มีหลักการพื้นฐานที่เป็นหัวใจหลักที่สำคัญเป็นรากฐานของหลักนิติรัฐมี 3 ประการ คือ

1.1) รัฐที่เป็นนิติรัฐนั้นกฎหมายถือเป็นหัวใจสำคัญของการดำรงอยู่ของรัฐ การดำเนินการใด ๆ ภายในรัฐจะต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายและกฎหมายทั้งหลายจะต้องอยู่ภายใต้ระบบและหลักการว่าด้วยลำดับชั้นของกฎหมายโดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่รับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และจะต้องมีการควบคุมมิให้กฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุด

1.2) รัฐจะต้องมีการแบ่งแยกการทำงานของเจ้าหน้าที่ ให้ทำงานในหน้าที่ต่าง ๆ ออกจากกันมิให้คนใดคนหนึ่งมีอำนาจเด็ดขาดเพียงผู้เดียว และมีให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายใดอยู่ในฐานะที่เหนือกว่าที่กฎหมายกำหนดจนสามารถดำเนินการอย่างใดก็ได้ นอกจากนี้ อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องถูกจำกัดตามกฎหมาย การที่เจ้าหน้าที่จะดำเนินการใดอันเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎหมาย ซึ่งคือพื้นฐานของหลักว่าด้วยการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยชอบด้วยกฎหมาย

1.3) รัฐที่เรียกตัวเองว่าเป็นรัฐที่ปกครองโดยชอบด้วยกฎหมาย จะต้องมีการตรวจสอบการที่มิความเป็นอิสระ คอยทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจและการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ตั้งขึ้นตามกฎหมาย

หลักเกณฑ์ทั้ง 3 ประการถือเป็นหลักฐานที่ชี้ให้เห็นถึงลักษณะของรัฐที่ปกครองโดยกฎหมายและยึดถือกฎหมายเป็นใหญ่ซึ่งเป็นหัวใจหลักที่เป็นรากฐานของหลักนิติรัฐ²⁹

2) สาระสำคัญของหลักนิติรัฐ

รัฐที่เป็นนิติรัฐจะต้องยอมรับและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบประชาธิปไตยแม้ว่าจะเป็นการ

²⁸ สามารถ ตราฐุ, "การนำหลักนิติรัฐมาใช้ในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ" (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560), หน้า 31.

²⁹ สามารถ ตราฐุ, "การนำหลักนิติรัฐมาใช้ในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ," หน้า 32.

ปกครองด้วยเสียงส่วนใหญ่ แต่ก็ต้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของเสียงข้างน้อยด้วย แม้ว่าบางครั้งรัฐมีความจำเป็นจะต้องละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน แต่ก็เพื่อการรักษาผลประโยชน์ของสาธารณชนไว้ โดยรัฐจะต้องกระทำไปเพื่อความจำเป็นและมีการบัญญัติไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน หากประชาชนเห็นว่ารัฐกระทำไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ประชาชนก็มีสิทธิโต้แย้งและคัดค้านการกระทำของรัฐผ่านกระบวนการยุติธรรมได้ นอกจากนี้หลักการสำคัญข้างต้นจะสามารถปฏิบัติได้จริงจะต้องมีการแบ่งแยกอำนาจ โดยอำนาจนิติบัญญัติทำหน้าที่ตรากฎหมาย อำนาจบริหารมีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย และอำนาจตุลาการมีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องตามกฎหมายของการกระทำขององค์กรเจ้าหน้าที่ รัฐต้องเป็นอิสระจากกันและมีลักษณะเป็นการถ่วงดุลอำนาจกันด้วย³⁰ สาระสำคัญของหลักนิติรัฐมี 3 รูปแบบประกอบด้วย

2.1) การกระทำต่างๆ ขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหารจะต้องชอบด้วยกฎหมายที่ถูกรตราขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติ กล่าวคือ รัฐฝ่ายบริหารจะมีอำนาจบังคับใช้กฎหมายให้ประชาชนกระทำการหรือละเว้นกระทำการได้ต้องมีกฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจนและจะต้องกระทำไปในกรอบของกฎหมาย

2.2) กฎหมายทั้งหลายที่ฝ่ายนิติบัญญัติตราขึ้นต้องชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่ให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหารในการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนจะต้องมีข้อความระบุไว้อย่างชัดแจ้งว่าให้ฝ่ายบริหารมีอำนาจล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ในกรณีใดและภายในขอบเขตอย่างไร และกฎหมายดังกล่าวต้องไม่ให้อำนาจรัฐฝ่ายบริหารล่วงล้ำเข้าไปในแดนแห่งสิทธิเสรีภาพของราษฎรเกินขอบเขตความจำเป็นเพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะ

2.3) การควบคุมไม่ให้การกระทำของรัฐฝ่ายบริหาร การควบคุมไม่ให้อำนาจตุลาการขัดต่อรัฐธรรมนูญ จะต้องเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐฝ่ายตุลาการซึ่งมีความเป็นอิสระโดยองค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการซึ่งทำหน้าที่ควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือองค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการซึ่งควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำขององค์กร

³⁰ กิจสุวัฒน์ นवलสุวรรณ, "ความชอบธรรมของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญภายใต้หลักนิติรัฐและเสรีนิยมประชาธิปไตย: ศึกษากรณีคำวินิจฉัยที่ 18-22/2555 และ 15-18/2556" (มหบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558), หน้า 38.

ของรัฐฝ่ายบริหารอาจจะเป็นองค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการอีกองค์กรหนึ่ง แยกต่างหากจากองค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการซึ่งทำหน้าที่พิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญาก็ได้³¹

2.2.2 หลักเอกลิทธิของฝ่ายปกครอง

หลักเอกลิทธิของฝ่ายปกครองหรืออำนาจของฝ่ายปกครอง เป็นเครื่องมือทางกฎหมายมหาชนที่กำหนดให้นิติบุคคลซึ่งจัดทำหรือกำกับดูแลการจัดทำบริการสาธารณะมีอำนาจพิเศษที่แตกต่างไปจากวิธีการทางกฎหมายเอกชน ซึ่งเรียกว่าอำนาจพิเศษของฝ่ายปกครองหรือเอกลิทธิของฝ่ายปกครองหรืออำนาจมหาชน โดยเป็นอำนาจฝ่ายเดียวของฝ่ายปกครองที่อยู่เหนือเอกชนเพื่อประโยชน์ในการจัดทำบริการสาธารณะซึ่งจะพบได้ในการดำเนินกิจกรรมของฝ่ายปกครองประเภทต่าง ๆ ³²

1) ลักษณะของเอกลิทธิของฝ่ายปกครอง

ลักษณะของเอกลิทธิของฝ่ายปกครองนั้นจะต้องมีกฎหมายรองรับบทบาทหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยกฎหมายดังกล่าวแสดงวิธีการได้ดังนี้

(1) กิจกรรมที่ฝ่ายปกครองดำเนินการและผลทางกฎหมายจากการที่ฝ่ายปกครองได้กระทำการหรือประโยชน์สาธารณะนั้น แบ่งแยกได้ดังนี้คือ การรักษาความสงบเรียบร้อยทางการปกครอง และกิจกรรมที่เป็นการให้บริการสาธารณะ

(ก) กิจกรรมในการรักษาความสงบเรียบร้อยทางปกครอง หมายถึง การใช้อำนาจรักษาความสงบเรียบร้อยในการใช้เสรีภาพของเอกชน เพื่อป้องกันความไม่สงบเรียบร้อยที่อาจเกิดขึ้นในสังคม โดยเป็นการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น เป็นการใช้อำนาจล่วงหน้าเพื่อการป้องกัน ดังนั้นฝ่ายปกครองจึงมีอำนาจเพียงฝ่ายเดียวในการออกกฎเกณฑ์มาใช้โดยไม่ต้องถามความสมัครใจของเอกชน โดยเอกชนมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามเท่านั้นซึ่งเรียกว่านิติกรรมทางปกครอง ได้แก่ อำนาจในการวางกฎระเบียบเพื่อการต่าง ๆ และยังรวมไปถึงการออกคำสั่งตามระเบียบนั้นด้วย เช่น การออกคำสั่งอนุมัติหรือไม่อนุมัติ และถ้าจำเป็นในการใช้อำนาจรักษาความสงบ

³¹ ศุภชัย บุญใจเพชร, "แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นธรรมตามหลักนิติรัฐ: กรณีศึกษาจากพระราชดำรัสของพระมหากษัตริย์รัชกาลปัจจุบัน ช่วงปี พ.ศ.2493 จนถึงปัจจุบัน," หน้า 18-19.

³² ธนกร คฤไชษ, "มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีการยึดอายุทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน," หน้า 27.

เรียบร้อยทางปกครองอาจใช้กำลังได้เท่าที่จำเป็นอีกด้วย และถ้าการฝ่าฝืนข้อห้ามเพื่อการป้องกันนี้เป็นความผิดทางอาญาด้วยก็ต้องนำความกฎหมายอาญามาใช้กับกรณีนั้น หรืออาจจะต้องมีการดำเนินคดีในศาลยุติธรรมในส่วนที่เป็นความผิดทางอาญา

ผลทางกฎหมายจากการรักษาความสงบเรียบร้อยทางการปกครองนั้นส่งผลให้เอกชนอาจนำคดีขึ้นสู่ศาลปกครองได้หากเอกชนเห็นว่าการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองเป็นการไม่ชอบและกรณีเช่นนี้ศาลปกครองจะใช้หลักที่ให้ความสำคัญกับมาตรการที่ฝ่ายปกครองใช้ว่าเกินความจำเป็นหรือไม่ ถ้าศาลปกครองพิจารณาได้ความว่าฝ่ายปกครองใช้มาตรการเกินกว่าความจำเป็นศาลปกครองก็จะสั่งเพิกถอนนิติกรรมทางการปกครองนั้นได้ ถ้าเป็นกรณีที่ฝ่ายปกครองได้ละเมิดสิทธิของเอกชนอย่างร้ายแรงโดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ ศาลปกครองก็อาจลงโทษฝ่ายปกครองโดยไม่รับคดีไว้พิจารณาเอง แต่จะให้ไปขึ้นสู่ศาลยุติธรรมซึ่งใช้กฎหมายเอกชนมาบังคับคดีแทน

(ข) กิจกรรมที่เป็นการให้บริการสาธารณะ กิจกรรมดังกล่าวเป็นการให้บริการแก่ประชาชน เป็นประโยชน์สาธารณะ และเป็นการสนองความต้องการของมหาชน ดังนั้น วัตถุประสงค์ที่จะได้รับตอบแทนมาในรูปแบบของผลกำไรและการประกอบกิจกรรมจึงไม่ใช่วัตถุประสงค์ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรม และลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะถือว่าเป็นการให้บริการสาธารณะก็คือต้องเป็นกิจกรรมที่ฝ่ายปกครองดำเนินกิจกรรมด้วยตัวเองและเป็นกิจกรรมที่ฝ่ายปกครองผู้ดำเนินกิจกรรมนั้นต้องรับผิดชอบ หรืออย่างน้อยหากเป็นกิจกรรมที่ฝ่ายปกครองมอบให้กระทำการแทนก็ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมกำกับอย่างใกล้ชิดของฝ่ายปกครอง

ผลทางกฎหมายจากกิจกรรมให้บริการสาธารณะ ศาลปกครองได้สร้างหลักกฎหมายพิเศษขึ้นมาสำหรับคุ้มครองการให้บริการสาธารณะที่เรียกว่าหลักกฎหมายพื้นฐานแห่งการให้บริการสาธารณะ คือหลักความต่อเนื่องของบริการสาธารณะหลักการปรับเปลี่ยนให้การบริการสาธารณะทันต่อความต้องการของมหาชน อยู่เสมอและหลักความเสมอภาคที่มีต่อกิจกรรมอันเป็นการบริการสาธารณะ³³

(2) วิธีการที่ใช้ในการทำกิจกรรมและผลทางกฎหมายในกฎหมายเอกชนนั้น เมื่อคู่กรณีเข้าทำนิติสัมพันธ์อยู่บนพื้นฐานความเท่าเทียมและด้วยความสมัครใจ ทั้งสองฝ่ายก็คือสัญญา แต่ในกฎหมายมหาชนฝ่ายปกครองมีวิธีการต่าง ๆ ให้สามารถเลือกใช้

³³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 28-29

ได้ตามความจำเป็นอย่างน้อยสามประการด้วยกันซึ่งเรียกโดยรวมว่าเอกสิทธิ์พิเศษของวิธีการกล่าวคือ

ก. นิติกรรมทางปกครองคือการแสดงเจตนาแต่เพียงฝ่ายเดียวของฝ่ายปกครองและก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ อันได้แก่การเปลี่ยนแปลง โอน สงวนหรือระงับซึ่งสิทธิหน้าที่ของเอกชน

ข. สัญญาทางปกครองคือการใช้อำนาจฝ่ายปกครองเข้าทำสัญญาโดยมีเอกชนเข้าร่วมแสดงเจตนาด้วยแล้วสัญญามีวัตถุประสงค์โดยตรงในการดำเนินกิจกรรมให้บริการสาธารณะหรือมีข้อสัญญาที่ให้อำนาจมากเป็นพิเศษแก่ฝ่ายปกครองเหนือเอกชนที่เป็นคู่สัญญา

ค. การให้สัญญาทางแพ่งคือการเข้าทำสัญญาในทางแพ่งที่ไม่ได้มุ่งโดยตรงต่อการดำเนินบริการสาธารณะกับเอกชนในสาระสำคัญเช่นเดียวกับเอกชน โดยฝ่ายปกครองไม่มีเอกสิทธิ์ใด ๆ เท่ากับว่าฝ่ายปกครองมีฐานะเป็นเอกชนคนหนึ่งเท่านั้น

ผลทางกฎหมายของนิติกรรมทางปกครองซึ่งกระทำไปเพื่อประโยชน์สาธารณะเป็นผลให้ฝ่ายปกครองมีเอกสิทธิ์เหนือกว่าเอกชนดังนี้ 1) ต้องใช้หลักกฎหมายมหาชนบังคับ 2) ฝ่ายปกครองมีสิทธิและภาระหน้าที่มากกว่าเอกชน 3) ฝ่ายปกครองมีเสรีภาพจำกัดเพราะต้องกระทำไปภายใต้ข้อบังคับของกฎหมายที่ให้อำนาจเท่านั้น³⁴

(3) การบังคับตามสิทธิหน้าที่หรือการพิจารณาคดีในระบบกฎหมายเอกชนนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและเสรีภาพในการทำสัญญา ซึ่งหากมีข้อโต้แย้งในเรื่องสิทธิหน้าที่ตามสัญญาก็ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลยุติธรรมและการบังคับคดีก็ต้องให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการให้ แต่ระบบกฎหมายมหาชนนั้นการปกครองมีสิ่งที่เรียกว่าเอกสิทธิ์ในการกระทำไปได้ก่อน หมายถึงรัฐมีอำนาจบังคับโดยตรงอยู่แล้วเนื่องจากการกระทำของรัฐเป็นการดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ ฝ่ายปกครองจะมีอำนาจบังคับให้เป็นไปตามนิติกรรมทางปกครองหรือสัญญาทางปกครองได้โดยไม่ต้องพิจารณาพิพากษาคดีเสียก่อนแต่การกระทำไปได้ก่อนนั้น หากเอกชนเห็นว่าไม่ชอบด้วยกฎหมายเอกชนก็อาจฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อให้เพิกถอนหรือขอให้ชดเชยค่าเสียหายได้

ผลทางกฎหมายของเอกสิทธิ์ในการกระทำไปได้ก่อนที่สำคัญคือ

1) การยอมให้ฝ่ายปกครองดำเนินการบังคับตามนิติกรรมทางปกครองไปได้ก่อนโดยไม่ต้อง

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 30

มาใช้อำนาจทางศาลบังคับให้เพราะถือเป็นข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่านิติกรรมทางปกครอง หรือสัญญาทางปกครองนั้นชอบด้วยกฎหมายจนกว่าศาลจะพิพากษาให้เป็นอย่างอื่น 2) นิติกรรมทางปกครองมีผลให้เกิดการเคลื่อนไหวในสิทธิหน้าที่ทันที เอกชนต้องปฏิบัติตาม แม้ไม่สมัครใจ 3) ฝ่ายปกครองอาจยกเลิกนิติกรรมทางปกครองให้สิ้นผลในอนาคตได้ แต่การเพิกถอนนั้นให้มีผลย้อนหลังอาจกระทำได้ในบางกรณีขึ้นอยู่กับเงื่อนไขในการประสานผลประโยชน์และองค์ประกอบอื่น ๆ อีกหลายประการ³⁵

2) ข้อจำกัดในการใช้เอกสิทธิ์ของฝ่ายปกครอง

การใช้เอกสิทธิ์ของฝ่ายปกครองย่อมมีข้อจำกัดในการใช้ โดยมีที่มาจากหลายปัจจัยด้วยกันกล่าวคือ

(1) การอ้างเอกสิทธิ์นั้น หากพิจารณาอีกนัยหนึ่งจะพบว่าจริง ๆ แล้ว ก็คือการอ้างเอกสิทธิ์เพื่อปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายปกครองที่จะต้องดำเนินการไปตามที่กฎหมายมอบหมายให้ทั้งในแง่แบบพิธีและในแง่แบบเนื้อหา

(2) การอ้างเอกสิทธิ์นั้นสามารถถูกตรวจสอบได้โดยกระบวนการยุติธรรมทางปกครองซึ่งมีศาลปกครองเป็นองค์กรผู้ทำหน้าที่ดำเนินการสอบสวนพิจารณา ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้แก่บรรดาบุคคลที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการอ้างเอกสิทธิ์ของฝ่ายปกครองสามารถเข้าดำเนินการฟ้องร้องเพื่อให้ได้รับความเสียหายทางศาลต่อไป

(3) การอ้างเอกสิทธิ์นั้นหากไม่ชอบด้วยกฎหมายและก่อให้เกิดความเสียหายแก่เอกชน ฝ่ายปกครองจะต้องรับผิดชอบในการชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้เสมือนเป็นการลงโทษฝ่ายปกครองจากความผิดพลาดในการปฏิบัติหน้าที่อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่เอกชนและเป็นการเยียวยาความเสียหายแก่เอกชน

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่ากรณีที่ฝ่ายปกครองดำเนินการกิจกรรมทางปกครองก็เพื่อประโยชน์สาธารณะจึงจำเป็นที่ฝ่ายปกครองจะต้องมีเครื่องมือทางกฎหมายรวมทั้งจะต้องมีอำนาจพิเศษของฝ่ายปกครองที่มีอยู่เหนือเอกชน ในการช่วยให้กิจกรรมนั้นบรรลุเป้าหมาย แต่ขณะเดียวกันฝ่ายปกครองจะต้องดำเนินการภายในกรอบของกฎหมายและ

³⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 30

ต้องถูกตรวจสอบโดยองค์กรตุลาการเพื่อให้มีการแก้ไขและเยียวยาแก่ผู้เสียหายจากการดำเนินกิจกรรมของฝ่ายปกครองที่เกิดขึ้น³⁶

2.3 มาตรการบังคับทางปกครอง

การบังคับทางปกครองเป็นการใช้อำนาจของรัฐตามกฎหมายมหาชนที่เจ้าหน้าที่นำไปใช้บังคับกับผู้อยู่ใต้บังคับทางปกครอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาบรรทัดฐานทางกฎหมายที่กำหนดไว้³⁷ เหตุผลในการบังคับใช้บทบัญญัติของกฎหมายและข้อบังคับนั้น เพื่อให้บุคคลปฏิบัติตามข้อกำหนดทางกฎหมาย และจัดให้มีการลงโทษสำหรับผู้อยู่ใต้บังคับทางปกครองที่ฝ่าฝืนบรรทัดฐานของกฎหมาย และป้องกันมิให้บุคคลกระทำการใด ๆ อันเป็นการละเมิดต่อกฎหมายซ้ำอีก และป้องกันมิให้บุคคลอื่นกระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย³⁸ การจะบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพจะต้องมีมาตรการบังคับ เพื่อให้ผู้ที่อยู่ใต้บังคับของกฎหมายปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด โดยสามารถแบ่งมาตรการบังคับทางกฎหมายได้แก่ มาตรการบังคับทางแพ่ง มาตรการบังคับทางอาญา และมาตรการบังคับทางปกครอง³⁹ ซึ่งงานวิจัยเล่มนี้จะขอศึกษาเฉพาะมาตรการบังคับทางปกครองเท่านั้น

2.3.1 ประเภทของการบังคับทางปกครอง

โดยทั่วไปแล้วอาจแบ่งมาตรการในการบังคับทางปกครองตามวัตถุประสงค์แห่งการบังคับทางปกครองได้ 2 กรณี คือมาตรการบังคับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำการ และมาตรการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน

³⁶ ธนกร ดุฎโฆษ, "มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีการยึดอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน," หน้า 31.

³⁷ Dewi Kania Sugiharti and Zainal Muttaqin Zahra Malinda Putri, "ADMINISTRATIVE SANCTIONS AGAINST ABUSE OF AUTHORITY IN THE ENVIRONMENTAL LICENSING SECTOR BASED ON POSITIVE LAW IN INDONESIA," *Journal of law and Policy Transformation* 7 (2 ธันวาคม 2565), <https://journal.uib.ac.id/index.php/jlpt/article/view/6869/2922>.

³⁸ Selamat Suhartono and Hufron Karmal Maksudi, "Imposition of Administrative Sanctions on Government Officials Who Do Not Implement Decision of the State Administrative Court," *International Journal of Social Science Research and Review* 6, no. 9: Page 234, <https://www.ijssr.com/journal/article/view/1561/1237>.

³⁹ ชาญชัย แสงวงศ์ดี, คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง, หน้า 458.

1) มาตรการบังคับทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำการ เช่น คำสั่งให้รื้อถอนอาคาร หรือให้ระงับการก่อสร้างอาคาร ซึ่งการฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง อาจถูกดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครอง ดังนี้

1.1) การกระทำการแทน เป็นการบังคับโดยให้บุคคลภายนอกหรือ ฝ่ายปกครองเข้ากระทำการตามคำสั่งทางปกครองแทนผู้ที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งนั้น โดยผู้อยู่ใต้บังคับทางปกครองต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย⁴⁰

1.2) การปรับ เป็นมาตรการบังคับทางปกครองในกรณีที่ไม่สามารถ หรือไม่อยู่ในวิสัยที่จะให้ผู้อื่นกระทำการแทนได้ แต่ผู้อยู่ใต้บังคับทางปกครองต้องกระทำการเอง⁴¹

1.3) การบังคับโดยตรง เป็นกรณีที่ฝ่ายปกครองใช้กำลังเข้าบังคับ โดยตรงต่อผู้อยู่ใต้บังคับทางปกครองเพื่อให้ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง ฝ่ายปกครองจะใช้ มาตรการนี้เมื่อไม่อาจนำมาตรการอื่นมาใช้บังคับได้และจะต้องใช้อย่างพอสมควรแก่กรณี และ ต้องเป็นกรณีที่กฎหมายให้อำนาจไว้⁴²

1.4) การจับกุมกักขัง เป็นมาตรการบังคับทางคดีแพ่งที่เจ้าหน้าที่ ตามคำพิพากษาขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีจับไล่ลูกหนี้และบริวารออกไปจาก อสังหาริมทรัพย์แต่ลูกหนี้และบริวารไม่ยอมออก เจ้าพนักงานบังคับคดีจึงออกรายงานต่อศาล ให้มีคำสั่งจับกุมกักขังลูกหนี้และบริวารได้⁴³

1.5) การเพิกถอนใบอนุญาต เป็นมาตรการบังคับทางปกครองที่ใช้ ในกรณีที่ผู้ได้รับอนุญาตไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตหรือคำสั่งทางปกครอง กฎหมายจึงให้ฝ่ายปกครองใช้มาตรการบังคับโดยเพิกถอนใบอนุญาตได้⁴⁴

⁴⁰ชาญชัย แสวงศักดิ์, ข้อควรรู้ทางกฎหมายที่เกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, หน้า 461.

⁴¹ ธนกร ศฤไชษ, "มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีการยึด อาศัยทรัพย์สืบตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน," หน้า 40.

⁴² ชาญชัย แสวงศักดิ์, ข้อควรรู้ทางกฎหมายที่เกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, หน้า 461.

⁴³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 461

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 461

2) มาตรการบังคับทางปกครองที่กำหนดให้ใช้เงิน คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ใช้เงิน เช่น คำสั่งเรียกเก็บภาษีอากร ค่าบริการต่าง ๆ ซึ่งการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม อาจถูกดำเนินการบังคับทางปกครองอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

2.1) การเรียกเก็บเงินเพิ่มและเบี้ยปรับ เป็นมาตรการบังคับในลักษณะเป็นการบีบบังคับให้ต้องปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองโดยเร็ว โดยมาตรการเรียกเงินเพิ่มมักใช้กับคำสั่งทางปกครองที่ให้ชำระภาษีอากร และมักจะกำหนดเป็นร้อยละของจำนวนเงินที่ต้องชำระ ในส่วนของเบี้ยปรับนั้นมักจะกำหนดวงเงินสูงกว่าและปรับเพียงครั้งเดียว มักจะกำหนดเป็นจำนวนเท่าของจำนวนเงินที่ต้องชำระ⁴⁵

2.2) การยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน โดยปกติทั่วไป มาตรการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินเป็นมาตรการบังคับทางแพ่ง เมื่อนำการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินมาใช้เป็นมาตรการบังคับทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน เช่น ค่าภาษีอากรต่าง ๆ กฎหมายจึงกำหนดให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการบังคับคดีแพ่ง⁴⁶

2.3) การกักขัง การกักขังในกรณีนี้ไม่ใช่การกักขังที่เป็นโทษทางอาญา และไม่ใช่มาตรการบังคับทางปกครองที่ดำรงอยู่ด้วยตัวเองแต่ใช้แทนค่าปรับบังคับการเท่านั้น แม้ค่าปรับบังคับการจะเป็นคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำการหรือละเว้นกระทำการ แต่ก็มีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินด้วย โดยกรณีที่ฝ่ายปกครองไม่อาจบังคับชำระเงินจากค่าปรับบังคับการได้ ฝ่ายปกครองอาจร้องต่อศาลปกครองให้สั่งกักขังผู้อยู่ใต้คำสั่งทางปกครองแทนค่าปรับบังคับการได้⁴⁷

ในขณะที่ ระบบกฎหมายฝรั่งเศส กฎหมายได้ให้อำนาจฝ่ายปกครองในการบังคับตามสิทธิเรียกร้องที่มีต่อบุคคลทั่วไปได้เอง ทั้งกรณีของสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้ภาษีอากร (Impots) หนี้ที่เกิดจากการใช้ประโยชน์สาธารณสมบัติของแผ่นดิน (creances domaniales) และ "หนี้อื่นๆ" (autres creances) ที่เรียกว่า "หนี้ทั่วไป" (creances ordinaires) โดยกรณีของ "หนี้ทั่วไป" นั้น นิติบุคคลมหาชนมีอำนาจออกคำสั่งให้ชำระเงิน (titre de perception)

⁴⁵ วิจิตร วอนเพียร, "ปัญหาการบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539" (มหานัดคดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), หน้า 23.

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 23

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 23

ซึ่งเป็นคำสั่งทางปกครอง (decision administrative unilaterale)⁴⁸ โดยนิติบุคคลมหาชนสามารถใช้วิธีการออกคำสั่งให้ชำระเงินเพื่อบังคับตามสิทธิเรียกร้องในหนี้ทุกประเภท (creances de toute nature) ไม่ว่าจะเป็นหนี้ตามสัญญา หนี้ในมูลละเมิด เงินที่ต้องคืนฐานลามิควรได้ หรือหนี้เงินที่กำหนดในบทบัญญัติกฎหมาย เช่น ค่าธรรมเนียมการให้บริการ ค่าปรับทางปกครอง หรือโทษทางการเงินที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองมีอำนาจสั่งให้ชำระตามกฎหมาย ดังนี้ หนี้ซึ่งเป็นฐานแห่งการออกคำสั่งให้ชำระเงินจึงครอบคลุมทั้งกรณีของหนี้ที่มีจำนวนแน่นอนแล้ว เช่น เงินค่าธรรมเนียมที่กฎหมายกำหนดและหนี้ที่เจ้าหน้าที่จะกำหนดจำนวนเงินให้เป็นที่แน่นอนในคำสั่งให้ชำระเงิน เช่น ค่าใช้จ่ายอันเกิดจากการเข้าดำเนินการแทนของฝ่ายปกครอง⁴⁹

2.3.2 หลักการสำคัญของการบังคับทางปกครอง

1) เป็นการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง

มาตรการบังคับทางปกครองเป็นมาตรการที่ให้อำนาจฝ่ายปกครอง ในการใช้ดุลพินิจบังคับใช้กฎหมายกับผู้อยู่ภายใต้คำสั่งทางปกครองที่ไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับหรือคำสั่งทางปกครองโดยไม่ต้องดำเนินการฟ้องคดีต่อศาล โดยฝ่ายปกครองผู้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองจะต้องทำภายในกรอบหรือวัตถุประสงค์ที่กฎหมายกำหนดไว้ทุกประการ ทั้งรูปแบบ วิธีการและขั้นตอนที่จำเป็น ซึ่งหากผู้อยู่ใต้คำสั่งทางปกครองไม่ปฏิบัติตามอาจต้องรับโทษทางอาญาหรือถูกบังคับตามกระบวนการ และขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนด หากผู้อยู่ใต้บังคับทางปกครองเห็นว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองกระทำไปโดยปราศจากอำนาจหรือไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดก็มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลเพื่อเพิกถอนคำสั่งนั้นได้ หรือหากได้รับความเสียหายจากการบังคับทางปกครองก็มีสิทธิเรียกค่าเสียหายที่เกิดการกระทำนั้นได้⁵⁰

⁴⁸ วรณาริ สิงห์สุวรรณ, "การนำบทบัญญัติว่าด้วยการบังคับทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วย วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับกับการบังคับชำระค่าปรับทางปกครองโดยอนุโลม," สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา: หน้า 9, <https://www.krisdika.go.th/data/activity/act13697.pdf>.

⁴⁹ ศุภวัฒน์ สิงห์สุวรรณ, "การบังคับทางปกครองในระบบกฎหมายฝรั่งเศส," สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (2552): หน้า 30.

⁵⁰ สุวิชา สุภามา, "ปัญหาเกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น" (นิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2559), หน้า 12.

ทั้งนี้ การพิจารณาว่ากรณีใดเป็นคำสั่งทางปกครองหรือไม่นั้นพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 5 ได้ให้คำนิยามของคำสั่งทางปกครองไว้ โดยสามารถแยกองค์ประกอบได้ 5 ประการ

- 1) เป็นการกระทำโดยเจ้าหน้าที่
- 2) เป็นการใช้อำนาจรัฐ
- 3) เป็นการก่อให้เกิดสภาพทางกฎหมาย
- 4) เกิดผลเฉพาะกรณี และ
- 5) มีผลภายนอกโดยตรง ทั้งนี้ไม่รวมถึงกฎ⁵¹

ซึ่งมาตรการบังคับทางปกครองเป็นวิธีการที่ใช้กับการบังคับเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ดังนั้น ก่อนที่จะใช้มาตรการบังคับทางปกครองเจ้าหน้าที่จึงต้องพิจารณาก่อนว่า เรื่องที่ดำเนินการอยู่นั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครองหรือไม่ หากเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับคำสั่งทางปกครองย่อมไม่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้ เช่น กรณีที่หน่วยงานของรัฐมีหนังสือแจ้งให้เอกชนชำระค่าปรับตามสัญญา ย่อมเป็นการใช้สิทธิตามสัญญาในฐานะคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งตามข้อกำหนดในสัญญา มิใช่การใช้อำนาจทางปกครองตามกฎหมายและไม่เป็นคำสั่งทางปกครอง หน่วยงานของรัฐจึงไม่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยยึด หรืออายัดทรัพย์สินของคู่สัญญามาขายทอดตลาดเพื่อชำระค่าปรับได้เอง แต่ต้องยังคงปฏิบัติตามสิทธิในสัญญาโดยฟ้องคดีต่อศาลให้มีคำพิพากษาให้คู่สัญญาชำระเงินค่าปรับและบังคับตามคำพิพากษาของศาล⁵²

นอกจากนี้ยังมีเรื่องที่หน่วยงานของรัฐจำนวนมากมีความเข้าใจสับสน คือ การเรียกเงินคืนฐานลามิควรได้ โดยหน่วยงานเข้าใจว่าการมีหนังสือแจ้งเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับเงินสวัสดิการต่าง ๆ ไปโดยไม่มีสิทธิให้นำเงินมาคืนแก่ทางราชการนั้น เป็นคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน จึงอาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้ ปัจจุบันเรื่องดังกล่าวมีแนวคำวินิจฉัยเป็นที่ชัดเจนแล้วว่า หนังสือเรียกให้เจ้าหน้าที่นำเงินมาคืนมิใช่ "คำสั่งทางปกครอง" เนื่องจากกฎหมาย กฎ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้องกับเงินสวัสดิการต่าง ๆ ไม่ได้ให้อำนาจ

⁵¹ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, "คำสั่งทางปกครอง" (ม.ป.ป.): หน้า 1-3
<http://web.krisdika.go.th/data/activity/act79.htm>.

⁵² เพลินดา ตันรังสรรค์, "หลักเกณฑ์ใหม่ในการบังคับทางปกครอง : หลักการและแนวทางปฏิบัติ," สรุปลัทธิทางวิชาการ (2564): หน้า 53.

หน่วยงานของรัฐออกคำสั่งทางปกครองเรียกเงินคืนได้เอง หน่วยงานของรัฐจึงไม่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึด หรืออายัดทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่มาขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินได้ และแม้กรณีที่หน่วยงานของรัฐจะมีคำสั่งเพิกถอนการอนุมัติเงินสวัสดิการพร้อมกับเรียกเงินคืนไปในคราวเดียวกัน แต่เนื้อหาในส่วนที่เป็นการเรียกเงินคืนย่อมไม่เป็นคำสั่งทางปกครอง หน่วยงานของรัฐจึงไม่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้ หากหน่วยงานของรัฐมีหนังสือทวงถามให้เจ้าหน้าที่คืนเงินแล้วแต่เจ้าหน้าที่ไม่นำเงินมาคืน หน่วยงานของรัฐก็ต้องฟ้องเป็นคดีแพ่งต่อศาลยุติธรรมเพื่อเรียกเงินคืนฐานลามิควรได้ ส่วนเรื่องการบังคับชำระค่าปรับทางปกครองที่เป็นโทษทางปกครองสำหรับการกระทำผิดกฎหมายที่มีใช้ความผิดร้ายแรง และกฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้กระทำผิดชำระค่าปรับทางปกครอง ปัจจุบันถือว่าคำสั่งให้ชำระค่าปรับทางปกครองดังกล่าวเข้าองค์ประกอบของ "คำสั่งทางปกครอง" เจ้าหน้าที่จึงมีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งได้⁵³ อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามาตรการบังคับทางปกครองจะใช้กับคำสั่งทางปกครอง แต่มิใช่จะใช้กับคำสั่งทางปกครองทุกประเภท เพราะจะใช้ได้เฉพาะคำสั่งทางปกครองที่จำเป็นต้องอาศัยการบังคับด้วยซึ่งได้แก่ คำสั่งที่กำหนดหน้าที่ให้บุคคลปฏิบัติ เช่น คำสั่งที่กำหนดให้บุคคลชำระเงิน หรือคำสั่งที่กำหนดให้บุคคลกระทำหรือละเว้นกระทำ ซึ่งหากผู้รับคำสั่งไม่ปฏิบัติตามจะต้องมีการบังคับเพื่อให้คำสั่งบรรลุผล ส่วนคำสั่งทางปกครองที่เกี่ยวกับสิทธิของบุคคล ไม่ว่าจะในลักษณะที่ก่อตั้งสิทธิ เช่น การออกใบอนุญาต หรือรับรองสิทธิ เช่น การออกใบรับรอง หรือการระงับสิทธิ เช่น เพิกถอนใบอนุญาต เป็นคำสั่งที่บรรลุวัตถุประสงค์โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยการบังคับบุคคลที่เกี่ยวข้องแต่อย่างใดโดย "คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้บุคคลชำระเงิน" ซึ่งฝ่ายปกครองมีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งได้นั้น ส่วนใหญ่เป็นกรณีที่กฎหมายให้อำนาจฝ่ายปกครองสั่งให้บุคคลชำระหนี้เงินตามกฎหมายมหาชน เช่น หนี้ค่าภาษีอากร ซึ่งรวมถึงการแจ้งคืนเงินภาษีอากรผิดพลาด เพื่อให้ผู้เสียภาษีนำเงินภาษีอากรที่ได้รับไปมาส่งคืนกรมสรรพากร หรือเงินที่ต้องนำส่งกองทุนต่าง ๆ เช่น เงินสมทบที่นายจ้างมีหน้าที่ต้องนำส่งกองทุนประกันสังคมตามกฎหมายประกันสังคม เงินที่ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการไฟฟ้าต้องนำส่งกองทุนพัฒนาไฟฟ้า

⁵³ เพลินดา ตันรังสรรค์, "หลักเกณฑ์ใหม่ในการบังคับทางปกครอง : หลักการและแนวทางปฏิบัติ," หน้า 53-54.

ตามกฎหมายการประกอบกิจการพลังงาน หรือเงินค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติหรือทรัพย์สินของรัฐ⁵⁴

ในกรณีที่กฎหมายเฉพาะให้อำนาจเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครองมิได้ กำหนดมาตรการบังคับทางปกครองไว้เป็นพิเศษ เจ้าหน้าที่จึงต้องอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองซึ่งเป็นกฎหมายทั่วไป โดยมาตรการบังคับทางปกครองตามกฎหมายทั่วไป ได้แก่ "การยึดหรืออายัดทรัพย์สินมาขายทอดตลาด" เพื่อชำระหนี้สำหรับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน และ "การสั่งให้ชำระค่าปรับ บังคับการและการเข้าดำเนินการแทน" สำหรับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นการกระทำ บางกรณีกฎหมายเฉพาะอาจจะมีได้กำหนดมาตรการบังคับทางปกครองไว้ แต่ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองตามกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เช่น บรรดากฎหมายที่ให้อำนาจฝ่ายปกครองออกคำสั่งปรับทางปกครองในเรื่องต่าง ๆ ในกรณีเช่นนี้การใช้มาตรการบังคับย่อมเป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เช่นกัน ส่วนกรณีที่กฎหมายเฉพาะกำหนดมาตรการบังคับทางปกครองไว้เป็นพิเศษแล้วเจ้าหน้าที่ย่อมใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามกฎหมายเฉพาะนั้นได้ โดยไม่จำเป็นต้องเปรียบเทียบว่ามาตรการบังคับตามกฎหมายเฉพาะมีหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมหรือมาตรฐานในการปฏิบัติราชการไม่ต่ำกว่ามาตรการบังคับตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 หรือไม่ เพราะถือว่ากฎหมายเฉพาะย่อมกำหนดมาตรการบังคับไว้เหมาะสมกับลักษณะของเรื่องนั้นแล้ว อย่างไรก็ดี หากเจ้าหน้าที่เห็นว่ามาตรการบังคับตามกฎหมายเฉพาะจะเกิดผลน้อยกว่ามาตรการบังคับตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 จะเลือกใช้มาตรการบังคับตามกฎหมายทั่วไปแทนก็ได้⁵⁵

อย่างไรก็ดี เจ้าหน้าที่ต้องเลือกใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามกฎหมายเฉพาะหรือตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 อย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น จะใช้มาตรการบังคับตามกฎหมายเฉพาะและกฎหมายทั่วไปควบคู่กันมิได้ เช่น กรณีที่องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) แห่งหนึ่งอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 54

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 56

พ.ศ.2522 มีคำสั่งให้ผู้บุกรุกหรือถอนอาคารออกไปจากที่ดินสาธารณะประโยชน์ และผู้รับคำสั่งไม่ปฏิบัติตามภายในระยะเวลาที่กำหนด อดต.อาจอาศัยอำนาจตามมาตรา 43 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคารฯ ดำเนินการหรือจัดให้มีการรื้อถอนอาคารเอง โดยให้เจ้าของอาคารเสียค่าใช้จ่ายก็ได้ หรือหากเห็นว่าการสั่งให้เจ้าของอาคารชำระค่าปรับทางปกครองเป็นรายวันตามมาตรา 58 วรรคสอง (2) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองจะเกิดผลมากกว่า จะใช้มาตรการบังคับตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ก็ได้ แต่ถ้าสั่งให้ชำระค่าปรับทางปกครองแล้ว อดต. ย่อมไม่อาจใช้อำนาจตามกฎหมายควบคุมอาคารเข้าดำเนินการรื้อถอนอาคารเองได้ หาก อดต. เข้ารื้อถอนอาคารเอง การเรียกให้ชำระค่าปรับรายวันย่อมเป็นอันสิ้นสุดลง เพราะคำสั่งให้รื้อถอนอาคารได้ถูกดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่เองแล้ว อนึ่งบางกรณีกฎหมายเฉพาะอาจกำหนดมาตรการบังคับทางปกครองไว้เป็นพิเศษแล้วแต่ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้มาตรการบังคับไว้ครบถ้วนเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ในขั้นตอนที่เป็นหลักประกันสิทธิสำหรับบุคคลที่ถูกบังคับ ในกรณีเช่นนี้เจ้าหน้าที่ย่อมใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามกฎหมายเฉพาะได้แต่จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เป็นการเพิ่มเติมด้วย เช่น กรณีที่พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 มาตรา 25 วรรคหนึ่ง (3) บัญญัติให้อำนาจเจ้าหน้าที่ใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยทำลายหรือรื้อถอนสิ่งที่เป็นอันตรายหรือสิ่งที่ทำให้เสื่อมสภาพในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้ ถ้าผู้กระทำความผิดกฎหมายไม่ปฏิบัติตามคำสั่งให้ทำลายหรือรื้อถอนภายในระยะเวลาที่กำหนดผู้นั้นต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายในการรื้อถอน แต่พระราชบัญญัติดังกล่าวมิได้บัญญัติเกี่ยวกับการแจ้งค่าเตือนว่าจะใช้มาตรการบังคับทางปกครองไว้ จึงต้องนำมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาใช้บังคับ โดยเจ้าหน้าที่ต้องมีคำเตือนว่าหากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งภายในระยะเวลาที่กำหนดเจ้าหน้าที่จะเข้าดำเนินการเอง โดยผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนินการและเงินเพิ่ม⁵⁶

กฎหมายเฉพาะที่กำหนดมาตรการบังคับทางปกครองไว้ส่วนใหญ่มักจะระบุเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองไว้ด้วย เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 56-57

ใช้มาตรการบังคับจึงเป็นไปตามที่กฎหมายเฉพาะนั้นกำหนด ส่วนกรณีที่เป็นการใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 การพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองย่อมเป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง โดยเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองอาจมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ซึ่งอยู่ใต้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่อื่นเป็นผู้ดำเนินการก็ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงการมอบอำนาจในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองของเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง พ.ศ. 2562 ทั้งนี้ กฎกระทรวงดังกล่าวจะนำมาใช้ในกรณีกฎหมายเฉพาะมิได้กำหนดเกี่ยวกับการมอบอำนาจในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองไว้เป็นพิเศษ โดยหลักเกณฑ์การมอบอำนาจจะแยกตามประเภทของคำสั่งทางปกครอง ได้แก่ คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน และคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำและละเว้นการกระทำ โดยหลักเกณฑ์ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างจากหลักเกณฑ์เดิมตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2542) แต่จะกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับกรณีต่าง ๆ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งเปิดช่องให้การมอบอำนาจมีความยืดหยุ่น เช่น กรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับมอบอำนาจจากเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง ก็อาจมอบอำนาจช่วงไปยังเจ้าหน้าที่อื่นอีกทอดหนึ่งได้ นอกจากนี้ ยังเพิ่มหลักการที่ช่วยให้การมอบอำนาจมีความเหมาะสมและเป็นหลักประกันแก่บุคคลผู้ถูกบังคับ โดยกรณีการมอบอำนาจให้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามคำสั่งที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นการกระทำ หากเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองดำรงตำแหน่งระดับต่ำอยู่แล้วย่อมไม่อาจมอบอำนาจลงไปให้เจ้าหน้าที่อื่นได้ แต่ต้องพิจารณาใช้มาตรการบังคับเอง หรือหากเห็นว่าการพิจารณาใช้มาตรการบังคับจะมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกบังคับจนเกินสมควร ก็สามารถเสนอเรื่องให้หัวหน้าหน่วยงานต้นสังกัดพิจารณามอบหมายเจ้าหน้าที่อื่นใช้มาตรการบังคับแทนได้ ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นไปเพื่อเป็นการพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองเป็นไปอย่างรอบคอบ เช่น กรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับมอบอำนาจจากเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง ก็อาจมอบอำนาจช่วงไปยังเจ้าหน้าที่อื่นอีกทอดหนึ่งได้ นอกจากนี้ ยังเพิ่มหลักการที่ช่วยให้การมอบอำนาจมีความเหมาะสมและเป็นหลักประกันแก่บุคคลผู้ถูกบังคับ โดยกรณีการมอบอำนาจให้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามคำสั่งที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นการกระทำ หากเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองดำรงตำแหน่งระดับต่ำอยู่แล้วย่อมไม่อาจมอบอำนาจลงไปให้เจ้าหน้าที่อื่นได้ แต่ต้องพิจารณาใช้มาตรการบังคับเอง หรือหากเห็นว่าการพิจารณาใช้มาตรการบังคับจะมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกบังคับจนเกินสมควร ก็สามารถเสนอเรื่องให้หัวหน้าหน่วยงานต้นสังกัดพิจารณามอบหมายเจ้าหน้าที่อื่นใช้มาตรการบังคับแทนได้ซึ่งหลักเกณฑ์

ดังกล่าวเป็นไปเพื่อให้การพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองเป็นไปอย่างรอบคอบ อันจะเป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลผู้ถูกบังคับ ส่วนการมอบอำนาจให้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามความตกลงระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เป็นนิติบุคคลที่เคยกำหนดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2542) กฎกระทรวงฉบับใหม่มิได้กำหนดเรื่องดังกล่าวไว้อีก เนื่องจากในทางปฏิบัติมีโอกาสนำมาใช้ค่อนข้างน้อย เพราะหน่วยงานของรัฐที่มีเจ้าของเรื่องคงไม่สนใจที่จะพิจารณาใช้มาตรการบังคับแทนหน่วยงานอื่น อีกทั้งในส่วนของการบังคับตามคำสั่งที่กำหนดให้ชำระเงินกฎหมายใหม่ ก็ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐสามารถขอให้กรมบังคับคดีดำเนินการบังคับชำระเงินแทนได้อยู่แล้วด้วย⁵⁷

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามาตรา 63/2 วรรคหนึ่ง จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครอง แต่หลักการดังกล่าวก็เป็นเพียงหลักทั่วไปซึ่งต้องใช้ประกอบกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้สำหรับการบังคับตามคำสั่งทางปกครองแต่ละประเภทอีกชั้นหนึ่งด้วย โดยกรณีคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองจะเป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ออกตามความในมาตรา 63/7 ซึ่งได้แก่ กฎกระทรวงกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองและการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองพ.ศ. 2562 ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อบังคับตามคำสั่งที่กำหนดให้ชำระเงิน อาจจะไม่ใช้เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งให้ชำระเงินเองก็ได้ ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งให้ชำระเงินนั้นมิได้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ⁵⁸

ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองมีเงื่อนไขทั่วไปว่าจะต้องมีการออกคำสั่งทางปกครองที่เป็นฐานแห่งการบังคับเสียก่อน และคำสั่งนั้นจะต้องมีผลทางกฎหมาย ซึ่งโดยปกติคำสั่งไม่จำเป็นต้องเป็นที่สุดแม้ยังอยู่ระหว่างการโต้แย้งในชั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือในชั้นศาลเจ้าหน้าที่ก็สามารถบังคับตามคำสั่งได้ แต่อย่างไรก็ตามจะต้องไม่มีการทุเลาการบังคับตามคำสั่งทางปกครองโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือศาล และฝ่ายปกครองจะต้องไม่เปลี่ยนไปใช้วิธีการฟ้องคดีขอให้ศาลมีคำสั่งบังคับแทนการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง นอกจากนี้ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองมีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้จะต้องใช้โดยพอสมควรแก่เหตุด้วย กล่าวคือต้องมีคำสั่งทางปกครองที่มีผลทางกฎหมายเป็นฐานแห่งการบังคับเมื่อการใช้มาตรการบังคับทางปกครองเป็นการดำเนินการ

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 57-58

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 58

เพื่อให้คำสั่งทางปกครองบรรลุผลในกรณีที่ไม่มีการปฏิบัติตามคำสั่ง ดังนั้นโดยเหตุผลของเรื่องแล้ว จึงต้องมีการออกคำสั่งทางปกครองแก่บุคคลเสียก่อน จึงจะมีการใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้ เช่น กรณีที่หน่วยงานของรัฐจะดำเนินการให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ย่อมต้องมีการออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 เสียก่อน หากยังไม่มี การออกคำสั่งหน่วยงานย่อมไม่มีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยยึด หรืออายัดทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ออกขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินได้ ทั้งนี้ คำสั่งทางปกครองที่จะใช้เป็นฐานในการบังคับจะต้องมีผลทางกฎหมายด้วย ซึ่งคำสั่งอาจจะชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ได้ แต่จะต้องไม่ผิดพลาดอย่างร้ายแรงและชัดแจ้งถึงขั้นตกเป็นโมฆะหรือไม่มีผลทางกฎหมายมาตั้งแต่ต้น เช่น กรณีที่หน่วยงานของรัฐออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนทั้งที่มีใช้การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หน่วยงานย่อมไม่อาจใช้มาตรการบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งที่เป็นโมฆะนั้นได้ นอกจากนี้กรณีที่หน่วยงานของรัฐจะใช้มาตรการบังคับ คำสั่งที่เป็นฐานแห่งการบังคับจะต้องมีผลบังคับ อยู่ในขณะที่จะใช้มาตรการบังคับด้วย หากหน่วยงานได้ยกเลิกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแล้ว ย่อมไม่อาจใช้มาตรการบังคับตามคำสั่งที่สิ้นผลนั้นได้ต่อไป อย่างไรก็ตาม ก็ดีมีกรณีพิเศษที่ถือเป็นข้อยกเว้นให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้ทันทีโดยไม่ต้องออกคำสั่งทางปกครองก่อน ก็คือกรณีของคำสั่งให้กระทำหรือละเว้นการกระทำหากเป็นกรณีที่มีความจำเป็นต้องบังคับการโดยเร่งด่วนเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายที่มีโทษทางอาญาหรือมิให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะซึ่งมาตรา 63/21 วรรคสาม ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน⁵⁹

2) หลักความได้สัดส่วน

หลักความได้สัดส่วน มีรากฐานมาจากหลักความยุติธรรมซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานของกฎหมาย เนื่องจากเป็นหลักการที่คำนึงถึงการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับทุกฝ่าย ทั้งในส่วนที่เป็นประโยชน์ของประชาชน ของกลุ่มบุคคล และของมหาชน หลักความได้สัดส่วนนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นหลักห้ามกระทำเกินสมควรแก่เหตุ ซึ่งเป็นการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ใช้ดุลพินิจเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล โดยการกระทำที่มีผลกระทบกับสิทธิ และ

⁵⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 59

เสรีภาพของบุคคลจะต้องมีกฎหมายให้อำนาจไว้และการกระทำนั้นต้องอยู่ภายในเขตของกฎหมาย และอยู่ภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมายด้วย หลักความได้สัดส่วนประกอบด้วย⁶⁰

2.1) หลักความเหมาะสม

มาตรการที่องค์กรนิติบัญญัติตราขึ้นเป็นกฎหมายจะต้องมีความเหมาะสมสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างมาตรการที่รัฐใช้จำกัดสิทธิของประชาชน กับผลที่ได้จากการใช้มาตรการนั้น องค์กรนิติบัญญัติที่จะตรากฎหมายที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะต้องพิจารณาให้รอบคอบอย่างถี่ถ้วนก่อนว่ามาตรการที่จะกำหนดขึ้นนั้นอยู่ในวิสัยที่ทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายได้ รวมถึงเมื่อเจ้าหน้าที่นำมาตรการมาใช้บังคับโดยสภาพแล้วสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ซึ่งหลักความเหมาะสมจะต้องมีความเหมาะสมในเชิงเหตุผลและผลระหว่างมาตรการที่เจ้าหน้าที่ใช้บังคับกับผลที่กฎหมายประสงค์ หากมาตรการใดที่โดยสภาพของมาตรการนั้นไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กฎหมายต้องการได้อย่างแท้จริงต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าหน้าที่ใช้มาตรการเหล่านั้นเพื่อวัตถุประสงค์อย่างอื่นนอกจากวัตถุประสงค์ที่กฎหมายต้องการอาจเข้าข่ายเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบ⁶¹

2.2) หลักความพอสมควรแก่เหตุ

หลักความพอสมควรแก่เหตุหรือหลักความได้สัดส่วนเป็นหลักกฎหมายมหาชนทั่วไปไม่ได้มีบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร การกระทำทางปกครองใดที่จะเป็นการก้าวล่วงสิทธิหรือสร้างภาระให้ประชาชน แม้ว่ากฎหมายจะให้อำนาจกระทำได้แต่ฝ่ายปกครองจะต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุ หลักความสมควรแก่เหตุเป็นหลักที่ป้องกันมิให้ฝ่ายปกครองกระทำการที่เป็นการสร้างภาระกับประชาชนเกินสมควร แต่จะต้องกระทำการให้พอประมาณกับความเป็นจริง ในการพิจารณาว่าฝ่ายปกครองกระทำการสอดคล้องกับหลักความพอสมควรแก่เหตุหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องมือทางกฎหมายที่ใช้กับวัตถุประสงค์ของการกระทำทางปกครอง เครื่องมือดังกล่าวหมายถึง

⁶⁰ สุวิชา สุภามา, "ปัญหาเกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น," หน้า 12-15.

⁶¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 15

มาตรการที่ฝ่ายปกครองกำหนดขึ้นอาจเป็นคำสั่งทางปกครองหรือกฎก็ได้ ส่วนวัตถุประสงค์พิจารณาจากบริบทข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นประกอบกับมาตรการที่ฝ่ายปกครองเลือกใช้⁶²

อย่างไรก็ตามการใช้มาตรการบังคับทางปกครองเป็นการดำเนินการที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพและทรัพย์สินของบุคคลผู้อยู่ใต้บังคับทางปกครอง ดังนั้นการใช้มาตรการบังคับทางปกครองของฝ่ายปกครองย่อมต้องอยู่ภายใต้หลักความพอสมควรแก่เหตุหรือความได้สัดส่วนในฐานะหลักกฎหมายทั่วไป และเพื่อให้เกิดความชัดเจนแก่เจ้าหน้าที่ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2562 จึงได้มีการนำหลักการของความพอสมควรแก่เหตุมาบัญญัติไว้ในมาตรา 63/2 วรรคสาม โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองต้องใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพียงพอที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครองโดยให้กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้อยู่ใต้บังคับของคำสั่งทางปกครองน้อยที่สุดและนอกจากจะบัญญัติไว้ในมาตรา 63/2 แล้ว ยังมีการนำหลักความพอสมควรแก่เหตุในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองนี้ มาใช้บังคับในบทบัญญัติอื่น ๆ อีกด้วย เช่น การกำหนดจำนวนค่าปรับบังคับการ, การบังคับการโดยเร่งด่วนโดยไม่ต้องออกคำสั่งทางปกครอง หรือการใช้กำลังเข้าดำเนินการในกรณีที่อยู่ใต้อำนาจของคำสั่งทางปกครองต่อผู้ขัดขวาง การดำเนินการดังกล่าวล้วนจะต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุทั้งสิ้น⁶³

โดยระบบกฎหมายต่างประเทศ การบังคับการโดยพอสมควรแก่เหตุในการบังคับการโดยตรงในทุกกรณี คำสั่งทางปกครองที่ฝ่ายปกครองจะบังคับการนั้นต้องมีฐานทางกฎหมายรองรับไว้โดยชัดเจน และการบังคับการจะต้องกระทำโดยพอสมควรแก่เหตุ กล่าวคือเพียงพอที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครองทั้งนี้ ตามหลักความพอสมควรแก่เหตุ (principe de proportionnalite) ซึ่งเป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่ใช้บังคับแก่การกระทำทั้งปวงของฝ่ายปกครอง โดยที่การบังคับการโดยตรงของฝ่ายปกครองเป็นการกระทำที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างมาก หลักความพอสมควรแก่เหตุจึงยิ่งมีความสำคัญในฐานะที่เป็นกรอบจำกัดการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองให้เป็นไป

⁶² ธนพรหม วงศ์ราษฎร์, "การใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ของนายกเทศมนตรี" (นิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2554), หน้า 13-14.

⁶³ เพลินดา ตันรังสรรค์, "หลักเกณฑ์ใหม่ในการบังคับทางปกครอง : หลักการและแนวทางปฏิบัติ," หน้า 64.

เท่าที่จำเป็นและเหมาะสม⁶⁴ ซึ่งระบบกฎหมายปกครองของประเทศในภาคพื้นยุโรป ได้ให้ความสำคัญกับหลักดังกล่าว เห็นได้จากการที่กฎหมายของหลายประเทศได้บัญญัติ ในทำนองเดียวกันว่า การบังคับทางปกครองจะต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครองโดยกระทบกระเทือนผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครอง น้อยที่สุด⁶⁵

2.3) หลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ

หลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบเป็นหลักการที่มุ่งให้เจ้าหน้าที่ ใช้อำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายและเกิดประโยชน์มากกว่าโทษซึ่งจะต้องพิจารณาถึงดุลยภาพ ระหว่างประโยชน์ที่มหาชนจะได้กับความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนจากการใช้มาตรการ นั้น หากมาตรการใดเมื่อใช้แล้วประโยชน์ของมหาชนที่จะได้รับไม่คุ้มค่ากับความเสียหาย ที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนเจ้าหน้าที่ก็ไม่ควรบังคับใช้มาตรการเหล่านั้น ซึ่งการชั่งน้ำหนักระหว่าง ประโยชน์ของมหาชนที่จะได้รับกับความเสียหายที่จะเกิดกับประชาชนเป็นเรื่องที่ฝ่ายปกครอง ต้องพิจารณาด้วยความละเอียดรอบคอบ โดยมาตรการที่ใช้บังคับจะต้องอยู่ภายใต้ ความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างวิธีการกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ในขอบเขตที่เกี่ยวกับ สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ผลกระทบอันเกิดจากการแทรกแซงในเสรีภาพของประชาชน จะต้องไม่อยู่นอกเหนือจากขอบเขตความสัมพันธ์ของประโยชน์สาธารณะที่กำหนดไว้ และ ประโยชน์ที่ได้จากการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว และต้องปรากฏผลดีมากกว่าผลเสีย ที่เกิดจากมาตรการดังกล่าว และผลกระทบจากการแทรกแซงนั้นจะต้องไม่สร้างภาระ แก่ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจนเกินขอบเขตแล้วยังต้องเป็นไปอย่างสมเหตุสมผลด้วย⁶⁶

2.4 การบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 มาตรา 21 ได้กำหนดให้นำวิธีการในประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

⁶⁴ เกื้อ เจริญราษฎร์, "มติที่เห็นว่าด้วยความพอสมควรแก่เหตุ : ศึกษาพัฒนาการของหลักกฎหมายและการ ปรับใช้ในศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกา" (นิติศาสตร์มหา บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2560), หน้า 66-69.

⁶⁵ ศุภวัฒน์ สิงห์สุภชัย, "การบังคับทางปกครองในระบบกฎหมายฝรั่งเศส," หน้า 19.

⁶⁶ สุวิชา สุภามา, "ปัญหาเกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น," หน้า 15.

ในการยึด อายัดทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษี ผู้ศึกษาจึงขอกล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการยึด อายัดทรัพย์สินที่สำคัญตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังนี้⁶⁷

2.4.1 อำนาจหน้าที่ทั่วไปของเจ้าพนักงานบังคับคดี

เจ้าพนักงานบังคับคดี หมายถึงเจ้าพนักงานสังกัดกรมบังคับคดีหรือพนักงานอื่นผู้มีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยอำนาจของเจ้าพนักงานบังคับคดีเริ่มตั้งแต่ศาลมีคำสั่งแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานบังคับคดี และกฎหมายให้ถือว่าการดำเนินการใด ๆ ของเจ้าพนักงานบังคับคดีที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีให้ถือเสมือนเป็นเจ้าพนักงานศาล จึงต้องปฏิบัติตามคำสั่งของศาล

ในการดำเนินกระบวนการบังคับคดี เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องดำเนินการผ่านเจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งเสมือนเป็นเจ้าพนักงานศาล เป็นผู้มีอำนาจในฐานะเป็นตัวแทน เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในการบังคับคดีกับลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งมีอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาค 4 เพื่อคุ้มครองสิทธิของคู่ความในระหว่างการพิจารณาหรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจและหน้าที่โดยแยกได้ดังต่อไปนี้

1) อำนาจของเจ้าพนักงานบังคับคดี

เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจในฐานะเป็นผู้แทนเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในอันที่จะรับชำระหนี้ มีอำนาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาและเอาทรัพย์สินออกขายทอดตลาด หรือจำหน่ายทรัพย์สินหรือเงินรายได้ต่าง ๆ ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา และมีอำนาจดำเนินวิธีการบังคับทั่วไป ตามที่ศาลได้กำหนดไว้ในหมายบังคับคดี

2) หน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี

เจ้าพนักงานบังคับคดีมีหน้าที่ออกใบรับให้กับผู้มีอำนาจที่จะยึดหรืออายัดและยึดถือทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้ ทั้งยังมีหน้าที่ในการรักษาไว้โดยปลอดภัยซึ่งเงินหรือทรัพย์สินหรือเอกสารทั้งปวงที่ยึดมาหรือที่ได้ชำระหรือส่งมอบ ให้แก่เจ้าพนักงานตามหมายบังคับคดี

นอกจากนี้กฎหมายยังเปิดช่องทางให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจมอบหมายให้บุคคลอื่นปฏิบัติการแทนได้และยังเปิดช่องให้หักค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดีตามตาราง 5 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเพื่อจ่ายเป็นค่าตอบแทน

⁶⁷ ธนกร คฤไชษ, "มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีการยึด อายัดทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน," หน้า 56.

แก่ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการแทนเจ้าพนักงานบังคับคดีโดยไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลัง⁶⁸

2.4.2 ระยะเวลาในการบังคับคดี

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 271 กำหนดให้ในกรณีที่ศาลได้มีคำพิพากษาให้บุคคลแพคคดี หากบุคคลดังกล่าวมิได้ชำระหนี้ตามคำพิพากษาของศาลและพ้นกำหนดเวลาที่ศาลออกทำบังคับแล้ว ฝ่ายชนะคดีหรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีอำนาจร้องขอต่อศาลให้บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ภายในสิบปีนับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง⁶⁹

2.4.3 การร้องขอให้ศาลได้ส่วนลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลอื่นเพื่อสืบหาทรัพย์สิน

กฎหมายได้บัญญัติถึงวิธีการที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะสืบหาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 277 โดยกำหนดให้ในกรณีที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่สามารถสืบหาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาด้วยตนเองได้ และเชื่อว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษามีทรัพย์สินที่จะต้องถูกบังคับมากกว่าที่ตนทราบ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาสามารถขอให้ศาลได้ส่วนและออกหมายเรียกลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลอื่นที่เชื่อว่าอยู่ในฐานะที่จะให้ถ้อยคำอันเป็นประโยชน์เพื่อทราบถึงทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ แต่หากเป็นกรณีเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาทราบอยู่แล้วว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษามีทรัพย์สินที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาประสงค์จะยึดเพื่อบังคับคดีจึงเป็นหน้าที่ของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่จะสืบเสาะที่อยู่ของทรัพย์สินนั้นเองไม่อาจใช้ช่องทางตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 277 ร้องขอให้ศาลออกหมายเรียกลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลอื่นมาได้⁷⁰

2.4.4 ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจยึดได้

เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจที่จะรวบรวมเงินให้พอชำระหนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยวิธียึดและขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์อันมีรูปร่างและสังหาริมทรัพย์ รวมทั้งมีอำนาจอายัดเงินที่บุคคลภายนอกจะต้องชำระให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ตลอดจน

⁶⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 58

⁶⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา), มาตรา 271.

<https://www.krisdika.go.th/21ocs15>.

⁷⁰ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 277

ใช้วิธีอายัดสังหาริมทรัพย์อันมีรูปร่างและอสังหาริมทรัพย์รวมทั้งสิทธิทั้งปวงอันมีอยู่ในทรัพย์เหล่านั้น รวมถึงทรัพย์สินที่เป็นของภรรยาหรือที่เป็นของบุตรผู้เยาว์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งตามกฎหมายอาจถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือเป็นทรัพย์สินที่อาจบังคับเอาชำระหนี้ตามคำพิพากษาได้⁷¹

ดังนั้น ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจในการยึดได้แก่

(1) ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นเจ้าของรวม โดยทรัพย์สินนั้นจะต้องเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งรวมไปถึงทรัพย์สินที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นเจ้าของรวม ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3832/2530 “ผู้ร้องมีกรรมสิทธิ์ที่ดินร่วมกับจำเลยทั้งแปดลงมิได้มีกรรมสิทธิ์ส่วนไหนแยกต่างหากไปจากจำเลย ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิขอกลับส่วนที่ดินของตนจากที่ดินที่โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของจำเลยนำยึดไว้ แต่ขอปรับที่จะขอกลับส่วนของตนจากเงินที่ได้จากการขายทอดตลาด”⁷²

(2) ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่นำไปจำนำ จำนอง หรือประกันไว้กับบุคคลภายนอก แต่ทั้งนี้ย่อมไม่เป็นการกระทบสิทธิของผู้รับจำนำ จำนอง หรือประกันหนี้ ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3575/2534 วินิจฉัยว่า “เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้ยึดที่ดินซึ่งจำเลยจำนองเป็นประกันหนี้เงินกู้ของผู้ร้องอยู่ มาบังคับคดีชำระหนี้ตามคำพิพากษา เมื่อผู้ร้องยื่นคำร้องขอบังคับชำระหนี้จำนองก่อนกำหนดชำระหนี้ตามสัญญา 1 วันซึ่งจำเลยยังไม่ผิดนัดชำระหนี้ หนี้จำนองของผู้ร้องจึงยังมีใช้หนี้จำนองที่อาจบังคับได้ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 289 ดังนี้ผู้ร้องจะบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินของจำเลยโดยอาศัยอำนาจแห่งการจำนองหาได้ไม่แต่การบังคับคดีแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาก็ไม่กระทบถึงสิทธิของผู้รับจำนองซึ่งเป็นบุคคลภายนอก”⁷³

(3) ทรัพย์สินของภริยาของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งตามกฎหมายอาจถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรืออาจเป็นทรัพย์สินที่อาจบังคับเอาชำระหนี้ตามคำพิพากษาได้ ซึ่งได้แก่ กรณีเป็นหนี้ส่วนตัวให้ชำระหนี้ส่วนตัวด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นก่อน เมื่อไม่พอจึงให้ชำระด้วยสินสมรสที่เป็นส่วนของฝ่ายนั้น แต่ถ้าหากเป็นหนี้ร่วม

⁷¹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 282

⁷² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3832/2530

⁷³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3575/2534

เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาย่อมมีสิทธิบังคับชำระหนี้ได้จากสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่ายไม่ว่าจะฟ้องสามีหรือภรรยาเพียงฝ่ายเดียว

(4) ทรัพย์สินของบุตรผู้เยาว์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งตามกฎหมายอาจถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรืออาจเป็นทรัพย์สินที่อาจบังคับเอาชำระหนี้ตามคำพิพากษาได้ซึ่งได้แก่ เงินได้ของบุตร ซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1573⁷⁴

2.4.5 หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการนำยึดทรัพย์สินที่จะบังคับคดี

หน้าที่ในการสืบหาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้นเป็นภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 283 โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีชอบที่จะยึดหรืออายัดหรือขายบรรดาทรัพย์สินที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาอ้างว่าเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษา แต่จะต้องอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 284 และ 288 กล่าวคือเจ้าพนักงานบังคับคดีจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเกินกว่าจำนวนที่พอจะชำระหนี้ตามคำพิพากษาไม่ได้ และหากมีบุคคลภายนอกได้ยื่นคำร้องขัดทรัพย์โดยกล่าวอ้างว่าทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาแต่เป็นของตน เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องงดการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นไว้ในระหว่างรอดำวินิจฉัยของศาล

ในกรณีที่ปรากฏภายหลังว่าทรัพย์สินที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษานำชี้ให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดหรืออายัดไว้นั้น ไม่ใช่ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือยึดเกินความจำเป็นเกินกว่าจำนวนที่พอจะชำระหนี้ ทำให้บุคคลภายนอกหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาเสียหาย ความรับผิดชอบดังกล่าวนี้ย่อมตกแก่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาผู้นำยึด เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีชอบที่จะยึดหรืออายัดหรือขายบรรดาทรัพย์สินที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษานำชี้ แต่ถ้าหากทรัพย์สินที่ยึดนั้นเป็นทรัพย์สินที่มีทะเบียนแสดงความเป็นเจ้าของและเจ้าพนักงานบังคับคดีมีความสงสัยในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาได้นำชี้ดังกล่าวซึ่งบุคคลอื่นนอกจากลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ยึดนั้นมีชื่อเป็นเจ้าของในทะเบียน เช่นนี้เจ้าพนักงานบังคับคดีชอบที่จะงดเว้นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นและร้องต่อศาลให้กำหนดการอย่างใด ๆ เพื่อมิให้ตนต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทน

ดังนั้น หากเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีทะเบียนแสดงความเป็นเจ้าของแล้วเจ้าพนักงานบังคับคดีย่อมไม่อาจใช้ดุลยพินิจงดเว้นการยึดหรืออายัดแล้วรายงานศาลขอปลดเปลื้อง

⁷⁴ ธนกร ศฤกษ, "มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีการยึด อายัดทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน," หน้า 59-60.

ความรับผิดชอบได้ แต่จะต้องยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าว ตามที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษานำชี้ให้ยึดหรืออายัด โดยกล่าวอ้างว่าเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งหากเกิดความผิดพลาดเสียหายประการใดจากการยึดหรืออายัดขึ้น ความรับผิดชอบดังกล่าวย่อมตกอยู่กับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาแต่ผู้เดียว⁷⁵

2.4.6 ห้ามมิให้ยึดอายัดทรัพย์สินเกินกว่าหนี้ตามคำพิพากษา

เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาได้ไม่เกินหนี้ตามคำพิพากษาพร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมในคดีและค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี เว้นแต่ไม่มีทรัพย์สินที่มีราคาเหมาะสมกับจำนวนหนี้และทรัพย์สินที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดให้ นั้นไม่อาจแบ่งยึดโดยมิให้เสียมราคา เช่นนี้สามารถยึดทรัพย์สินทั้งหมดได้ไม่เป็นการยึดทรัพย์สินเกินความจำเป็น กรณีที่โจทก์นำเจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินของจำเลยมาขายทอดตลาด โดยทรัพย์สินมีราคาเกินกว่าจำนวนที่พอจะชำระหนี้ให้แก่โจทก์กว่าสิบเท่า เป็นการที่โจทก์ยึดทรัพย์สินของจำเลยเกินความจำเป็น กรณีเช่นนี้จำเลยย่อมมีอำนาจร้องขอให้ยึดทรัพย์สินของจำเลยแต่พอสมควรได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 284 วรรคแรก โจทก์ต้องรับผิดชอบจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 284 วรรคสอง ต้องชดใช้ค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดีที่ยึดทรัพย์สินแล้วไม่มีการขายหรือจำหน่ายในอัตราร้อยละ 3 ครั้งของราคาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีประเมิน⁷⁶

2.4.7 การร้องขอตทรัพย์สิน

การร้องขอตทรัพย์สิน เป็นการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลภายนอกที่ได้รับผลกระทบจากการบังคับคดี ซึ่งได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 288 ซึ่งการร้องขอตทรัพย์สิน คือการที่บุคคลภายนอกกล่าวอ้างว่าทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดไว้นั้นไม่ใช่เป็นทรัพย์สินของจำเลยหรือถูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยบุคคลดังกล่าวจะต้องยื่นคำร้องขอให้ศาลที่ออกหมายบังคับคดีสั่งให้ปล่อยทรัพย์สินก่อนที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะได้เอาทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาด

⁷⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 60-61

⁷⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 61-62

การขายทอดตลาดนี้จะต้องเป็นการขายทอดตลาดที่สมบูรณ์ คือการที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้มีการตกลงด้วยการเคาะไม้หรือด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งตามจารีตประเพณีในการขายทอดตลาดหรือศาลมีคำสั่งให้ขายทรัพย์สินนั้นแล้ว⁷⁷

ในการยึดทรัพย์สิน เจ้าพนักงานบังคับคดีจะทำการยึดทรัพย์สินตามที่โจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษากล่าวอ้างว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของจำเลยหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยึดทรัพย์สินประเภทสังหาริมทรัพย์ซึ่งส่วนใหญ่จะไม่มีหลักฐานทางทะเบียนจึงทำให้การยึดสังหาริมทรัพย์ย่อมอาจเกิดความผิดพลาดได้โดยง่าย เมื่อมีการร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้ทำการยึดไว้แล้วกฎหมายบัญญัติให้ผู้กล่าวอ้างนำส่งสำเนาคำร้องขอแก่โจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและจำเลยหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาและเจ้าพนักงานบังคับคดีโดยลำดับ เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้รับคำร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินแล้วกฎหมายบัญญัติให้เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องงดการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายทรัพย์สินที่พิพาทนั้นไว้ทันทีเพื่อรอคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาล โดยศาลพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีนั้นเหมือนอย่างคดีธรรมดาแต่มีข้อยกเว้น 2 กรณีคือ⁷⁸

(1) หากเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเห็นว่าการยื่นคำร้องขัดทรัพย์สินของบุคคลภายนอกดังกล่าวไม่มีมูลและยื่นเข้ามาเพื่อประวิงเวลา ก็มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลสั่งให้ผู้กล่าวอ้างวางเงินต่อศาลภายในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อเป็นประกันการชำระค่าสินไหมทดแทนแก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาสำหรับความเสียหายที่อาจได้รับเนื่องจากความล่าช้าในการบังคับคดีอันเกิดจากการยื่นคำร้องขอนั้น ซึ่งถ้าหากผู้กล่าวอ้างไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาล กฎหมายให้อำนาจศาลที่จะสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความได้

(2) ในกรณีที่ทรัพย์สินนั้นเป็นประเภทสังหาริมทรัพย์โดยผู้ร้องมีหลักฐานแสดงได้ว่าคำร้องขอนั้นไม่มีเหตุอันควรฟังหรือหากทรัพย์สินที่ยึดนั้นไม่สามารถเก็บไว้นานได้ ศาลมีอำนาจมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีขายทอดตลาดหรือจำหน่ายได้โดยเร็ว ทั้งนี้เพราะหากไม่รีบขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นก็อาจเน่าเสียเสื่อมราคาลงได้

กระบวนการพิจารณาคำร้องขัดทรัพย์สินของบุคคลภายนอกนี้ กฎหมายได้กำหนดให้พิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีเหมือนอย่างคดีธรรมดาทั่วไปตามปกติในกระบวนการพิจารณา จึงมีประเด็นที่ศาลจะต้องพิจารณาดังนี้ (1) ผู้มีสิทธิร้องขัดทรัพย์สิน

⁷⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3030/2528

⁷⁸ ธนกร ศฤไชษ, "มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีการยึดอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน," หน้า 63-64.

(2) เหตุที่อ้างในคำร้องขจัดทรัพย์ (3) ศาลที่พิจารณาคำร้องขจัดทรัพย์ (4) ค่าธรรมเนียมศาลคดีร้องขจัดทรัพย์ (5) กระบวนพิจารณาคดีร้องขจัดทรัพย์ (6) การขาดนัดในคดีร้องขจัดทรัพย์ (7) การชี้ขาดตัดสินคดีร้องขจัดทรัพย์ (8) การอุทธรณ์ฎีกาคดีร้องขจัดทรัพย์ (9) ร้องขจัดทรัพย์รายเดียวกันซ้ำอีกไม่ได้ (10) ค่าเสียหายคดีร้องขจัดทรัพย์⁷⁹

2.4.8 การร้องคัดค้านว่าเจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีฝ่าฝืนต่อกฎหมาย

การดำเนินการบังคับคดีนั้นมีความยุ่งยากซับซ้อนเนื่องจากมีข้อกำหนดและระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติหน้าที่หลายประการ ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีนั้นย่อมมีโอกาสที่จะเกิดความผิดพลาดขึ้นได้ กรณีเช่นนี้กฎหมายได้เปิดช่องทางให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายได้ร้องขอให้ศาลสั่งให้แก้ไขตามที่ศาลจะเห็นสมควร ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 296 วรรคสอง โดยกำหนดให้ในกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีฝ่าฝืนต่อทบัญญัติแห่งลักษณะนี้ เมื่อศาลเห็นสมควรไม่ว่าเวลาใดก่อนการบังคับคดีได้เสร็จลงหรือเมื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี ซึ่งต้องเสียหายเพราะเหตุดังกล่าวยื่นคำร้องต่อศาลให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งเพิกถอนหรือแก้ไขกระบวนวิธีการบังคับคดีทั้งปวงหรือวิธีการบังคับใด ๆ โดยเฉพาะหรือมีคำสั่งกำหนดวิธีการอย่างใดตามที่ศาลเห็นสมควร

การยื่นคำร้องตามมาตรา นี้ อาจกระทำได้ไม่ว่าในเวลาใดก่อนการบังคับคดีได้เสร็จลงแต่ต้องไม่ช้ากว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่ทราบข้อความหรือพฤติการณ์อันเป็นข้อมูลแห่งข้ออ้างนั้น แต่ทั้งนี้ผู้ยื่นคำร้องต้องมีได้ดำเนินการอันใดขึ้นใหม่หลังจากได้ทราบเรื่องฝ่าฝืนต่อทบัญญัติแห่งลักษณะนี้แล้ว หรือต้องมีได้ให้สัตยาบันแก่การกระทำนั้นและในกรณีเช่นว่านี้ ผู้ยื่นคำร้องจะขอต่อศาลในขณะเดียวกันนั้นให้มีคำสั่งงดการบังคับคดีไว้ในระหว่างวินิจฉัยชี้ขาดก็ได้⁸⁰

2.4.9 ค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี

ค่าธรรมเนียมในการบังคับคดีตามที่กฎหมายกำหนดในตาราง 5 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ได้แก่ ค่าธรรมเนียมยึดหรืออายัดแล้วไม่มีการขายหรือจำหน่าย เช่น ในกรณีเจ้าหนี้ตามคำพิพากษานำยึดทรัพย์สินของลูกหนี้มีจำนวนเกินกว่าที่พอจะชำระซึ่งเป็นการบังคับคดีฝ่าฝืนกฎหมาย รวมทั้งภายหลังจากการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาแล้วต่อมามีการตกลงชำระหนี้กันระหว่างเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

⁷⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 64

⁸⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 64

กับลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ โดยโจทก์แถลงขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีถอนการบังคับคดี เช่นนี้โจทก์ก็ต้องชำระค่าธรรมเนียมยึดหรืออายัดแล้วไม่มีการขายหรือจำหน่าย และกฎหมายยังกำหนดให้รวมถึงค่าธรรมเนียมในการขายทอดตลาด ค่าธรรมเนียมในการจ่ายเงินที่ยึดหรืออายัดแก่เจ้าหนี้ ค่าธรรมเนียมในการขายโดยวิธีประมูลระหว่างคู่ความด้วย

ผู้ที่ต้องชำระค่าธรรมเนียมในการดำเนินการดังกล่าว กฎหมายกำหนดให้คู่ความฝ่ายที่ขอให้ดำเนินการเป็นผู้ชำระค่าธรรมเนียมดังกล่าว แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 161 แล้วจะเห็นได้ว่าความรับผิดชอบในค่าค่าธรรมเนียมในขั้นที่สุดแล้วย่อมตกอยู่กับคู่ความฝ่ายที่แพ้คดีเว้นแต่ศาลจะสั่งไว้เป็นอย่างอื่น

กฎหมายได้เปิดช่องให้กรมบังคับคดีมีอำนาจที่จะหักค่าธรรมเนียมดังกล่าว โดยไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลัง เช่น นำมาจ่ายเป็นค่าตอบแทนแก่ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการแทนเจ้าพนักงานบังคับคดีตามมาตรา 278 วรรคสี่ได้⁸¹

นอกจากนี้คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้พิจารณาข้อหาหรือของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมีผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่า มาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เป็นบทบัญญัติในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ต้องชำระเงินตามคำสั่งทางปกครองและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วน ซึ่งเป็นไปตามหลักการที่ว่าคำสั่งทางปกครองเป็นการใช้อำนาจโดยเจ้าหน้าที่ เพื่อให้มีผลอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายเมื่อไม่มีการปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองจึงต้องใช้มาตรการบังคับเพื่อให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองนั้น ซึ่งกรณีนี้เป็นไปตามความเห็นของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองที่เคยวินิจฉัยแนวทางปฏิบัติในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองในเรื่องเสรีจที่ 94-95/2559 และมาตรา 57 วรรคสอง กำหนดว่า การใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยวิธีการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม ซึ่งคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้ให้ความเห็นในเรื่องเสรีจที่ 443/2550 และเรื่องเสรีจที่ 673/2551 ว่า เจ้าหน้าที่ผู้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองต้องนำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมซึ่งได้แก่ บทบัญญัติในลักษณะ 2 การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ตั้งแต่มาตรา 271 ถึงมาตรา 323 ซึ่งการใช้บังคับบทบัญญัติกฎหมายโดยอนุโลมคือใช้บังคับเพียงเท่าที่ เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะ

⁸¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 65

ของเรื่องเท่านั้น แต่เมื่อพิจารณามาตรา 277 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งเป็นบทบัญญัติในหมวด 1 หลักทั่วไป ที่บัญญัติว่าถ้าเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาเชื่อว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษามีทรัพย์สินที่จะต้องถูกบังคับมากกว่าที่ตนทราบแล้ว เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาอาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลขอให้ศาลทำการไต่สวนและออกหมายเรียกลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลอื่นที่เชื่อว่าอยู่ในฐานะที่จะให้ถ้อยคำอันเป็นประโยชน์มาในการไต่สวนเช่นว่านั้น จะเห็นได้ว่าการออกหมายเรียกตามมาตรา 277 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จะต้องเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาร้องขอต่อศาลให้ออกหมายเรียกลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลอื่นที่เชื่อว่าอยู่ในฐานะที่จะให้ถ้อยคำอันเป็นประโยชน์มาในการไต่สวน มิใช่กรณีเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาออกหมายเรียกได้เองดังนั้น หัวหน้าส่วนราชการที่ออกคำสั่งเรียกให้ข้าราชการตำรวจที่กระทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจะใช้อำนาจตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ประกอบกับมาตรา 277 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จึงไม่สามารถกระทำได้⁸²

ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองนั้น เมื่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ออกคำสั่งเรียกให้ข้าราชการตำรวจที่กระทำละเมิดชำระเงินแก่สำนักงานตำรวจแห่งชาติภายในกำหนดระยะเวลาแล้วแต่ยังไม่ปฏิบัติตาม สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องมีหนังสือแจ้งเตือนให้บุคคลดังกล่าวนำเงินมาชำระภายในกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสม ทั้งนี้ต้องไม่น้อยกว่า 7 วัน หากบุคคลดังกล่าวยังไม่ปฏิบัติตาม สำนักงานตำรวจแห่งชาติย่อมมีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการยึดอายัดทรัพย์สินของผู้นั้นออกขายทอดตลาด โดยในการยึดหรืออายัดนั้นผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติต้องมีหนังสือแจ้งไปยังสถาบันการเงินให้ทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของข้าราชการตำรวจที่กระทำละเมิดตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ทั้งนี้ การยึดหรืออายัดจะกระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นโดยไม่เกินจำนวนหนี้ที่ผู้กระทำละเมิดต้องรับผิดชอบ⁸³

⁸² บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่องเสร็จที่ 1474/2558 เรื่องการใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่อยู่ในสถาบันการเงินของผู้กระทำละเมิด หน้า 1-2

⁸³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3

2.5 มาตรการว่าด้วยการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การยึด อายัด หรือขายทอดตลาดทรัพย์สิน เป็นอำนาจที่กฎหมายกำหนดให้ไว้ โดยไม่ต้องฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาล เพื่อขอให้ศาลสั่งยึด อายัด ดังเช่นนี้ทางแพ่งทั่วไป การยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินจึงเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ให้อำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยผู้บริหารท้องถิ่นเป็นผู้ใช้อำนาจในการออกคำสั่งยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินไว้เป็นการเฉพาะ แต่ได้บัญญัติให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนั้นหลักเกณฑ์วิธีการเกี่ยวกับการดำเนินการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินจึงต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้โดยอนุโลม⁸⁴

แนวทางปฏิบัติของการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน

การใช้อำนาจยึด อายัด ตามมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 เป็นอำนาจของผู้บริหารท้องถิ่น โดยกระทรวงมหาดไทยได้ออกระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2551 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2555 โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 มาตรา 70 และมาตรา 76 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540, มาตรา 69 และมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496, มาตรา 5 และมาตรา 88 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537, มาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2543, มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติภาษีป้าย (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2534 เพื่อให้การยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน

หมายถึงผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งหมายถึง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครอง

⁸⁴ กนิศ รัตนธรรม, "การใช้อำนาจยึด อายัด ทรัพย์สินของลูกหนี้ภาษีโรงเรือนและที่ดิน" (นิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2558). หน้า 38

ส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง และในกรณีภาษีป้ายให้รวมถึงผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และนายกเมืองพัทยาด้วย⁸⁵

2) การเตือนและแจ้งคำสั่ง

(1) ให้ส่งในเวลากลางวัน หรือในเวลาทำการของสถานประกอบการนั้น

(2) ให้ส่งที่ภูมิลำเนาหรือสถานที่ประกอบกิจการของผู้ค้างภาษีหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือให้ส่งโดยทางไปรษณีย์ หากไม่พบผู้ค้างภาษีที่ภูมิลำเนาหรือสถานที่ประกอบกิจการของผู้ค้างภาษีหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้ส่งแก่บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว ซึ่งอยู่ในภูมิลำเนา หรืออยู่ในบ้านหรือสถานที่ประกอบกิจการของผู้นั้น

(3) ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการตาม (2) ได้ ให้ปิดไว้ในที่ที่สามารถมองเห็นได้ง่าย ณ ภูมิลำเนาหรือสถานที่ประกอบกิจการของผู้นั้น หรือลงประกาศในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่จำหน่าย ณ ที่นั้นอย่างน้อย 2 ฉบับ หรือการโฆษณาโดยวิธีอื่น เมื่อได้ล่วงพ้นสิบห้าวันนับแต่วันปิดประกาศ หรือโฆษณา ให้ถือว่าผู้ค้างภาษีหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องได้รับแจ้งแล้ว⁸⁶

2.1) เมื่อได้มีการประเมินภาษีโดยถูกต้องและพ้นกำหนดเวลายื่นอุทธรณ์แล้ว และถึงกำหนดเวลาที่อาจใช้สิทธิยึดทรัพย์สินได้ตามกฎหมาย หากผู้ค้างภาษียังไม่นำเงินค่าภาษีค้างชำระมาชำระให้เจ้าหน้าที่จัดทำหนังสือเตือนตามแบบ 1 โดยเร็ว

เมื่อได้ดำเนินการตามแบบ 1 แล้ว หากผู้ค้างภาษีเพิกเฉยหรือไม่ยอมชำระภาษีในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้บันทึกเหตุผลไว้เป็นหลักฐาน แล้วให้ทำหนังสือเตือนครั้งสุดท้ายตามแบบ 2 โดยเร็ว เพื่อให้ผู้ค้างชำระภาษีนำเงินมาชำระภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับหนังสือเตือนครั้งสุดท้าย⁸⁷

3) การยึดทรัพย์สิน

3.1 หากผู้ค้างชำระภาษี หรือบุคคลที่ต้องรับผิดชอบชำระภาษีหรือนำส่งภาษีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่นำเงินมาชำระในกำหนดเวลาตามระเบียบข้อ 9 ให้ทำรายงานแสดงการเร่งรัดหนี้ค่าภาษีค้างชำระและรายงานการขออนุมัติการยึดทรัพย์สิน

⁸⁵ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2551, (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา), ข้อ 5.

https://www.phuketcity.go.th/files/com_news_order/2018-06_4e41963b489c49b.pdf.

⁸⁶ กณิศ รัตนธรรม, "การใช้อำนาจยึด อาศัย ทรัพย์สินของลูกหนี้ภาษีโรงเรือนและที่ดิน," หน้า 47-48.

⁸⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 48

เสนอผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อกำหนดผู้รับผิดชอบออกไปทำการสืบหาทรัพย์สินของผู้ค้างภาษี ว่ามีทรัพย์สินพอจะให้ยึดได้หรือไม่ หากไม่มีทรัพย์สินพอให้ยึดก็ให้ทำรายงานเสนอผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อดำเนินการต่อไป

3.2 การสืบหาทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีให้จัดทำรายละเอียดประเภททรัพย์สิน ประมาณราคาทรัพย์สิน ภาระติดพันในทรัพย์สินลงในแบบที่กำหนดตามแบบ 3 และให้ผู้ทำการสืบหาทรัพย์สิน ลงชื่อ วัน เดือน ปี ที่ดำเนินการไว้ด้วย

3.3 เมื่อผู้มีอำนาจออกคำสั่งได้มีคำสั่งยึดทรัพย์สินตามแบบ 4 และคำสั่งแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับภาษีตามแบบ 5 แล้ว ให้ปิดคำสั่งยึดทรัพย์สินตามแบบ 4 ไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ หรือสำนักงานหรือที่ทำการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และที่ชุมชนในตำบล หมู่บ้านที่ยึดทรัพย์สิน พร้อมกับส่งคำสั่งยึดทรัพย์สินตามแบบ 4 ให้เจ้าของทรัพย์สินทราบ

3.4 ในการยึดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษี ตามระเบียบ ข้อ 13 ให้เจ้าพนักงานบังคับภาษีปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันอย่างน้อยสองคน โดยแสดงบัตรประจำตัวข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นในระหว่างปฏิบัติงานพร้อมอุปกรณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้อง⁸⁸

การดำเนินการตามระเบียบข้อ 13 วรรคหนึ่งจะต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุ และพึงทราบว่าทรัพย์สินที่จะยึดนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ค้างภาษี มีเจ้าของรวม ภาระติดพัน และจำนวนทรัพย์สินที่จะยึดได้ตามกฎหมาย

3.5 ตามระเบียบข้อ 14 ให้เจ้าพนักงานบังคับภาษีทำการยึดทรัพย์สินในเวลากลางวันหรือเวลาทำการของสถานประกอบการนั้น ยกเว้นกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจออกคำสั่งก่อนจึงจะสามารถกระทำการดังกล่าวได้

3.6 ก่อนยึดทรัพย์สิน ตามระเบียบข้อ 15 เจ้าพนักงานบังคับภาษีต้องแจ้งคำสั่งยึดทรัพย์สินตามแบบ 4 ต่อผู้ค้างภาษี ถ้าไม่ปรากฏตัวบุคคลดังกล่าวให้แจ้งต่อบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่ในสถานทีนั้นหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินทราบ แต่ถ้าไม่พบบุคคลใด ให้แจ้งเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจมาเป็นพยานเพื่อทำการยึดทรัพย์สินดังกล่าวนั้น และต้องแจ้งให้ผู้ค้างภาษีทราบโดยเร็ว

การยึดสังหาริมทรัพย์อันมีรูปร่างจะต้องทำการยึดให้เห็นประจักษ์แจ้งโดยวิธีประทับตราหรือกระทำโดยวิธีอื่นใดที่เห็นสมควร

⁸⁸ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2551, ข้อ 5.

การยึดอสังหาริมทรัพย์ให้นำหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินนั้นมาเก็บรักษาไว้ในที่ปลอดภัย ถ้าเป็นที่ดินต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานที่ดินผู้มีหน้าที่ทราบ เพื่อจะได้บันทึกการยึดไว้ในทะเบียน ถ้าหนังสือสำคัญแห่งอสังหาริมทรัพย์นั้นยังไม่ออกหรือนำมาแสดงไม่ได้หรือหาไม่พบ ก็ให้บันทึกไว้เป็นหลักฐาน และให้ถือว่าการที่ได้แจ้งการยึดต่อผู้ค้างภาษีและเจ้าพนักงานที่ดินนั้นเป็นการยึดตามกฎหมายแล้ว

การยึดทรัพย์สินที่จะต้องจดทะเบียนตามกฎหมาย ให้แจ้งต่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ทราบ เพื่อเจ้าพนักงานจะได้บันทึกการยึดไว้ในทะเบียน⁸⁹

3.7 การดำเนินการยึดทรัพย์สิน ตามระเบียบ ข้อ 16 เจ้าพนักงานบังคับภาษีมีอำนาจเข้าไปค้นสถานที่ซึ่งเป็นของผู้ค้างชำระภาษีหรือที่ผู้ค้างชำระภาษีครอบครอง นอกจากนี้ยังมีอำนาจยึดและตรวจสอบบัญชี หรือกระทำการอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควรเพื่อเปิดที่อยู่อาศัยหรือสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวแล้ว รวมทั้งตู้เก็บของหรือตู้นิรภัย แล้วรายงานให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งทราบ

3.8 ในการยึดทรัพย์สินรายได้ถ้ามีผู้ขัดขวาง ระเบียบข้อ 17 กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับภาษีชี้แจงว่ากล่าวแต่โดยดีก่อน ถ้าผู้นั้นยังขัดขวางอยู่อีกให้เจ้าพนักงานบังคับภาษีขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อดำเนินการยึดทรัพย์สินต่อไป⁹⁰

3.9 กรณีที่เจ้าพนักงานบังคับภาษีจะทำการยึดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษี แต่ปรากฏว่าทรัพย์สินดังกล่าวถูกเจ้าพนักงานบังคับคดียึดหรืออายัดไว้แล้ว ห้ามมิให้เจ้าพนักงานบังคับภาษีทำการยึดทรัพย์สินนั้นอีก แต่ให้ยื่นคำร้องต่อศาลที่ออกหมายบังคับคดีเพื่อขอเข้าเฉลี่ยทรัพย์สิน หรือเงินที่จำหน่ายสิ่งนั้น

3.10 การยึดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีนั้น เจ้าพนักงานบังคับภาษีจะต้องพิจารณายึดทรัพย์สินเพียงประมาณราคาที่จะขายทอดตลาดได้พอชำระหนี้ตามคำสั่งยึดทรัพย์สินตามแบบ 4 รวมทั้งค่าธรรมเนียมการยึดและการขายทอดตลาดซึ่งทรัพย์สินนั้น แต่ถ้าผู้ค้างภาษีมีทรัพย์สินซึ่งมีราคามากกว่าจำนวนค่าภาษีค้างชำระ และไม่อาจแบ่งยึดได้โดยไม่ให้ทรัพย์สินนั้นเสื่อมราคา ทั้งไม่มีทรัพย์สินอื่นที่จะยึดได้พอกุมกับจำนวนค่าภาษีค้างชำระ ก็ให้ยึดทรัพย์สินนั้นมาขายทอดตลาดได้

⁸⁹ กณิศ รัตนธรรม, "การใช้อำนาจยึด อายัด ทรัพย์สินของลูกหนี้ภาษีโรงเรือนและที่ดิน," หน้า 49.

⁹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 50

3.11 เมื่อกระทำการยึดทรัพย์สินเสร็จแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับภาษี ปิดประกาศยึดทรัพย์สินตามแบบ 6 ไว้ ณ สถานที่ที่ได้ปิดคำสั่งยึดทรัพย์สินไว้ตามข้อ 12 พร้อมทั้งให้ทำรายการบัญชีทรัพย์สินที่ยึดตามแบบ 7 เสนอผู้มีอำนาจออกคำสั่ง

3.12 ทรัพย์สินที่ยึดได้ ตามระเบียบ ข้อ 21 มีดังนี้

(1) ทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีและทรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิ์ร่วม, ทรัพย์สินที่ติดจำนำ จำนอง หรือเอาไปประกันหนี้ไว้, ทรัพย์สินที่ได้มาโดยการครอบครอง ประภักษ์, ที่ดินมือเปล่า, ที่ดินมีโฉนด, ที่ดินที่โอนกรรมสิทธิ์โดยการฉ้อฉลที่ถูกเพิกถอน นิติกรรมอันเป็นการฉ้อฉลแล้ว

(2) ทรัพย์สินที่คู่สมรสหรือบุตรผู้เยาว์ถือกรรมสิทธิ์ ได้แก่ ทรัพย์สินของคู่สมรส กล่าวคือในกรณีที่เป็นหนี้ร่วมในภาษีค้างชำระ ได้แก่ สินสมรสและสินส่วนตัว แต่ในกรณีที่หนี้ภาษีค้างชำระนั้นเป็นหนี้ส่วนตัว จะสามารถบังคับได้เฉพาะสินส่วนตัวของผู้ค้างชำระภาษีเท่านั้น, ทรัพย์สินของบุตรผู้เยาว์ เช่น ผู้ค้างชำระภาษีกระทำการใด อันแสดงได้ว่าให้บุตรผู้เยาว์ถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นแทนตน โดยเจตนาเพื่อมิให้ทรัพย์สินนั้นถูกยึด, ทรัพย์สินที่อาจบังคับชำระหนี้ได้ เช่น ของมีค่าที่ซื้อให้แก่บุตรผู้เยาว์⁹¹

3.13 ทรัพย์สินที่ไม่อาจยึดได้และไม่อยู่ในบังคับ ตามระเบียบข้อ 12 ได้แก่

(1) ทรัพย์สินอันได้แก่ เครื่องใช้สอยส่วนตัวซึ่งรวมกันไม่เกินห้าหมื่นบาท, สิ่งของที่จำเป็นในการดำรงชีพหรือประกอบอาชีพซึ่งรวมกันไม่เกินหนึ่งแสนบาท, สิ่งเทียมอวัยวะหรือช่วยอวัยวะ, ทรัพย์สินที่ไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ตามกฎหมาย, ทรัพย์สินซึ่งเป็นของส่วนตัวโดยแท้ของผู้ค้างภาษี

(2) เงินหรือสิทธิเรียกร้องที่เป็นเงินของผู้ค้างภาษี เว้นแต่กฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ได้แก่ เงินเลี้ยงชีพ และรายได้ที่รับจากบุคคลอื่นเป็นครั้ง ๆ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงชีพรวมแล้วเดือนละไม่เกินหนึ่งหมื่น, เงินเดือน ค่าจ้าง บำเหน็จ บำนาญ และเบี้ยหวัดข้าราชการ เจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของรัฐบาล และเงินสงเคราะห์หรือบำนาญที่รัฐจ่ายให้แก่คู่สมรสหรือญาติของผู้ค้างภาษี, เงินเดือน หรือเงินใด ๆ ที่นายจ้างจ่ายให้แก่ผู้ค้างชำระภาษีหรือคู่สมรสหรือญาติที่ยังมีชีวิตของผู้ค้างภาษี, เงินสงเคราะห์ศพของผู้ค้างชำระภาษี

⁹¹ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2551, ข้อ 21. https://www.phuketcity.go.th/files/com_news_order/2018-06_4e41963b489c49b.pdf.

(3) ทรัพย์สินของผู้ประกอบอาชีพกสิกรรม ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการยึดทรัพย์สินของกสิกร พ.ศ. 2475⁹²

4) การคัดค้านการยึดทรัพย์สิน

บุคคลสามารถยื่นคำคัดค้านการยึดทรัพย์สิน โดยอ้างว่าผู้ค้างชำระภาษีไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สินที่ได้ยึดไว้ก่อนที่ได้เอาทรัพย์สินออกขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น โดยวิธีการยื่นคำคัดค้านต่อผู้มีอำนาจออกคำสั่งเพื่อให้มีคำสั่งปล่อยทรัพย์สินดังกล่าวเมื่อเจ้าพนักงานบังคับภาษีหรือคณะกรรมการได้รับคำคัดค้านหนึ่งดำเนินการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายทรัพย์สินนั้นไว้ในระหว่างรอคำวินิจฉัย ยกเว้นกรณีดังต่อไปนี้

(1) มีพยานหลักฐานที่แสดงว่าคำคัดค้านไม่มีมูล หรือเพื่อประวิงเวลา ผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีอำนาจสั่งให้ผู้คัดค้านวางเงินตามจำนวนที่เห็นสมควรต่อผู้มีอำนาจออกคำสั่งในเวลาที่กำหนด เพื่อเป็นการประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากสาเหตุที่ล่าช้าในการขายทอดตลาดซึ่งเกิดจากการยื่นคำคัดค้านนั้น ถ้าผู้ยื่นคำคัดค้านไม่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งยกคำคัดค้านและมีคำสั่งให้ดำเนินการต่อไป

(2) ถ้าทรัพย์สินนั้นเป็นสังหาริมทรัพย์ และมีพยานหลักฐานแสดงว่าคำคัดค้านนั้นไม่ควรรับฟัง หรือถ้าปรากฏว่าทรัพย์สินที่ยึดนั้นไม่สามารถเก็บได้นาน ผู้มีอำนาจออกคำสั่งสามารถสั่งให้คณะกรรมการดำเนินการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายทรัพย์สินดังกล่าวโดยเร็ว⁹³

5) การเก็บรักษาทรัพย์สินที่ยึด

ตามระเบียบ ข้อ 24 ให้นำทรัพย์สินที่ยึดมาแล้วเก็บรักษาไว้ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำการยึดทรัพย์สินนั้น หรือสถานที่ที่ผู้บริหารท้องถิ่นกำหนด โดยผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีหน้าที่ต้องควบคุม ดูแล ทรัพย์สินดังกล่าว เว้นแต่เป็นอสังหาริมทรัพย์หรือสิ่งของอื่นซึ่งไม่สามารถขนย้ายได้หรือการขนย้ายยากลำบาก ให้พิจารณามอบให้แก่บุคคลที่สมควรดูแลรักษาก็ได้ แต่การมอบนี้ผู้มอบยังคงต้องรับผิดชอบเมื่อเกิดความเสียหายขึ้น เว้นแต่เป็นเพราะเหตุสุดวิสัย⁹⁴

⁹² กนิศ รัตนธรรม, "การใช้อำนาจยึด อาศัย ทรัพย์สินของลูกหนี้ภาษีโรงเรือนและที่ดิน," หน้า 48-52.

⁹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 52

⁹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 52

ให้จัดทำรายงานการยึดทรัพย์สินว่าได้เก็บรักษาทรัพย์สินที่ยึดมาอย่างไร มีค่าใช้จ่ายในการยึดทรัพย์สินเท่าใด ค่าเช่าสถานที่เก็บรักษาทรัพย์สินเท่าใด และกรณีจ้างให้บุคคลอื่นเป็นผู้ดูแลทรัพย์สินให้รายงานด้วยว่ามีค่าจ้างเท่าใด

ถ้าทรัพย์สินถูกทำลาย ทำให้เสียหาย เสื่อมค่า หรือไร้ประโยชน์ ให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งแจ้งความดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดในทุกข้อหา

6) ผลของการยึดทรัพย์สิน

ตามระเบียบ ข้อ 25 กำหนดผลของการยึดทรัพย์สินไว้ ดังนี้⁹⁵

(1) การที่ผู้ค้ำภาษีได้ก่อนิติกรรมโดยการโอน หรือเปลี่ยนแปลงสิทธิในทรัพย์สินที่ถูกยึดหลังจากได้ทำการยึดไว้แล้วนั้น ไม่สามารถชี้แย้งกับเจ้าพนักงานบังคับภาษีได้ แม้วาราคาทรัพย์สินนั้นจะเกินกว่าจำนวนหนี้ค้างชำระ ตลอดจนค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการยึดและขายทอดตลาด และผู้ค้ำภาษีได้จำหน่ายทรัพย์สินเพียงส่วนที่เกินจำนวนนั้นก็ตาม

(2) ถ้าผู้ค้ำชำระภาษีได้รับมอบให้เป็นผู้ดูแลรักษาสังหาริมทรัพย์มีรูปร่างที่ถูกยึดหรือเป็นผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกยึด ผู้ค้ำชำระภาษีสามารถใช้ทรัพย์สินนั้นได้ตามสมควร แต่ถ้าผู้มีอำนาจออกคำสั่งเห็นว่าการใช้งานดังกล่าวจะทำให้ทรัพย์สินดังกล่าวเสียหาย โดยผู้มีอำนาจออกคำสั่งเห็นเองหรือเมื่อบุคคลผู้มีส่วนได้เสียร้องขอ ผู้มีอำนาจออกคำสั่งจะรักษาทรัพย์สินนั้นเสียเองหรือตั้งให้ผู้อื่นเป็นผู้จัดการทรัพย์สินนั้นก็ได้อีก

(3) การยึดสังหาริมทรัพย์มีรูปร่างนั้นให้รวมถึงดอกผลแห่งทรัพย์สินนั้นด้วย

(4) การยึดอสังหาริมทรัพย์นั้นให้รวมถึง

(ก) เครื่องอุปกรณ์

(ข) ดอกผลดินนัยของอสังหาริมทรัพย์

(ค) ดอกผลธรรมดาที่จะเก็บเกี่ยวเอง

7) การอายัดทรัพย์สิน

7.1) ทรัพย์สินที่อายัดได้ ตามระเบียบ ข้อ 26 มีดังนี้

(1) สังหาริมทรัพย์อันมีรูปร่าง

(2) อสังหาริมทรัพย์

(3) สิทธิที่พึงปวงอันมีอยู่ในทรัพย์สิน

(4) เงิน

⁹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 53

7.2) ตามระเบียบข้อ 27

ทรัพย์สินที่ไม่อาจขายได้และไม่อยู่ในบังคับแห่งระเบียบนี้ ให้เป็นไปเช่นเดียวกับทรัพย์สินที่ไม่อาจยึดได้ตามข้อ 22 และให้รวมถึงทรัพย์สินที่โอนกันไม่ได้ หรือไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีตามกฎหมายอื่น เช่น

(1) สิทธิที่จะได้ค่าอุปการะเลี้ยงดูตามมาตรา 1598/41 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(2) ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ และที่ศาสนสมบัติกลางตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์

(3) ทรัพย์สินตามกฎหมายอื่น ๆ เช่น ทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยการรถไฟ เป็นต้น

7.2) การขายทรัพย์สินให้นำเอาวิธีการยึดทรัพย์สินตามความในหมวด 2 ส่วนที่ 1 การยึดทรัพย์สินมาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับความในส่วนนี้ได้โดยอนุโลม

7.3) การขายทรัพย์สินของผู้ค้างภาษี ให้ขายได้ไม่เกินหนี้ภาษีค้างชำระจนถึงวันชำระ เว้นแต่ทรัพย์สินที่อายัดนั้นไม่อาจแบ่งแยกได้⁹⁶

8) ผลการขายทรัพย์สิน

8.1) ตามระเบียบ ข้อ 30

กรณีที่ผู้ค้างภาษีได้ก่อนิติกรรมโดยการโอน หรือเปลี่ยนแปลงซึ่งสิทธิในทรัพย์สินที่ถูกขายภายหลังจากที่ได้ทำการขายได้แล้วนั้น ไม่สามารถใช้ยื่นแก่เจ้าพนักงานบังคับภาษีได้ ถึงแม้ว่าราคาของทรัพย์สินนั้นจะเกินกว่าจำนวนหนี้ภาษีค้างชำระ ตลอดจนค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการขายและขายทอดตลาด และผู้ค้างภาษีได้จำหน่ายทรัพย์สินเพียงส่วนที่เกินจำนวนนั้นก็ตาม

8.2) เมื่อบุคคลภายนอกชำระหนี้ตามที่ระบุไว้ในคำสั่งขายทรัพย์สินแล้ว ให้ถือว่าเป็นการชำระหนี้ของผู้ค้างภาษีตามกฎหมาย

8.3) ทรัพย์สินที่ขายได้ให้จัดการดังนี้

(1) ถ้าเป็นพันธบัตรรัฐบาลและหลักทรัพย์ที่เป็นประกัน ซึ่งเป็นของผู้ค้างชำระภาษีออกให้แก่ผู้ถือหรือออกในนามของผู้ค้างภาษี เจ้าพนักงานบังคับภาษีจะร้องขอต่อผู้มีอำนาจออกคำสั่งให้มีคำสั่งอนุญาตให้จำหน่ายสิ่งเหล่านั้นตามรายการขานราคาในวันที่ยกก็ได้ หากสิ่งเหล่านี้มีรายการขานราคากำหนดไว้ ณ สถานที่แลกเปลี่ยน หรือจะขายโดยวิธี

⁹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 53-54

ทอดตลาดดังที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ก็ได้ ถ้ามิได้ทำคำขอเช่นนั้นหรือคำขอถูกยกเลิกให้ขายสิ่งเหล่านั้นโดยวิธีขายทอดตลาด

(2) ถ้าเป็นตราสารเปลี่ยนมือ คณะกรรมการคนใดสามารถร้องขอให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งอนุญาตจำหน่ายตามราคาปรากฏในตราสารหรือราคาต่ำกว่านั้นตามที่เห็นสมควร ถ้าผู้มีอำนาจออกคำสั่งยกคำขอให้นำตราสารนั้นออกขายทอดตลาด

(3) ถ้าสิ่งของที่จะต้องส่งมอบตามสิทธิเรียกร้องที่ถูกอายัดนั้นได้ส่งมอบให้แก่เจ้าพนักงานบังคับภาษีให้นำออกขายโดยการขายทอดตลาด

(4) ถ้าการจำหน่ายสิทธิเรียกร้องที่ถูกอายัดนั้นกระทำไม่ได้โดยยากเนื่องจากการชำระหนี้ต้องอาศัยการชำระหนี้ตอบแทน หรืออาจต้องด้วยเหตุอื่นอันจะทำให้การชำระหนี้ภาษีล่าช้าออกไป และอาจเกิดความเสียหายขึ้นได้ เมื่อบุคคลผู้มีส่วนได้เสียหรือเจ้าพนักงานบังคับภาษีร้องขอ ผู้มีอำนาจออกคำสั่งอาจมีคำสั่งให้จำหน่ายโดยวิธีอื่นก็ได้⁹⁷

9) การคัดค้านการอายัดทรัพย์สิน

การคัดค้านการอายัดทรัพย์สินตามระเบียบ ข้อ 33 ให้นำความในหมวด 2 ส่วนที่ 2 การคัดค้านการยึดทรัพย์สินมาใช้บังคับโดยอนุโลม⁹⁸

10) การขายทอดตลาด

10.1) ตามระเบียบข้อ 34 เมื่อผู้มีอำนาจออกคำสั่งได้มีคำสั่งให้ขายทอดตลาดทรัพย์สิน ให้จัดทำประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินตามแบบ 9 โดยแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะขาย เช่น ชื่อเจ้าของทรัพย์สิน ผู้สั่งให้ขาย วัน เวลา และสถานที่ที่จะขาย ชื่อ ประเภท ลักษณะ จำนวน ขนาด และน้ำหนักแห่งทรัพย์สินนั้น ๆ เป็นต้น ถ้าเป็นที่ดิน ให้แจ้งเนื้อที่เขต กว้างยาว ชื่อเจ้าของที่ดินข้างเคียงเท่าที่ทราบและอยู่ในท้องที่ใดด้วย ถ้ามีข้อสัญญาและคำเตือนอย่างไรก็ให้ระบุไว้โดยชัดเจนกับให้กำหนดเงื่อนไขและเงื่อนไขแห่งการชำระเงินไว้ด้วย

ให้จัดส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินตามแบบ 9 ให้แก่ผู้ค้างภาษีและผู้มีส่วนได้เสีย ทั้งปิดประกาศไว้โดยเปิดเผย ณ สถานที่ที่จะขาย สถานที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ที่ชุมชน สถานที่ราชการอันสมควรจะปิดได้ หรืออาจแจ้งกำหนดการขายทอดตลาด

⁹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 54-55

⁹⁸ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2551, ข้อ 33. https://www.phuketcity.go.th/files/com_news_order/2018-06_4e41963b489c49b.pdf

ในหนังสือพิมพ์รายวันฉบับที่แพร่หลาย หรือทางวิทยุกระจายเสียงก็ได้ ให้รู้ล่วงหน้าก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าสามสิบวัน⁹⁹

10.2) ตามระเบียบ ข้อ 35 ในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการตามแบบ 10 ซึ่งอย่างน้อยจะต้องประกอบด้วยผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นมอบหมาย ผู้อำนวยการสำนักหรือกองคลังท้องถิ่นและเจ้าพนักงานบังคับบัญชา

ในกรณีของกรุงเทพมหานคร คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยผู้อำนวยการเขต ผู้อำนวยการกองรายได้ และเจ้าพนักงานบังคับบัญชา¹⁰⁰

10.3) ตามระเบียบข้อ 36 การกำหนดวันขายทอดตลาดทรัพย์สินตามปกติ ให้ปฏิบัติตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) ให้กำหนดไม่น้อยกว่าสามสิบวัน แต่ไม่เกินหกสิบวัน สำหรับกรณีที่ดินหรือที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง

(2) ไม่น้อยกว่ายี่สิบวัน แต่ไม่เกินสามสิบวัน สำหรับโรงเรือน สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ และทรัพย์สินอื่น ๆ

(3) ในกรณีจำเป็นและเร่งด่วน คณะกรรมการอาจขายทอดตลาดทรัพย์สินได้เมื่อพ้นระยะเวลาอย่างน้อยห้าวันนับแต่วันยึดทรัพย์สินเสร็จสิ้น

กรณีของสดหรือเสียหายให้นำออกขายทอดตลาดได้ทันทีหรือดำเนินการขายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควร

(4) เมื่อประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินไปแล้ว หากมีความจำเป็น คณะกรรมการอาจเลื่อนหรืองดการขายทอดตลาดทรัพย์สินก็ได้

ทั้งนี้ ให้นับตั้งแต่วันลงประกาศขายทอดตลาดเป็นต้นไป¹⁰¹

10.4) ตามระเบียบ ข้อ 37 การพิจารณาราคาทรัพย์สินเพื่อขายทอดตลาด ให้คณะกรรมการพิจารณาตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

⁹⁹ กนิศ รัตนธรรม, "การใช้อำนาจยึด อาศัย ทรัพย์สินของลูกหนี้ภายใต้ระเบียบและที่ดิน," หน้า 55.

¹⁰⁰ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2551, ข้อ 35. https://www.phuketcity.go.th/files/com_news_order/2018-06_4e41963b489c49b.pdf

¹⁰¹ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 36

(1) กรณีที่ดินให้ประมาณราคาซื้อขายกันในท้องตลาด โดยคำนึงถึงสภาพและลักษณะของที่ดินนั้น

(2) ราคาซื้อขายหรือจำนอง หรือขายฝากครั้งสุดท้ายของที่ดินที่ยึดและที่ดินข้างเคียง

(3) ราคาที่ดินข้างเคียงในตำบลนั้นหรือตำบลใกล้เคียง หรือราคาที่ดินคณะกรรมการเคยขายทอดตลาดไปแล้ว

(4) ราคาประเมินที่ดินของทางราชการ

(5) การประเมินราคาทรัพย์สินอื่น ให้ประมาณตามราคาซื้อขายกันในท้องตลาดหรือตามสภาพเก่าใหม่ของทรัพย์สินนั้น

(6) การประมาณราคาทรัพย์สินที่มีการจำหน่ายหรือจำนอง ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับ (1) ถึง (5)¹⁰²

10.5) ตามระเบียบ ข้อ 38 วิธีการขายทอดตลาดให้คณะกรรมการถือปฏิบัติดังนี้

(1) ก่อนเริ่มต้นขายทอดตลาดให้ปักธงเครื่องหมายการขายทอดตลาดเป็นธงลายหมากรุกแดงขาว

(2) ให้อ่านประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สิน ณ สถานที่ขายโดยเปิดเผยก่อนการขายทอดตลาด

(3) ผู้ขายทอดตลาดต้องร้องขานจำนวนเงินที่มีผู้สุ้ราคาครั้งที่หนึ่งสามถึงสี่พัน ถ้าไม่มีผู้สุ้ราคาสูงขึ้น ให้เปลี่ยนร้องขานเป็นครั้งที่สองอีกสามถึงสี่พัน เมื่อไม่มีผู้สุ้ราคาสูงกว่านั้น และได้ราคาเหมาะสมกับสภาพของทรัพย์สินที่ขายก็ให้ลงคำว่า “สาม” พร้อมกับเคาะไม้หรือแสดงกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่งตามจารีตประเพณีในการขายทอดตลาด แต่ถ้าก่อนเคาะไม้หรือแสดงกิริยาอื่นอย่างใดอย่างหนึ่งตามจารีตประเพณีในการขายทอดตลาดมีผู้สุ้ราคาสูงขึ้นไปอีก ก็ให้ผู้ขายทอดตลาดร้องขานราคานั้นตั้งต้นใหม่ตามลำดับดังกล่าว

(4) การขายทอดตลาดทรัพย์สิน ตามประเพณีในการขายทอดตลาด ถ้ายังมีได้แสดงเช่นนั้น ผู้สุ้ราคาจะถอนคำสุ้ราคาของตนเสียก็ได้ และถ้าผู้สุ้ราคาได้ถอนคำสุ้ราคาแล้วให้ผู้ขายทอดตลาดตั้งต้นร้องขานราคาใหม่

¹⁰² เรื่องเดียวกัน, ข้อ 37

(5) ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น ข้าราชการหรือพนักงานและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ขายทอดตลาด โดยตนเองหรือจะใช้ให้ผู้อื่นผู้ใดเข้าสู่วราดาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นไม่ได้

(6) การขายทอดตลาด เมื่อผู้ขายทอดตลาดเคาะไม้หรือแสดงกิริยาอื่นอย่างใดอย่างหนึ่งตามจารีตประเพณีในการขายทอดตลาดว่าตกลงขายแล้ว ผู้ซื้อต้องชำระเงินทันที เว้นแต่ที่ดินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นซึ่งมีราคาตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทขึ้นไป ผู้ขายทอดตลาดอาจผ่อนผันให้ผู้ซื้อวางเงินมัดจำไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบห้าของราคาซื้อ และทำสัญญาซื้อขายภายในเวลาไม่เกินสิบห้าวันก็ได้ เมื่อได้ชำระเงินครบถ้วนแล้ว จึงให้โอนมอบทรัพย์สินนั้นแก่ผู้ซื้อไป

หากผู้ซื้อไม่ไปทำสัญญาซื้อขายภายในกำหนดดังกล่าว ให้คณะกรรมการริบเงินมัดจำ และนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดใหม่ได้

การขายทอดตลาดทรัพย์สินตามระเบียบ ข้อ 38 วรรคสอง ถ้าได้เงินเป็นจำนวนสุทธิไม่คุ้มราคาและค่าขายทอดตลาด ผู้ซื้อคนนั้นต้องรับผิดชอบในส่วนที่ขาด

(7) ในการขายทรัพย์สิน ให้คณะกรรมการบันทึกไว้ในสมุดขายทอดตลาดทุกครั้ง โดยที่คณะกรรมการและผู้ขายทอดตลาดต้องลงชื่อ วัน เดือน ปี กำกับไว้

(8) เงินที่ได้จากการขายทอดตลาดให้นำส่งหน่วยงานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น ๆ¹⁰³

10.6) ตามระเบียบ ข้อ 39 การขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ในการครอบครอง ผู้ซื้อจะต้องวางเงินมัดจำอัตราร้อยละยี่สิบห้าของราคาซื้อและต้องแสดงใบอนุญาตภายในหกสิบวัน หากผู้ซื้อไม่สามารถดำเนินการได้ภายในกำหนดเวลาให้ริบเงินมัดจำ หากผู้ซื้อสามารถดำเนินการได้ทันตามกำหนดเวลาให้ชำระเงินที่ค้างอยู่จนครบถ้วน¹⁰⁴

10.7) ตามระเบียบ ข้อ 40 การขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จะต้องมิใบอนุญาต เช่น สุราตั้งแต่สิบลิตรขึ้นไป ให้ขอความร่วมมือไปยังเจ้าพนักงานสรรพสามิตจัดการออกใบอนุญาตขนสุราแก่ผู้ซื้อด้วย¹⁰⁵

¹⁰³ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 38

¹⁰⁴ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 39

¹⁰⁵ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 40

10.8) ตามระเบียบ ข้อ 41 การขายทอดตลาดทรัพย์สินติดจำนอง ให้มีหนังสือแจ้งวัน เวลา สถานที่ที่จะขายทอดตลาดไปยังผู้รับจำนองให้ทราบ พร้อมทั้ง ใบสอบถามรายละเอียดของภาระจำนองของผู้รับจำนอง ตลอดจนวิธีการขายทอดตลาด ให้นำขายโดยติดจำนองหรือโดยปลอดจำนอง ทั้งนี้หากผู้รับจำนองไม่แจ้งให้ทราบภายในสิบห้า วันนับแต่วันได้รับหนังสือก็ให้ขายทรัพย์สินโดยติดจำนอง ในกรณีที่ได้รับแจ้งจากผู้รับจำนอง ให้ขายทรัพย์สินโดยปลอดจำนอง คณะกรรมการอาจพิจารณาให้ขายทรัพย์สินโดยติดจำนอง ก็ได้เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจออกคำสั่ง

การขายทอดตลาดทรัพย์สินติดจำนอง ให้ประกาศแสดงรายชื่อผู้รับจำนอง พร้อมทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยที่ยังค้างชำระจนถึงวันขาย และในการประกาศขายทอดตลาด ทรัพย์สินตามแบบ 9 ให้มีความว่าผู้ซื้อทรัพย์สินต้องรับภาระจำนองติดไปด้วย

การขายทอดตลาดโดยปลอดจำนอง ในกรณีกำหนดราคาขายให้พิจารณา ถึงต้นเงิน และดอกเบี้ยจำนองซึ่งยังค้างชำระแก่ผู้รับจำนองจนถึงวันขาย พร้อมทั้ง ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการยึดและขายทอดตลาดและเงินภาษีค้างชำระ หากสามารถ คาดหมายได้ว่าเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินไม่เพียงพอต่อการชำระภาษีที่ค้างชำระ หรือหากการขายทอดตลาดแล้วเจ้าหนี้จำนองจะได้รับเงินจากการขายทอดตลาดไปทั้งหมด ก็ให้งดการขายทอดตลาดและรายงานผู้มีอำนาจออกคำสั่งพิจารณาสั่งการเป็นราย ๆ ไป

การขอรับชำระหนี้ของผู้รับจำนองให้ถือหนังสือตอบรับของผู้รับจำนอง ตามระเบียบ ข้อ 41 วรรคหนึ่งเป็นคำขอรับชำระหนี้จำนอง ก่อนจ่ายเงินชำระหนี้จำนองพร้อม ดอกเบี้ยต้องตรวจสอบให้มีความจริงเสียก่อนว่า หนี้จำนองและดอกเบี้ยเป็นหนี้บุริมสิทธิที่จะ ได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้สามัญหรือไม่ และผู้รับจำนองได้ปลดหนี้จำนองให้แล้ว พร้อมทั้ง ให้ขอใบรับยึดถือไว้เป็นหลักฐานในการชำระหนี้จำนองพร้อมดอกเบี้ยด้วยจึงจะจ่ายเงินให้แก่ ผู้รับจำนองได้¹⁰⁶

10.9) ตามระเบียบ ข้อ 42 กรณีผู้ถือกรรมสิทธิ์รวมหรือผู้มีส่วนได้เสียหรือ เจ้าหนี้บุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดเป็นผู้ซื้อทรัพย์สินที่ขายทอดตลาด สามารถ ขอหักส่วนได้เสียของตนจากราคาซื้อก็ได้¹⁰⁷

¹⁰⁶ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 41

¹⁰⁷ เรื่องเดียวกัน, ข้อ 42

11) การคัดค้านการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

11.1) ถ้าคณะกรรมการได้ดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยไม่ชอบ เช่น มิได้ส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินตามแบบ 9 ให้แก่ผู้ค้างภาษีหรือผู้มีส่วนได้เสีย ผู้ค้างภาษีหรือผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สินซึ่งต้องเสียหาย อาจยื่นคำคัดค้านต่อผู้มีอำนาจออกคำสั่งก่อนที่การบังคับชำระค่าภาษีค้างชำระได้เสร็จสิ้นลง แต่ต้องไม่ช้ากว่าเจ็ดวันนับแต่วันทราบผลการขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยไม่ชอบ เพื่อขอให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งเพิกถอนการขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าว

11.2) ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีนั้น ก่อนที่ผู้ขายทอดตลาดจะเคาะไม้ขายให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุด ผู้ค้างภาษีหรือผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สินอาจคัดค้านว่าราคาดังกล่าวมีจำนวนต่ำเกินสมควร ในกรณีเช่นว่านี้ให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งเลื่อนการขายทอดตลาดทรัพย์สินออกไป และในการขายทอดตลาดทรัพย์สินครั้งต่อ ๆ ไป หากมีผู้เสนอราคาสูงสุดไม่น้อยกว่าราคาที่ผู้เสนอราคาสูงสุดได้เสนอในการขายทอดตลาดทรัพย์สินครั้งก่อน ให้ผู้ขายทอดตลาดเคาะไม้ขายให้แก่ผู้เสนอราคาราคานั้นได้

ในกรณีที่ผู้ค้างภาษีหรือผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สินเห็นว่าราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินมีจำนวนต่ำเกินสมควร และการขายทอดตลาดทรัพย์สินในราคาต่ำเกินสมควรนั้น เกิดจากการคบคิดกันฉ้อฉลในระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องในการเข้าสู่ราคา หรือกระทำการโดยไม่สุจริต หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้ขายทอดตลาด บุคคลดังกล่าวอาจยื่นคำคัดค้านต่อผู้มีอำนาจออกคำสั่ง เพื่อขอให้ มีคำสั่งเพิกถอนการขายทอดตลาดทรัพย์สิน และเมื่อผู้มีอำนาจออกคำสั่งได้สอบสวนแล้วเห็นว่า คำคัดค้านนั้นรับฟังได้ ให้มีคำสั่งเพิกถอนการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น¹⁰⁸

12) การโอนและการส่งมอบ

ตามระเบียบ ข้อ 45 การขายทอดตลาดทรัพย์สิน เมื่อผู้ซื้อชำระเงินครบถ้วนแล้ว ให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งส่งมอบทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ซื้อไปได้ กรณีเป็นสังหาริมทรัพย์กรรมสิทธิ์ยอมโอนไปยังผู้ซื้อขณะที่ได้ทำสัญญาซื้อขายสำเร็จบริบูรณ์แล้ว กรณีเป็นอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 456 หรือสังหาริมทรัพย์อื่นที่มีทะเบียนควบคุม ให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งแจ้งแก่พนักงานเจ้าหน้าที่นั้น ๆ ทราบ เพื่อดำเนินการทางทะเบียนต่อไป¹⁰⁹

¹⁰⁸ กณิศ รัตนธรรม, "การใช้อำนาจยึดอายัด ทรัพย์สินของลูกหนี้ภาษีโรงเรือนและที่ดิน," หน้า 59.

¹⁰⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 59-60

13) การงดหรือการถอนบังคับบัญชา

13.1) ให้งดการบังคับบัญชาในกรณีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อมีการยื่นคำคัดค้านขอให้มีการงดการบังคับบัญชา โดยแสดงเหตุผลให้ปรากฏ และได้สอบสวนแล้วมีเหตุผลอันสมควร ผู้มีอำนาจออกคำสั่งอาจมีคำสั่งให้งดการบังคับบัญชา แต่หากเห็นว่าไม่มีเหตุผลสมควรก็ให้ดำเนินการต่อไปตามขั้นตอนการบังคับบัญชา

(2) บุคคลอาจยื่นคำคัดค้านต่อผู้มีอำนาจออกคำสั่ง เพื่อให้มีคำสั่งปล่อยทรัพย์สินที่ตนอ้างว่าผู้ค้างชำระภาษีไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับบัญชาได้ยึดไว้ ก่อนเอาทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดหรือขายด้วยวิธีอื่น เมื่อได้รับคำคัดค้านให้งดการบังคับบัญชาไว้และรอคำวินิจฉัยต่อไป

(3) เมื่อมีการนำคดีขึ้นสู่ศาลเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น ให้งดการบังคับบัญชาในทรัพย์สินดังกล่าวจนกว่าจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

เมื่อผู้มีอำนาจออกคำสั่งได้สั่งหรือเมื่อมีคำวินิจฉัยชี้ขาดให้ยกคำคัดค้านการยึดทรัพย์สินหรือมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้ค้างชำระภาษีให้ดำเนินการบังคับบัญชาต่อไป

13.2) ตามระเบียบ ข้อ 47 การถอนการบังคับบัญชาจะกระทำได้ต่อเมื่อได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดอุทธรณ์หรือคำพิพากษาของศาลถึงที่สุดพิพากษาว่าผู้ค้างภาษีไม่ต้องรับผิดชอบหนี้ภาษีตามจำนวนที่ถูกประเมินหรือสั่งให้ชำระ หรือกรณีที่ผู้ค้างภาษีได้ชำระหนี้ค่าภาษีพร้อมทั้งค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการบังคับภาษีครบถ้วน ให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งถอนการบังคับภาษีตามแบบ 11 แล้วส่งมอบทรัพย์สินคืนให้ผู้ค้างภาษี และแจ้งถอนการยึดหรืออายัดแก่ผู้เกี่ยวข้อง¹¹⁰

14) การจัดทำบัญชีการเงิน และการหักภาษีที่ค้างชำระ

เมื่อได้ทำการขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีเสร็จแล้ว ให้ผู้บริหารท้องถิ่นจัดให้มีบัญชีแสดงจำนวนเงินทั้งหมดที่ได้จากการขายทอดตลาด ตลอดจนค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีลงในทะเบียนการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน

เงินที่ได้จากการขายทอดตลาด ให้หักค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน เงินค่าภาษีค้างชำระ ถ้ามีเงินเหลือให้คืนแก่เจ้าของทรัพย์สิน

¹¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 60

ค่าใช้จ่ายในการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษี ให้ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาสั่งจ่ายตามบัญชีแสดงจำนวนเงินที่ได้บันทึกไว้¹¹¹

2.6 ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน โดยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวอันเป็นพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน เป็นแนวความคิดทางสำนักกฎหมายธรรมชาติโดยเห็นว่าสิทธิดังกล่าวนี้มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ ไม่ใช่เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยปัจจุบันในยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนามากขึ้น การเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ สามารถกระทำได้อย่างง่ายดายและแพร่หลายทำให้เกิดการล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบทำให้เจ้าของข้อมูลอาจได้รับความเสียหาย ซึ่งจากการกล่าวมาข้างต้นอาจเห็นได้ว่ามาตรการความคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลในปัจจุบันยังไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

สิทธิด้านข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักการของสิทธิมนุษยชนซึ่งอยู่ภายใต้หลักขั้นพื้นฐานของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระดับสากล ได้แก่ กรอบในการคุ้มครองข้อมูลขององค์การร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ ในเรื่อง Guidelines Governing the protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data ซึ่งให้ความสำคัญกับหลักการยินยอมและหลักการปกปิดเป็นหลัก และให้หลักการเปิดเผยเป็นข้อยกเว้น โดยมีหลักการสำคัญอยู่ 9 ประการ ได้แก่¹¹²

1. หลักการจำกัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลอย่างจำกัด กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลต้องเก็บข้อมูลส่วนบุคคลเท่าที่จำเป็น การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลต้องกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายและเป็นธรรม นอกจากนี้ต้องกระทำภายใต้ความรู้และความยินยอมจากบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลด้วย

¹¹¹ กณิศ รัตนธรรม, "การใช้อำนาจยึด อาศัย ทรัพย์สินของลูกหนี้ภาษีโรงเรือนและที่ดิน," หน้า 60-61.

¹¹² กิจจา ทรงความเจริญ, "มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้มารับบริการในโรงพยาบาล : ศึกษากรณีการจัดเก็บข้อมูลในระบบระเบียบสุขภาพอิเล็กทรอนิกส์ส่วนบุคคล" (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยพะเยา, 2563), หน้า 13.

2. หลักการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลอย่างมีคุณภาพและได้สัดส่วน กำหนดให้ข้อมูลส่วนบุคคลที่จะทำการประมวลผลนั้นจะต้องมีความได้สัดส่วน ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล นอกจากนี้ข้อมูลส่วนบุคคลต้องถูกต้องและปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตามหลักการนี้ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลประเภทที่มีความอ่อนไหว เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับชาติกำเนิด ศาสนา ความเชื่อ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อน¹¹³

3. หลักการระบุวัตถุประสงค์และระยะเวลาในการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล กำหนดให้ต้องมีการระบุวัตถุประสงค์ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลก่อนหรือในขณะที่ทำการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลภายหลังสามารถกระทำได้ แต่ต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้น หรือการอื่นที่ไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้ หากมีการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ผู้ควบคุมข้อมูลต้องระบุวัตถุประสงค์ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นทุกครั้ง นอกจากนี้การเก็บและใช้ข้อมูลส่วนบุคคลต้องไม่เกินกว่าระยะเวลาที่จำเป็นเพื่อให้วัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้สำเร็จลุล่วง

4. หลักการใช้ข้อมูลอย่างจำกัด ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่สามารถเปิดเผย หรือทำให้เข้าถึงได้ และไม่สามารถนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่ได้ให้ไว้กับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูลก่อน หรือเป็นการใช้อำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อความมั่นคงของประเทศ ความสงบเรียบร้อยของสังคม หรือประโยชน์สาธารณะเพื่อปฏิบัติตามกฎหมาย หรือเพื่อประโยชน์มหาชนอื่น ๆ นอกจากนี้ยังกำหนดให้บุคคลใดซึ่งมิใช่ผู้จัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลจะนำข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไปเปิดเผยโดยเจ้าของไม่ได้ยินยอมไม่ได้ ถึงแม้ว่าการเปิดเผยนั้นจะไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก็ตาม นอกจากนี้ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอนุญาตให้มีการเปิดเผยข้อมูลแล้วเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นยังมีสิทธิในการเพิกถอนความยินยอมได้ตลอดเวลา¹¹⁴

5. หลักการป้องกันรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล หลักการนี้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องจัดให้มีระบบป้องกันรักษาความปลอดภัยของข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลนั้น

¹¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 13

¹¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 13-14

สูญหาย ถูกเข้าถึง ถูกทำลาย หรือมีการใช้ แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือมีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่มีอำนาจ

6. หลักเปิดเผยโปร่งใส หลักการดังกล่าวนี้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องดำเนินการประกาศนโยบายการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บหรือการรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไปใช้ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล จะต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงความมีอยู่และประเภทของข้อมูลส่วนบุคคล วัตถุประสงค์ของการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งชื่อและสถานที่ตั้งของนายทะเบียนผู้ทำหน้าที่ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลนั้นด้วย¹¹⁵

7. หลักการมีส่วนร่วมของเจ้าของข้อมูล หลักการดังกล่าวนี้กำหนดสิทธิให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ดังต่อไปนี้ 1) ได้รับแจ้งหรือยืนยันจากนายทะเบียนว่าได้ทำการประมวลผลใช้ หรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลของตนหรือไม่ 2) ได้รับการติดต่อจากนายทะเบียนเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของตนภายในเวลาอันสมควร กรณีมีค่าใช้จ่ายอาจทำได้แต่ต้องไม่เกินสมควรโดยวิธีที่เหมาะสม และรูปแบบที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถเข้าใจได้ 3) ได้รับเหตุผลเมื่อคำร้องตามข้อ 1) และ ข้อ 2) ถูกปฏิเสธและมีสิทธิในการอุทธรณ์การปฏิเสธนั้น 4) คัดค้านการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับตนได้ และมีสิทธิขอให้ลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นถูกต้องและสมบูรณ์

8. หลักข้อจำกัดในการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่บุคคลอื่นข้ามพรมแดน หลักการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้มีการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังผู้ที่อยู่ในประเทศที่ปราศจากกฎหมายและวิธีปฏิบัติที่สามารถเป็นหลักประกันการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างเพียงพอ เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือมีสัญญาส่งโอนข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างกันที่ให้หลักประกันอย่างเพียงพอ¹¹⁶

9. หลักความชอบของนายทะเบียน ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องปฏิบัติตามหลักการที่ 1 – 8 อย่างเคร่งครัด หากฝ่าฝืนหลักการดังกล่าวแล้วและก่อให้เกิดเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับความเสียหาย ผู้มีหน้าที่ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญา และรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายเพื่อให้แก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลให้ถูกต้อง รวมไปถึงต้องลบหรือทำลาย

¹¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14

¹¹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14-15

ข้อมูลส่วนบุคคลอีกด้วย หลักการดังกล่าวคือหลักการเบื้องต้นของการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล¹¹⁷

หลักการที่สำคัญตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีดังต่อไปนี้

1. หลักการจำกัดวัตถุประสงค์ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องดำเนินการใด ๆ ตามวัตถุประสงค์เพียงเท่าที่ได้แจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบ และผู้ควบคุมข้อมูลต้องไม่ดำเนินการใด ๆ ให้ผิดไปจากวัตถุประสงค์ที่ได้รับอนุญาต ทั้งนี้การแจ้งวัตถุประสงค์ดังกล่าวต้องอ่านง่าย หรือไม่ทำให้เจ้าของข้อมูลเข้าใจผิด¹¹⁸

2) หลักคุณภาพและความได้สัดส่วน มาตรา 35 ผู้ควบคุมข้อมูลจะต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าข้อมูลส่วนบุคคลมีความถูกต้องเป็นปัจจุบัน ครบถ้วนและไม่ทำให้เข้าใจผิด ซึ่งคล้ายกับหลักความถูกต้องของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องมีความถูกต้องและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ และหากปรากฏข้อมูลที่ไม่ถูกต้องจะต้องลบหรือแก้ไขทันที

หลักความได้สัดส่วน จะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์และสิทธิของเจ้าของข้อมูล กล่าวคือ เก็บข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูลไม่ได้ เว้นแต่เพื่อการจัดทำเอกสารทางประวัติศาสตร์หรือหอบจดหมายเหตุ เพื่อสาธารณประโยชน์หรือเกี่ยวข้องกับการวิจัยหรือสถิติ ซึ่งมีการกำหนดมาตรการป้องกันที่เหมาะสมเพื่อปกป้องสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูล หรือเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้อำนาจอรัฐที่ได้มอบให้แก่ผู้ควบคุม เป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลหรือของผู้อื่นที่ไม่ใช่ผู้ควบคุมข้อมูล เว้นแต่ประโยชน์ดังกล่าวมีความสำคัญน้อยกว่าสิทธิขั้นพื้นฐานในข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลตลอดจนต้องเป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย¹¹⁹

¹¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 15

¹¹⁸ อนุพร วิริยะลัภยะ, "ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กรณีศึกษาหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมาตรา 39 " (นิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต, 2562), หน้า 73.

¹¹⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, มาตรา 24.

<https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=834296&ext=htm>

3) หลักการเก็บรักษาข้อมูล มาตรา 37 (3) กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องมีมาตรการในการตรวจสอบเพื่อทำลายข้อมูล ในกรณีที่เกินระยะเวลาที่กำหนดหรือไม่จำเป็นต้องใช้ข้อมูลดังกล่าวอีกต่อไป หรือเมื่อเจ้าของข้อมูลแจ้งให้ทำลายหรือเพิกถอนการอนุญาต เว้นแต่ 1) เพื่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น 2) เพื่อการจัดทำเอกสารทางประวัติศาสตร์เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือการศึกษาวิจัย 3) เพื่อประโยชน์ทางกฎหมายของผู้ควบคุม หรือของผู้อื่นที่ไม่ใช่ผู้ควบคุม เว้นแต่ประโยชน์ดังกล่าวมีความสำคัญน้อยกว่าสิทธิขั้นพื้นฐานในข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูล 4) เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการแพทย์ ด้านสุขภาพ หรือการให้บริการด้านสังคมสงเคราะห์ และการอื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน 5) เพื่อประโยชน์สาธารณะด้านการสาธารณสุข 6) เพื่อการใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย โดยต้องจัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลที่เหมาะสม¹²⁰

4) หลักการรักษาความมั่นคงปลอดภัยและการรักษาความลับ เป็นหลักการที่กำหนดให้ผู้ควบคุมและผู้ประมวลผลข้อมูลต้องปฏิบัติตามหลักการในมาตรา 37(1) ซึ่งกำหนดให้ต้องมีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการกระทำใด ๆ ต่อข้อมูลส่วนบุคคลโดยปราศจากอำนาจหรือโดยมิชอบ และต้องทบทวนมาตรการดังกล่าวให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบันเสมอ สำหรับผู้ประมวลผลข้อมูลก็มีหน้าที่ต้องจัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสมตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 40 (2) ซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา 37 (1)

ในกรณีที่มีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล มาตรา 37 (4) กำหนดให้ผู้ควบคุมจะต้องแจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ชักช้าภายใน 3 วัน นับแต่ทราบเหตุ เว้นแต่กรณีดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ในกรณีที่อาจมีผลกระทบดังกล่าวให้แจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบพร้อมกับแนวทางการเยียวยา สำหรับผู้ประมวลผลข้อมูลมีหน้าที่เพียงแจ้งให้ผู้ควบคุมทราบถึงเหตุการณ์ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 40 (2) ซึ่งการไม่ปฏิบัติตามหลักการรักษาความมั่นคงปลอดภัยและการรักษาความลับเป็นการกระทำความผิดซึ่งมีโทษทั้งทางปกครองและอาญา¹²¹

¹²⁰ อนุสรณ์ วิริยะฉลพิษะ, "ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กรณีศึกษาหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมาตรา 39" หน้า 74-75.

¹²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 75-76.

5) หลักความโปร่งใส ตามมาตรา 23 และมาตรา 25 กำหนดให้ผู้ควบคุมจะต้องแจ้งรายละเอียดต่าง ๆ ให้เจ้าของข้อมูลทราบก่อนหรือในเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูล เว้นแต่เจ้าของข้อมูลได้ทราบถึงรายละเอียดนั้นอยู่แล้ว ซึ่งรายละเอียดดังกล่าวได้บัญญัติไว้ในมาตรา 23 ดังต่อไปนี้ 1) วัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม รวมถึงวัตถุประสงค์ที่ให้อำนาจในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูล 2) ต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบในกรณีที่ต้องให้ข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อมีกฎหมายกำหนดหรือสัญญาหรือจำเป็นจะต้องเข้าทำสัญญา รวมทั้งแจ้งผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นหากไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล 3) ในกรณีที่กำหนดระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ ให้กำหนดเวลาที่อาจคาดหมายได้ 4) บุคคลหรือหน่วยงานที่ข้อมูลส่วนบุคคลอาจจะถูกเปิดเผยให้ 5) ให้แจ้งข้อมูลสถานที่ติดต่อและวิธีการติดต่อของตัวแทนหรือเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้วย 6) สิทธิอื่น ๆ ของเจ้าของข้อมูล

สำหรับมาตรา 25 ผู้ควบคุมข้อมูลจะต้องทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล เว้นแต่การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นได้รับยกเว้นไม่ต้องขออนุญาต หรือมีการแจ้งถึงวัตถุประสงค์ใหม่และรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากที่อื่น ให้เจ้าของข้อมูลทราบไม่เกิน 30 วันนับแต่วันที่เก็บข้อมูลและได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูล เว้นแต่กรณีที่ให้นำข้อมูลไปเปิดเผยต้องแจ้งก่อนที่จะนำข้อมูลส่วนบุคคลไปเปิดเผย เว้นแต่เจ้าของข้อมูลทราบวัตถุประสงค์หรือรายละเอียดนั้นอยู่แล้ว หรือพิสูจน์ได้ว่าการแจ้งรายละเอียดนั้นไม่สามารถทำได้หรือจะเป็นอุปสรรคต่อการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล หรือการใช้หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต้องกระทำโดยเร่งด่วน ผู้ควบคุม จะต้อง มีมาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และประโยชน์ของเจ้าของข้อมูล หรือเมื่อผู้ควบคุมเป็นผู้ได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลจากเจ้าหน้าที่ไว้เป็นความลับ การไม่ปฏิบัติตามมาตรา 23 หรือมาตรา 25 อาจได้รับโทษทางปกครอง¹²²

6. ข้อยกเว้นการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล เมื่อต้องการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูลก่อน โดยการขออนุญาตนั้นจะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรหรือทางอิเล็กทรอนิกส์ และเจ้าของข้อมูลจะต้องให้อนุญาตล่วงหน้าหรือในขณะนั้น โดยจะต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบถึงวัตถุประสงค์ในดำเนินการดังกล่าว โดยการขออนุญาตนั้นจะต้องแยกส่วนจากข้อความอื่นและแจ้งง่าย

¹²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 77-78.

ทั้งนี้ผู้ควบคุมต้องคำนึงถึงความเป็นอิสระในการให้อนุญาตจากเจ้าของข้อมูลและสามารถเพิกถอนการอนุญาตนั้นได้โดยง่าย¹²³

ทั้งนี้ จะดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้แก่เจ้าของข้อมูลมิได้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูลก่อน เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติให้กระทำได้¹²⁴

นอกจากนี้ยังห้ามผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูล เว้นแต่ได้รับข้อยกเว้นไม่ต้องขออนุญาต¹²⁵ เช่น เพื่อประโยชน์สาธารณะของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบอำนาจจากรัฐ หรือเพื่อประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือของผู้อื่นที่ไม่ใช่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่ประโยชน์ดังกล่าวมีความสำคัญน้อยกว่าสิทธิขั้นพื้นฐานในข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล¹²⁶ ทั้งนี้ ผู้ที่ได้รับข้อมูลส่วนบุคคลต้องไม่ดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลนอกเหนือจากที่ได้แจ้งแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และห้ามมิให้เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่จะกระทบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในทำนองเดียวกัน เว้นแต่เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล, เป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมาย, เป็นข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะโดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล, เกี่ยวกับการใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย, การรักษาและการวินิจฉัยโรคทางการแพทย์เพื่อประโยชน์สาธารณะด้านการสาธารณสุข การคุ้มครองแรงงาน และการอื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติตามสิทธิหรือหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล, การศึกษาวิจัย หรือสถิติ หรือประโยชน์สาธารณะอื่น ทั้งนี้ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็น และเพื่อประโยชน์สาธารณะ

¹²³ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, มาตรา 19.

<https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=834296&ext=htm>

¹²⁴ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 21

¹²⁵ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 27

¹²⁶ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 24

โดยจะต้องมีมาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานและประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล¹²⁷

2.7 การจัดลำดับชั้นของกฎหมายไทย

ลำดับชั้นของกฎหมายหรือศักดิ์ของกฎหมาย คือลำดับความสูงต่ำของกฎหมาย โดยพิจารณาจากผู้ที่มีอำนาจออกกฎหมาย เช่น รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุด เป็นกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติสูงสุดของประเทศ ได้แก่ รัฐสภา ซึ่งการจัดลำดับศักดิ์ของกฎหมายมีความสำคัญต่อกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการใช้ การตีความของกฎหมาย เช่น การขัดหรือแย้งกันของกฎหมาย กฎหมายที่มีลำดับศักดิ์ต่ำกว่าจะมีเนื้อหาที่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์สูงกว่าไม่ได้¹²⁸ โดยหลักเกณฑ์การกำหนดลำดับศักดิ์ของกฎหมาย พิจารณาจากผู้ที่มีอำนาจออกกฎหมาย กล่าวคือรัฐธรรมนูญซึ่งออกโดยรัฐสภา โดยเป็นการใช้อำนาจออกกฎหมายร่วมกันระหว่างวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นองค์กรสูงสุด และกฎหมายในลำดับชั้นรองลงมา คือกฎหมายในลำดับชั้นพระราชบัญญัติ ประมวลกฎหมาย พระราชกำหนด จะออกโดยสภาผู้แทนราษฎรและผ่านไปยังวุฒิสภา ถือเป็นกรแยกกันใช้อำนาจออกกฎหมาย¹²⁹

การจัดลำดับชั้นของกฎหมาย

กฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดและเป็นกฎหมายแม่บทของกฎหมายทั้งหมด ถัดลงมาเป็นพระราชบัญญัติ ประมวลกฎหมาย พระราชกำหนด ซึ่งเป็นกฎหมายลูกของรัฐธรรมนูญ ส่วนพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง กฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติ เป็นกฎหมายที่อาศัยพระราชบัญญัติ พระราชกำหนดในการออกกฎหมาย¹³⁰

¹²⁷ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 26

¹²⁸ กันยักัญญา ใจการวงศ์สกุล, กฎหมายแพ่ง หลักทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2566), หน้า 70.

¹²⁹ สุกัญญา รักเหลือ, "มติคณะรัฐมนตรีที่ไม่สอดคล้องต่อบทบัญญัติของกฎหมาย : ศึกษากรณีการลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง" (นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2550). หน้า 17

¹³⁰ มานิตย์ จุมปา, ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553).

1) รัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศที่กำหนดรูปแบบการปกครองและระเบียบบริหารราชการแผ่นดินตลอดจนสิทธิต่าง ๆ ของประชาชน และยังเป็นกฎหมายแม่บทของกฎหมายทุกฉบับ ดังนั้นรัฐธรรมนูญจึงเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญ และด้วยความที่เป็นกฎหมายสูงสุดกฎหมายฉบับอื่นจะบัญญัติเนื้อหากฎหมายที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญไม่ได้ หากมีการขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญจะถือว่ากฎหมายฉบับนั้นไม่มีผลบังคับใช้¹³¹

2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ คือกฎหมายที่อธิบายขยายความเพื่อประกอบเนื้อหาในรัฐธรรมนูญให้สมบูรณ์โดยละเอียดชัดเจน โดยถือว่ามีลักษณะและหลักเกณฑ์พิเศษแตกต่างจากกฎหมายทั่วไป

พระราชบัญญัติและประมวลกฎหมาย เป็นกฎหมายลำดับชั้นรองลงมาถัดจากรัฐธรรมนูญเนื่องจากพระราชบัญญัติเป็นกฎหมายที่อาศัยอำนาจจากรัฐธรรมนูญ และองค์กรที่ทำหน้าที่ในการตราพระราชบัญญัติคือรัฐสภา ดังนั้นรัฐสภาจะบัญญัติกฎหมายที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญไม่ได้¹³²

พระราชกำหนด เป็นกฎหมายที่รัฐธรรมนูญมอบอำนาจให้ฝ่ายบริหาร คือ คณะรัฐมนตรี ในการตรากฎหมาย โดยคณะรัฐมนตรีจะมีอำนาจในการออกพระราชกำหนดเพื่อใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติในกรณีพิเศษตามที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้เป็นการชั่วคราวเพื่อแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าที่ต้องการการดำเนินการที่จำเป็นและเร่งด่วน ดังนั้นฝ่ายบริหารจึงมีอำนาจออกพระราชกำหนดได้ 2 กรณี คือ

1. มีเหตุฉุกเฉินเร่งด่วนที่จะต้องรักษาความปลอดภัยสาธารณะหรือป้องกันสาธารณภัย และไม่สามารถเรียกประชุมสภานิติบัญญัติได้ทันเวลาที่
2. กรณีที่มีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับด้านภาษีอากร หรือเงินตราซึ่งจะต้องได้รับพิจารณาโดยลับและเร่งด่วนเพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน¹³³

3) พระราชกฤษฎีกา เป็นกฎหมายที่เป็นหลักการย่อย ๆ ของพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดซึ่งกำหนดหนดหลักการใหญ่ ๆ ไว้ อันเป็นสาระสำคัญโดยรวมและให้ออก

¹³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 79

¹³² เรื่องเดียวกัน, หน้า 80

¹³³ สุกัญญา รักเหลือ, "มติคณะรัฐมนตรีที่ไม่สอดคล้องต่อบทบัญญัติของกฎหมาย : ศึกษากรณีการลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง" (มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2550), หน้า 20.

พระราชกฤษฎีกาโดยอาศัยอำนาจจากพระราชบัญญัติ พระราชกำหนด เพื่ออธิบาย รายละเอียดต่าง ๆ ตามหลักการในพระราชบัญญัติและพระราชกำหนด¹³⁴

4) กฎกระทรวง เป็นกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายบริหาร ไม่ต้องผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากรัฐสภา มีลักษณะคล้ายพระราชกฤษฎีกา แต่มีศักดิ์ที่ต่ำกว่าพระราชกฤษฎีกา ทั้งนี้เนื่องจากกฎกระทรวงนั้นมีรัฐมนตรีเป็นผู้ออกกฎหมายเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายแม่บท¹³⁵

5) ข้อบังคับต่าง ๆ เช่น กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ประกาศขององค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่พระราชบัญญัติหรือพระราชกำหนดให้อำนาจไว้เพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับดังกล่าวนี้ต้องมีสภาพบังคับเป็นการทั่วไปที่ใช้บังคับกับประชาชน จึงมีศักดิ์เป็นกฎหมายลำดับรอง¹³⁶

6) กฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นกฎหมายที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในทางนิติบัญญัติ คือ สามารถออกกฎหมายได้ด้วยตนเอง ถือว่าเป็นการกระจายอำนาจในการบัญญัติกฎหมาย ได้แก่ เทศบัญญัติ หรือข้อบัญญัติ¹³⁷

ผลของการจัดลำดับศักดิ์ของกฎหมาย

1. กฎหมายที่มีศักดิ์ของกฎหมายต่ำกว่าจะต้องอาศัยอำนาจจากบทบัญญัติของกฎหมายที่ศักดิ์ของกฎหมายสูงกว่าหรือที่กฎหมายที่มีศักดิ์สูงกว่าให้อำนาจไว้

2. กฎหมายที่ศักดิ์ต่ำกว่าจะต้องไม่มีบทบัญญัติเกินขอบเขตอำนาจที่กฎหมายที่ศักดิ์สูงกว่าให้ไว้มิฉะนั้นจะไม่มีผลบังคับใช้

3. หากเนื้อหาของกฎหมายมีความขัดหรือแย้งกัน ให้ใช้กฎหมายที่ศักดิ์สูงกว่ามาบังคับ¹³⁸

¹³⁴ มานิตย์ จุมปา, ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย, หน้า 81.

¹³⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 81

¹³⁶ กัญญาญญา ใจการวงศ์สกุล, กฎหมายแพ่ง หลักทั่วไป, หน้า 73.

¹³⁷ สุกัญญา รักเหลือ, "มติคณะรัฐมนตรีที่ไม่สอดคล้องต่อบทบัญญัติของกฎหมาย : ศึกษากรณีการลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง," หน้า 22

¹³⁸ มานิตย์ จุมปา, ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย, หน้า 82.

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้ศึกษาและวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรการบังคับทางปกครอง ว่าด้วยการยึด อาศัยและขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

ณัฐชนนท์ โสสิงห์ ได้ศึกษามาตรการทางกฎหมายในการบังคับทางปกครอง ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ผลการศึกษาพบว่าปัญหา การใช้มาตรการบังคับทางปกครองส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ และกระบวนการของมาตรการบังคับทางปกครองไว้อย่างชัดเจน ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเกิดปัญหาในการปฏิบัติงานและต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ ซึ่งความไม่ชัดเจนของกฎหมายนี้อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก โดยการที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สิน รวมถึงไม่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายระดับรอง เช่น กฎกระทรวงหรือระเบียบต่าง ๆ จึงทำให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการปฏิบัติงาน เพียงแต่ให้นำวิธีการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้โดยอนุโลม จึงมีปัญหว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะนำบทบัญญัติใดมาบังคับใช้ได้บ้าง นอกจากนี้ การที่กฎกระทรวงฉบับที่ 9 (พ.ศ.2542) ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัด ก่อนการบังคับใช้มาตรการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน และไม่สอดคล้องกับแผนปฏิรูปประเทศที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจและการปกครองตนเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคและไม่เป็นธรรมต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น¹³⁹

สุวิชา สุภามา ได้ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า มาตรการบังคับทางปกครองโดยการใช้ยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ต้องถูกบังคับทางปกครอง เพื่อให้ได้เงินมาชำระหนี้ตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน โดยกำหนดให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้โดยอนุโลม ซึ่งคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเรื่องเสรีจที่ 673/2552

¹³⁹ ณัฐชนนท์ โสสิงห์, "มาตรการทางกฎหมายในการบังคับใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 " (นิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2560), หน้า 127-130.

ได้วินิจฉัยว่าในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ต้องนำบทบัญญัติในลักษณะ 2 การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งมาบังคับใช้ทั้งหมด 1 หลักทั่วไป ตามมาตรา 271 ถึงมาตรา 302 และหมวด 2 วิธีการยึดอายัดทรัพย์สิน และการจ่ายเงินตามมาตรา 303 ถึงมาตรา 323 ทั้งนี้การใช้โดยอนุโลมดังกล่าวต้องนำมาบังคับใช้เพียงเท่าที่เหมาะสมกับลักษณะของเรื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครองเท่านั้นหมายความว่าในการนำบทบัญญัติในลักษณะ 2 การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง หมวด 2 การบังคับคดี ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในกรณีที่เป็นหนี้เงิน การยึดทรัพย์สิน อายัดสิทธิเรียกร้อง และการขายหรือจำหน่ายตามมาตรา 303 ถึงมาตรา 335 มาถือปฏิบัติเท่านั้น¹⁴⁰

ชัยสิริ มั่งศิริ ได้ศึกษาปัญหาการนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ในมาตรการบังคับทางปกครองศึกษาเฉพาะกรณีการบังคับชำระหนี้เงิน จากการศึกษาพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับความไม่น่าเชื่อถือในอำนาจบังคับตามคำสั่งทางปกครองโดยแบ่งเป็น 2 ประเด็นคือ 1) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจบังคับตามคำสั่งทางปกครองไม่เชื่อถือในอำนาจบังคับที่ตนเองมีอยู่ จึงไม่กล้าใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินเอง รวมถึงไม่กล้าที่จะยื่นคำขอเฉลี่ยหนี้ในสำนวนคดีของศาลหรือของหน่วยงานอื่น ซึ่งเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐส่วนใหญ่จะไม่เคยปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินมาก่อน นอกจากนี้การบังคับทางปกครองโดยการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินเป็นการใช้อำนาจรัฐล่วงล้ำเข้าไปในดินแดนแห่งสิทธิเสรีภาพของประชาชน ในขณะที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 กำหนดให้การยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน สามารถนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับใช้โดยอนุโลม โดยไม่มีบทบัญญัติแจ้งว่าให้มีอำนาจใช้ได้เพียงใด เจ้าหน้าที่จึงเกรงว่าตนเองจะไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะดำเนินการยึด อายัดทรัพย์สินของบุคคลอื่น และอาจทำให้เจ้าหน้าที่เองถูกฟ้องเป็นคดีอาญารวมทั้งอาจถูกฟ้องให้รับผิดชอบทางละเมิดได้ และ 2) ปัญหาที่หน่วยงานอื่น ๆ ไม่ให้ความน่าเชื่อถือในอำนาจบังคับของคำสั่งทางปกครอง โดยส่วนใหญ่หน่วยงานของรัฐมักจะไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของผู้อยู่ใต้บังคับทางปกครอง เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าวไม่ให้ความร่วมมือเนื่องจากเห็นว่าคำสั่งทางปกครองไม่มีค่าบังคับเช่นเดียวกับคำพิพากษาของศาลและเกรงว่าตนจะถูกเจ้าของทรัพย์สินฟ้องร้องดำเนินคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีของธนาคาร ซึ่งไม่ยอมให้

¹⁴⁰ สุวิชา สุภามา, "ปัญหาเกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น."

ข้อมูลในการสืบทรัพย์สำหรับการชำระหนี้ทางปกครองแต่จะยินยอมดำเนินการอายัดทรัพย์สินให้ตามหมายศาลเท่านั้น¹⁴¹

กนิศ รัตนธรรม ได้ศึกษาการใช้อำนาจยึด อายัด ทรัพย์สินของลูกหนี้ภาษีโรงเรือน และที่ดิน จากการศึกษาพบว่า ประมวลกฎหมายมีบทบัญญัติให้ผู้มีอำนาจหรือสรรพากร จังหวัดมีอำนาจออกหมายเรียกไปยังผู้ต้องรับผิดชอบชำระภาษีอากรค้างและบุคคลใด ๆ ที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะจะเป็นประโยชน์ในการจัดเก็บภาษีอากรค้างมาให้อ้อยคำ ให้นำบัญชีหรือหลักฐานอื่นที่จำเป็นแก่การจัดเก็บภาษีอากรค้างมาตรวจสอบ รวมถึงการออกคำสั่งให้ทำการตรวจค้นหรือยึดบัญชีเอกสารหรือหลักฐานอื่นได้โดยหากฝ่าฝืนยังมีบทกำหนดโทษไว้ด้วย ซึ่งในพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ.2475 ไม่มีบทบัญญัติดังกล่าว ส่งผลให้การยึด อายัดทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากขาดสภาพบังคับ โดยให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการเพิ่มเติมกฎหมายให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจออกหมายเรียก และคำสั่งให้ค้นหรือยึดบัญชีเอกสารหรือหลักฐานอื่นไปยังผู้ต้องรับผิดชอบชำระภาษีอากรค้างและบุคคลใด ๆ ที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะจะเป็นประโยชน์ในการจัดเก็บภาษีอากรค้างชำระ และเพิ่มบทกำหนดโทษต่อผู้ที่ฝ่าฝืนหมายเรียกหรือคำสั่ง¹⁴²

ชินกฤต วิภากรณ์ ได้ศึกษามาตรการบังคับทางปกครองของกรมศุลกากร ศึกษากรณี การยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน จากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 เป็นกฎหมายกลางที่หน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ได้ โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับมาตรการบังคับทางปกครองเพื่อให้ได้รับชำระหนี้เงิน โดยวิธีการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 57 แต่ก็มีบัญญัติเพียงว่า วิธีการยึด อายัดหรือขายทอดตลาดทรัพย์สินให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่งโดยอนุโลม โดยไม่ได้บัญญัติให้ชัดเจนว่าให้ใช้มาตราใดบ้าง ทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายในการนำไปบังคับใช้ และเกิดปัญหาในการบังคับใช้มาตรการทางปกครอง แก่เจ้าหน้าที่หลายประการ ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตอำนาจที่ไม่ชัดเจนจากการ นำกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม จึงทำให้เกิดปัญหาว่าสามารถ นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับใช้ได้เพียงใด, ปัญหาเกี่ยวกับ

¹⁴¹ ชัยสิริ มั่งศิริ, "ปัญหาการนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ในการบังคับทางปกครองศึกษา เฉพาะกรณีการบังคับชำระหนี้เงิน" (นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2558), หน้า 136-139.

¹⁴² กนิศ รัตนธรรม, "การใช้อำนาจยึด อายัด ทรัพย์สินของลูกหนี้ภาษีโรงเรือนและที่ดิน," หน้า 94-98.

ความเชี่ยวชาญของเจ้าหน้าที่ผู้ใช้มาตรการบังคับทางปกครอง เนื่องจากการใช้มาตรการบังคับทางปกครองของเจ้าพนักงาน ย่อมกระทบสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ และอาจเกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติ ดังนั้นเจ้าหน้าที่นั้นจะต้องมีความเชี่ยวชาญเพราะหากเกิดความผิดพลาดเสียหายเจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดชอบ อีกทั้งหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องก็ไม่ได้ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจทางปกครองสาเหตุเนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองนั้นไม่มีความน่าเชื่อถือ¹⁴³

ณพพรหม วงศ์ราษฎร์ ศึกษาการใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ของนายกเทศมนตรี จากการศึกษาพบว่า ในการยึดหรืออายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองของนายกเทศมนตรี ไม่มีการบัญญัติแนวทางปฏิบัติ ให้ชัดเจนเหมือนการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของเจ้าพนักงานบังคับคดี ที่ให้มีอำนาจยึดหรืออายัดและยึดถือทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา และในการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยเฉพาะการยึดสังหาริมทรัพย์นั้นจะต้องมีการเข้าไปในเคหะสถานและอาจมีการจำกัดสถานที่ต่าง ๆ ของผู้ที่จะต้องถูกยึดทรัพย์ ซึ่งเป็นการกระทำที่กระทบสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และการที่กฎหมายบัญญัติให้นายกเทศมนตรีใช้มาตรการบังคับทางปกครองด้วยตนเองหรืออาจจะมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเป็นผู้ดำเนินการแทนนั้นนายกเทศมนตรีส่วนใหญ่เป็นผู้ไม่มีความรู้ ไม่มีประสบการณ์ รวมทั้งไม่มีความเชี่ยวชาญในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สิน ประกอบกับไม่มีระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สิน ทำให้เกิดความไม่เข้าใจในการปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งส่งผลให้นายกเทศมนตรีเพิกเฉยละเลยและไม่ต้องการเข้าไปยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองด้วยตนเอง เพราะกลัวความผิดพลาดที่อาจมีขึ้นได้และ

¹⁴³ ชินกฤต วิภากรณ์, "มาตรการบังคับทางปกครองของกรมศุลกากร: ศึกษากรณีการยึด อายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สิน" (นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557), หน้า 119-124.

อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายจากการเข้าดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินจนทำให้จะต้องรับผิดชอบ
เป็นการส่วนตัวได้¹⁴⁴

¹⁴⁴ อนุพรหม วงศ์ราษฎร์, "การใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ของนายกรัฐมนตรี."(นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2554).
หน้า 150-154

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การค้นคว้าอิสระเรื่องมาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อาัยัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการดำเนินการวิจัยจากการค้นคว้าเอกสาร (Documentary research) กล่าวคือ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวกับปัญหาการใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อาัยัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบการเก็บข้อมูล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) และใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 ขอบเขตการวิจัย

ผู้ศึกษาเลือกประเด็นปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับมาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อาัยัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 โดยใช้แหล่งข้อมูลจากบทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ และที่แก้ไขเพิ่มเติม หนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย วารสาร ระเบียบ ประกาศ และบทความต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510, พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539, พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, ประมวลรัษฎากร และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อาัยัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551 ตลอดจนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ

รวมถึงใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้ศึกษาจะดำเนินการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึด อาัยัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีป้าย และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือผู้บังคับบัญชาของผู้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวในลักษณะพูดคุยสอบถามความคิดเห็นในประเด็นคำถามต่าง ๆ จำนวน 9 ราย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 หัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมาย

กลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บรายได้

คุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

1. เป็นผู้มีหน้าที่ปฏิบัติราชการและมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครองว่าด้วยการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เป็นผู้มีความรู้ด้านกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีป้ายและการใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. เป็นผู้มีความรู้ด้านกฎหมายเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง
4. เป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยใช้ประเภทการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) เป็นการเตรียมประเด็นการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าเพื่อใช้ถามขึ้นนำ ซึ่งคำถามสร้างจากแนวคิด ทฤษฎี ระเบียบกฎหมาย เอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ซึ่งประเด็นคำถาม มีดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 : ใช้สำหรับสัมภาษณ์หัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือผู้บังคับบัญชา

1.1 ข้อมูลทั่วไป

1.2 ข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่และความคิดเห็น ได้แก่

1) ปัญหาการชำระภาษี

2) ขั้นตอนปฏิบัติในการจัดการภาษีค้างชำระ

3) ความรู้ความเข้าใจในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อาศัย

และขายทอดตลาดทรัพย์สิน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551 และขั้นตอนการดำเนินการ

4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติหน้าที่บังคับภาษี

5) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6) ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กลุ่มที่ 2 : ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1 ข้อมูลทั่วไป

1.2 ข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่และความคิดเห็น ได้แก่

1) แนวทางการดำเนินการบังคับภาษีค้างชำระ

2) คุณสมบัติของเจ้าพนักงานบังคับภาษี

3) ปัญหาในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้มาตรการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5) ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กลุ่มที่ 3 : ใช้สำหรับสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1 ข้อมูลทั่วไป

1.2 ข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่และความคิดเห็น ได้แก่

1) ปัญหาการชำระภาษี

2) ขั้นตอนปฏิบัติในการจัดการภาษีค้างชำระ

3) ความรู้ความเข้าใจในการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง เกี่ยวกับมาตรการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551 และขั้นตอนการดำเนินการ

4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติหน้าที่บังคับภาษี

5) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6) ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยวิเคราะห์เป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ลำดับที่	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	คุณสมบัติในการคัดเลือก	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
1	หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ หรือผู้บังคับบัญชา	นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้บังคับบัญชาของพนักงานส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 ราย	สัมภาษณ์เชิงลึก ตามแบบสัมภาษณ์กลุ่มที่ 1
2	เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมาย	นิติกรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 ราย	สัมภาษณ์เชิงลึก ตามแบบสัมภาษณ์กลุ่มที่ 2
3	เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บรายได้	นักวิชาการ หรือเจ้าพนักงานจัดเก็บรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 3 ราย	สัมภาษณ์เชิงลึก ตามแบบสัมภาษณ์กลุ่มที่ 3

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาเลือกกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมจำนวน 9 ราย

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนและระหว่างการสัมภาษณ์

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ศึกษาจะสร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูล โดยผู้ศึกษาแนะนำตนเองและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษารวมทั้งกระบวนการศึกษาโดยละเอียด เพื่อให้เกิดความไว้วางใจระหว่าง

ผู้ให้ข้อมูลกับผู้ทำการศึกษา หลังจากนั้นจึงเริ่มทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกตามแบบสัมภาษณ์ในแต่ละประเด็น

ภายหลังการสัมภาษณ์

ภายหลังจากการสัมภาษณ์ข้อมูล ผู้ศึกษาจะทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลกรณีข้อมูลไม่ชัดเจนหรือไม่ครบถ้วน ผู้ศึกษาจะดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมอีกครั้งเมื่อรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะส่งข้อมูลการสัมภาษณ์ให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบข้อมูลเพื่อยืนยันความถูกต้อง ประกอบกับให้อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์โดยผู้ศึกษาจะรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาจัดแบ่งหมวดหมู่ตามประเด็นปัญหาและวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ สำหรับวิธีการนำเสนอผลงานวิจัยผู้ศึกษาจะใช้วิธีการวิธีการพรรณนา และวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและข้อบกพร่องแล้วเสนอวิธีแก้ไขหรือข้อเสนอแนะ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและค้นคว้าเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ กล่าวคือแนวคิด ทฤษฎี ระเบียบ กฎหมาย งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์และเปรียบเทียบตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปประเด็นสำคัญ และจัดหมวดหมู่ให้มีความสอดคล้องตามกรอบวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยทำการวิเคราะห์ปัญหาในด้านบทบัญญัติกฎหมาย รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์มาสรุปเรียบเรียงในแต่ละคำถามแบ่งประเภทคำตอบที่มีลักษณะเหมือน และแตกต่างกัน หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์และสรุปผลในแต่ละประเด็นให้มีความชัดเจน เพื่อนำไปสู่การได้มาซึ่งความรู้ใหม่ทางวิชาการจากการศึกษาครั้งนี้

3.5 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ผู้ศึกษาได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งวิธีการสืบค้นจากเอกสาร และวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลทั้งที่ได้รับมีความถูกต้องและตรงตามสภาพความเป็นจริง จึงทำการตรวจสอบภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละครั้ง โดยพิจารณาความสอดคล้อง ความถูกต้อง และ

ความครบถ้วนของข้อมูล กรณีข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เมื่อเรียบเรียงข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว จะนำไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบยืนยันความถูกต้อง ประกอบกับให้อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมตรวจสอบข้อมูลทั้งหมดที่ได้รับมา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 องค์ความรู้ที่ได้วิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) โดยวิธีการใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้มาตรการทางปกครองในการยึด อาัยัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับผู้ดำรงตำแหน่งผู้ดำรงตำแหน่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 หัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือผู้บังคับบัญชาของผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 3 ราย, กลุ่มที่ 2 ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (นิติกร) จำนวน 3 ราย และกลุ่มที่ 3 ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (นักวิชาการหรือเจ้าพนักงานจัดเก็บรายได้) จำนวน 3 ราย จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ศึกษาค้นพบประเด็นปัญหาจากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ โดยสามารถสรุปข้อมูลสำคัญได้ ดังนี้

4.1.1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการเมื่อมีภาษีค้างชำระ

กลุ่มหัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือผู้บังคับบัญชา ได้ให้คำตอบไปในทิศทางคำสั่งการหรือแนวทางปฏิบัติก่อนการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยให้ดำเนินการตามระเบียบและหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องและเลือกใช้วิธีการประสานงานกับผู้นำชุมชน ช่วยติดตามและชี้แจงให้ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ดำรงตำแหน่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญดำเนินการนำเงินมาชำระ ส่วนประเด็นความรู้ความเข้าใจในระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อาัยัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551 นั้น พบว่าหัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพียงเล็กน้อยเนื่องจากไม่ใช่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานโดยตรง

กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมาย ได้ให้คำตอบไปในทิศทางเดียวกันว่าเมื่อผู้ดำรงตำแหน่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญไม่นำเงินค่าภาษีที่ค้างชำระมาชำระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินการตามแนวทางของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อาัยัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีหนังสือแจ้งเตือนไปยัง

ผู้ค้างชำระภาษีให้ดำเนินการชำระภาษีที่ค้างชำระ หากยังเพิกเฉยให้ทำหนังสือเตือนครั้งสุดท้ายไปยังผู้ค้างชำระภาษีให้นำเงินมาชำระภายใน 15 วัน

กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษี จากการสัมภาษณ์พบว่าหน่วยงานเป้าหมายมีภาษีค้างชำระ เช่น ภาษี โรงเรือนและที่ดิน ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง และภาษีป้าย เมื่อมีภาษีค้างชำระเจ้าหน้าที่ ได้แก่ นักวิชาการจัดเก็บรายได้ และเจ้าพนักงานจัดเก็บรายได้ จะดำเนินการเร่งรัดให้ผู้ค้างชำระหนี้ดำเนินการชำระภาษีค้างชำระโดยเร็วและตั้งเป็นลูกหนี้ค้างชำระ พร้อมทั้งดำเนินการตาม พ.ร.บ.ภาษีป้าย พ.ศ. 2510 และส่งเรื่องต่อไปยังงานนิติการ เพื่อให้ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อาัยัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2551

4.1.2 การดำเนินการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ในการยึด อาัยัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กลุ่มหัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือผู้บังคับบัญชา พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามกลุ่มเป้าหมายเคยดำเนินการบังคับชำระภาษีค้างค้าง โดยการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อาัยัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการส่งหนังสือแจ้งเตือนจำนวน 2 ครั้ง หลังจากนั้นจึงดำเนินการสืบหาทรัพย์สิน แต่ดำเนินการไม่สำเร็จเนื่องจากมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล เช่น สถาบันการเงินไม่ให้ข้อมูล

กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมาย จำนวน 2 ใน 3 ราย ไม่เคยใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึด อาัยัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมายจำนวน 1 ราย ซึ่งเคยใช้มาตรการบังคับทางปกครองดังกล่าวให้ข้อมูลว่า เมื่อมีหนังสือเตือนครั้งสุดท้ายให้ดำเนินการชำระภาษีแล้วจะต้องมีการจัดทำรายงานแสดงการเร่งรัดหนี้ภาษีค้างชำระและดำเนินการขออนุมัติดำเนินการยึดทรัพย์สินเสนอต่อผู้บริหาร เพื่อแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการดำเนินการสืบหาทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีต่อไป

กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 ใน 3 รายให้ข้อมูลว่าหน่วยงานต้นสังกัดที่ตนปฏิบัติงานเคยใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึด อาัยัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.1.3 คุณสมบัติของเจ้าพนักงานบังคับภาษี

กลุ่มหัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือผู้บังคับบัญชา พบว่าได้ให้คำตอบที่หลากหลาย เช่น ควรเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมาย และควรต้องผ่านการอบรมหลักสูตรการบังคับภาษีเสียก่อน และบางแห่งให้ข้อมูลสำคัญว่าผู้มีหน้าที่บังคับภาษีควรเป็นเจ้าของเรื่อง ได้แก่ นักวิชาการ จัดเก็บรายได้, เจ้าพนักงานจัดเก็บรายได้ หรือผู้อำนวยการกองคลัง

กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมาย มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานบังคับภาษี ควรจะต้องสำเร็จการศึกษาปริญญาทางด้าน นิติศาสตร์ และได้รับการอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับกระบวนการขั้นตอนการบังคับภาษี

กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษี ให้ข้อมูลสำคัญว่าผู้ที่ดำเนินการ บังคับภาษีควรเป็นเจ้าหน้าที่ตำแหน่งนิติกร หรือผู้ได้รับปริญญาทางด้านกฎหมายเนื่องจาก เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจทางด้านกฎหมาย และควรผ่านการอบรมหลักสูตรเจ้าพนักงาน บังคับภาษีก่อนดำเนินการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์ งบประมาณของ ส่วนท้องถิ่น

4.1.4 ประเด็นปัญหาในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติของการบังคับภาษี

กลุ่มหัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือผู้บังคับบัญชา ผู้ศึกษาไม่ได้กำหนดประเด็นคำถาม สำหรับกลุ่มนี้

กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมาย ให้ข้อมูลสำคัญที่หลากหลาย ได้แก่ ปัญหา เจ้าพนักงานบังคับภาษีไม่มีความเชี่ยวชาญส่งผลให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในแนวทาง ปฏิบัติ เกรงว่าอาจจะเกิดความผิดพลาดเสียหายและจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายรวมทั้ง ทางวินัย หรืออาจเกิดการต่อต้านจากผู้ค้างชำระภาษีซึ่งส่งผลต่อความปลอดภัยต่อร่างกาย และทรัพย์สินของผู้ปฏิบัติงาน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่งให้ความเห็นว่าขั้นตอนการสืบหา ทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีมีปัญหาในทางปฏิบัติ เช่น ไม่ได้รับความร่วมมือจากธนาคาร ปัญหาค่าใช้จ่ายที่จะต้องชำระจากการสืบหาทรัพย์สิน ปัญหาการยึดทรัพย์สิน ที่เป็นสังหาริมทรัพย์ที่ไม่มีทะเบียน ซึ่งไม่สามารถทราบได้ว่าเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใด ส่วนปัญหา ในทางกฎหมายนั้นผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ความเห็นว่า กฎหมายกำหนดให้นำบทบัญญัติ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับใช้โดยอนุโลมแต่ไม่ได้กำหนดไว้ว่า

ให้นำมาบังคับใช้ได้เพียงใด ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายหนึ่งได้ให้ความคิดเห็นว่า งานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะและปริมาณงานที่หลากหลายหากได้รับมอบหมายงานมากขึ้นย่อมส่งผลให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานที่มากขึ้น

กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษี ได้ให้ข้อมูลสำคัญว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการสืบหาทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีเนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคารและสำนักงานที่ดิน นอกจากนี้ยังพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการสืบหาทรัพย์สินที่ไม่มีทะเบียนเนื่องจากไม่สามารถทราบได้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ค้างชำระภาษีหรือไม่

4.1.5 ประเด็นปัญหาการสืบหาทรัพย์สิน

กลุ่มหัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือผู้บังคับบัญชา ผู้ศึกษาไม่ได้กำหนดประเด็นคำถามสำหรับกลุ่มนี้

กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมาย ให้ข้อมูลสำคัญไปในทิศทางเดียวกันโดยสรุปว่า ไม่ได้รับความร่วมมือจากทางธนาคารในการสืบหาทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษี โดยให้เหตุผลว่าเป็นข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 และไม่มีความเชื่อมั่นในกระบวนการบังคับภาษีซึ่งเป็นกระบวนการทางปกครอง เนื่องจากเชื่อว่าผู้ที่มีอำนาจสืบหาทรัพย์สินจะต้องมีหมายศาลหรือคำสั่งจากศาลเท่านั้น และถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 จะมีข้อยกเว้นไว้แล้ว แต่เนื่องจากมีการบังคับใช้กฎหมายหลายฉบับทำให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่เกิดความสับสนในการปฏิบัติว่าควรยึดถือกฎหมายฉบับใดเป็นหลัก และผู้ปฏิบัติงานมีอำนาจหน้าที่เพียงใด

กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษี ได้ให้ข้อมูลสำคัญว่า มีปัญหาในทางปฏิบัติว่าธนาคารพาณิชย์มักจะอ้างว่าไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลได้เนื่องจากติดปัญหาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 และด้วยมีกฎหมายบังคับหลายฉบับทำให้เจ้าหน้าที่เกิดความสับสนในการปฏิบัติว่าควรยึดถือกฎหมายฉบับใด และยังมีปัญหาในการการสืบหาทรัพย์สินที่ไม่มีทะเบียนเนื่องจากไม่สามารถทราบได้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ค้างชำระภาษีหรือไม่

4.1.6 อำนาจในการใช้มาตรการในการยึด อาัยต์ และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กลุ่มหัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือผู้บังคับบัญชา ได้ให้ข้อมูลสำคัญไปในทิศทางเดียวกันว่า ประเด็นดังกล่าวทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน และการพิจารณาดำเนินการบังคับทางปกครองเป็นขั้นตอนที่ไม่จำเป็น โดยผู้บังคับบัญชาบางหน่วยงานได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรแก้ไขกฎกระทรวงฉบับดังกล่าวโดยเปลี่ยนจากผู้ว่าราชการจังหวัดมาเป็นได้รับความเห็นชอบจากนายอำเภอแทน

กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมาย ให้ความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า กฎกระทรวงฉบับที่ 9 ดังกล่าว เป็นการสร้างขั้นตอนที่ไม่จำเป็น ทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน และทำให้ระยะเวลาในการปฏิบัติงานยาวนานขึ้น

กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษี ได้ให้ข้อมูลสำคัญไปในทิศทางเดียวกันว่า เป็นการสร้างขั้นตอนที่ไม่จำเป็นทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน

4.1.7 ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ

กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมาย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ความคิดเห็นว่า ควรมีแนวทางกำหนดในกรณีที่ไม่สามารถสืบหาทรัพย์สินใด ๆ ได้ และควรให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้ดำเนินการในการยึด อาัยต์ และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมายจะมีความรู้ความเข้าใจเพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึด อาัยต์ และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมายนั้นยังไม่มี ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง จึงมีความเกรงกลัวว่าหากเกิดความผิดพลาดหรือได้ดำเนินการใด ๆ ไปแล้วนั้นตนจะมีความผิดทางแพ่ง ทางอาญา ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่และทางวินัย จึงควรมีการจัดอบรมในหลักสูตรเกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยการยึด อาัยต์และขายทอดตลาดทรัพย์สิน นอกจากนี้หลายหน่วยงานที่มีภาษีค้างชำระและดำเนินการตามขั้นตอนของมาตรการบังคับทางปกครองยังมีปัญหาด้านการสืบหาทรัพย์สิน

ของผู้ค้างชำระภาษี เช่น ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากธนาคารพาณิชย์เนื่องจากความไม่ชัดเจนของกฎหมาย การยึด อาัยัด ทรัพย์สินที่ไม่มีทะเบียนเนื่องจากไม่สามารถทราบได้ว่าเป็นทรัพย์สินซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ค้างชำระภาษีหรือไม่ นอกจากนี้เมื่อสอบถามไปถึงการมีอยู่ของกฎกระทรวงฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2542) ออกตามความพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ที่กำหนดให้การใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยวิธีการยึด อาัยัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทและองค์การบริหารส่วนตำบลต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดก่อนใช้มาตรการบังคับทางปกครอง เป็นปัญหาในการบังคับใช้มาตรการบังคับทางปกครองเนื่องจากเป็นการสร้างขั้นตอนที่ไม่จำเป็นและทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติ โดยกลุ่มเป้าหมายที่เป็นหัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานยังให้ข้อเสนอแนะว่าควรกำหนดให้ได้รับความเห็นชอบของผู้ว่าราชการจังหวัดมาเป็นให้ได้รับความเห็นชอบของนายอำเภอแทน

4.2 องค์ความรู้ที่ได้วิเคราะห์จากการเปรียบเทียบประมวลรัษฎากรกับพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510

พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 ได้ถูกตราขึ้นเนื่องจากภาษีป้ายเป็นภาษีที่อยู่ในความรับผิดชอบจัดเก็บขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงควรมีการแยกออกจากประมวลรัษฎากร และมอบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลและสภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้จัดเก็บ จึงได้มีการตรากฎหมายว่าด้วยภาษีป้ายขึ้นโดยเฉพาะ¹⁴⁵ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากประมวลรัษฎากรแล้ว เดิมทีบทบัญญัติเกี่ยวกับภาษีป้ายได้ถูกบัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากรลักษณะที่ 2 ภาษีป้าย ในมาตรา 94 ถึงมาตรา 102 โดยต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2510 เมื่อได้มีการตราพระราชบัญญัติภาษีป้ายขึ้น จึงได้มีการยกเลิกบทบัญญัติมาตราดังกล่าวไป ซึ่งปรากฏว่าเมื่อมีการตราพระราชบัญญัติภาษีป้ายแยกออกจากประมวลรัษฎากรแล้วนั้นมิได้ยกเอาบทกำหนดโทษตามประมวลรัษฎากรมาด้วย โดยที่ประมวลรัษฎากรมีการกำหนดบทกำหนดโทษเกี่ยวกับการค้างชำระภาษีอากร และการยึด อาัยัดทรัพย์สิน และการขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีไว้เป็นการเฉพาะ แต่พระราชบัญญัติภาษีป้าย

¹⁴⁵ พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510, (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา).

นั้นกลับมีบทบัญญัติไว้ในมาตรา 21 เพียงว่า วิธีการยึด อาัยต์ และขายทอดตลาดทรัพย์สินให้นำวิธีการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับใช้โดยอนุโลม¹⁴⁶

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบการใช้อำนาจในการยึด อาัยต์ ทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีและบทกำหนดโทษของประมวลรัษฎากรกับพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 แล้ว สามารถวิเคราะห์เป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบการใช้อำนาจยึด อาัยต์ ทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีและบทกำหนดโทษของประมวลรัษฎากรกับพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510

ลำดับที่	ประมวลรัษฎากร	พระราชบัญญัติ ภาษีป้าย พ.ศ.2510	วิเคราะห์เปรียบเทียบ
1	การยึด อาัยต์ และขายทอดตลาดทรัพย์สินอาศัยอำนาจตามมาตรา 12 ¹⁴⁷	การยึด อาัยต์ และขายทอดตลาดทรัพย์สินอาศัยอำนาจตามมาตรา 21 ¹⁴⁸	กฎหมายทั้งสองฉบับมีบทบัญญัติให้อำนาจหน่วยงานในการใช้มาตรการยึด อาัยต์ และขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยไม่จำเป็นต้องขอให้ศาลสั่ง หรือออกหมายยึด ซึ่งเป็นผลให้เกิดความรวดเร็วในการใช้มาตรการบังคับภาษีและหน่วยงานสามารถบังคับภาษีและนำเงินมาชำระภาษีที่ค้างชำระได้โดยเร็ว และลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

¹⁴⁶ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 21

¹⁴⁷ ประมวลรัษฎากร, (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา), มาตรา 12.
<https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=617709&ext=pdf>.

¹⁴⁸ พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510, มาตรา 21.
https://www.dip.go.th/uploadcontent/boom_LAW/GNB_007.pdf

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ประมวลรัษฎากร	พระราชบัญญัติ ภาษีป้าย พ.ศ.2510	วิเคราะห์เปรียบเทียบ
2	การลืบทรัพย์ของผู้ค้างชำระภาษี สรรพากรมีอำนาจในการออกคำสั่งให้ผู้ค้างชำระภาษีมาให้ถ้อยคำ พร้อมทั้งมีอำนาจสั่งให้ผู้ค้างชำระภาษีนำบัญชี หรือเอกสาร หรือหลักฐานอันจำเป็นแก่การจัดเก็บภาษีอากรค้างมาตรวจสอบ ตามมาตรา 12 ตี ¹⁴⁹	ไม่ได้บัญญัติไว้	กรมสรรพากรมีอำนาจในการสั่งให้ผู้ค้างชำระภาษีอากรมาให้ถ้อยคำและสั่งให้แสดงหลักฐานเอกสาร บัญชี ที่จำเป็นแก่การจัดเก็บภาษีมาตรวจสอบทำให้สามารถดำเนินการบังคับภาษีได้โดยง่ายและมีกฎหมายให้อำนาจไว้ ทำให้เจ้าพนักงานผู้บังคับภาษีสามารถปฏิบัติงานได้โดยง่าย และบังคับภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 ไม่ได้มีการบัญญัติในกรณีดังกล่าวเอาไว้ ซึ่งทำได้เพียงการขอความร่วมมือเพียงเท่านั้น ทำให้การบังคับภาษีเป็นไปด้วยความยากลำบากและอาจไม่ได้ทรัพย์สิ้นในการยึดอายัด และขายทอดตลาด

¹⁴⁹ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 12 ตี. <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=617709&ext=pdf>.

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ประมวลรัษฎากร	พระราชบัญญัติ ภาษีป้าย พ.ศ.2510	วิเคราะห์เปรียบเทียบ
3	การลืบทรัพย์ของผู้ค้างชำระภาษี สรรพากรมีอำนาจในการออกคำสั่งให้เจ้าพนักงานสรรพากรทำการตรวจค้นหรือยึดบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานของผู้ค้างชำระภาษี ตามมาตรา 12 ตริหากไม่อำนวยความสะดวกหรือขัดขวางเจ้าพนักงาน มีความผิดต้องโทษปรับไม่เกินห้าพันบาทหรือจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือทั้งจำทั้งปรับ ¹⁵⁰	ไม่ได้บัญญัติไว้	กรมสรรพากรมีอำนาจในการออกคำสั่งให้เจ้าพนักงานสรรพากรผู้ค้างชำระภาษีทำการตรวจค้น ยึดบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานของผู้ค้างชำระภาษีได้ ทำให้เจ้าพนักงานบังคับภาษีมีอำนาจในการดำเนินการ และสามารถบังคับภาษีได้โดยเร็ว ประกอบกับการระวางโทษทำให้ผู้ค้างชำระภาษีกลัวต่อการถูกลงโทษ ในขณะที่พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 ไม่ได้มีการบัญญัติในกรณีดังกล่าวเอาไว้ ทำให้ไม่สามารถเข้าไปค้นยึด หรืออายัดบัญชีในสถานที่ของผู้ค้างชำระภาษีได้
4	เมื่อเจ้าพนักงานสรรพากรได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดตามมาตรา 12 แล้ว	ไม่ได้บัญญัติไว้	ประมวลรัษฎากรมีการกำหนดห้ามมิให้ผู้ค้างชำระภาษีทำลาย

¹⁵⁰ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 12 ตริ

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ประมวลรัษฎากร	พระราชบัญญัติ ภาษีป้าย พ.ศ.2510	วิเคราะห์เปรียบเทียบ
4	ห้ามผู้ใดทำลาย ย้าย ซอน เร้น หรือโอนไปให้บุคคลอื่นซึ่งทรัพย์สินที่ถูกยึด หรืออายัด ตามมาตรา 12 ทวิโดยผู้ฝ่าฝืนจะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท ¹⁵¹		ซอน เร้น ยักย้าย โดยโอนไปให้บุคคลอื่น ซึ่งทรัพย์สินที่ได้มีคำสั่งยึด หรืออายัด หากฝ่าฝืนมีบทกำหนดโทษทางอาญาโดยการจำคุกและค่าปรับในอัตราที่สูง แต่พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 ไม่ได้มีบทบัญญัติที่มีลักษณะเดียวกันไว้ ทำให้ไม่เกิดสภาพบังคับในทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัด ส่งผลให้ผู้ค้างชำระภาษีสามารถย้าย หรือโอนกรรมสิทธิ์ไปให้บุคคลอื่นได้ นำไปสู่การไม่ได้รับชำระภาษีที่ค้างชำระ
5	มีการกำหนดโทษสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียก หรือคำสั่งให้มาให้ถ้อยคำ หรือส่งบัญชีต่อเจ้าพนักงานสรรพากร ตามมาตรา 12 ตริ มาตรา 19 มาตรา 23 หรือมาตรา 32	บัญญัติไว้เพียงให้เจ้าของป้ายซึ่งจะต้องเสียภาษีป้าย ยื่นแบบแสดงรายการภาษีป้าย ผู้ใดจงใจไม่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีป้าย ต้องระวางโทษปรับ	ประมวลรัษฎากรมีบทบัญญัติมอบอำนาจให้มีหมายเรียกหรือคำสั่งให้บุคคลมาให้ถ้อยคำหรือส่งบัญชีต่อเจ้าพนักงานสรรพากร หากฝ่าฝืนมีการกำหนด

¹⁵¹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 12 ทวิ

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ประมวลรัษฎากร	พระราชบัญญัติ ภาษีป้าย พ.ศ.2510	วิเคราะห์เปรียบเทียบ
5	หรือไม่ยอมตอบคำถาม เมื่อซักถาม ต้องระวาง โทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพัน บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ¹⁵²	ตั้งแต่ห้าพันถึงห้าหมื่น บาท ตามมาตรา 35 ¹⁵³	โทษทางอาญาโดยการ จำคุกและปรับในขณะที่ พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 ไม่ได้ให้ อำนาจในการเรียกหรือ สั่งให้มาให้ถ้อยคำหรือ ส่งบัญชีต่อเจ้าพนักงาน ไว้ เพียงแต่มีการ กำหนดให้ผู้มีหน้าที่เสีย ภาษีป้ายยื่นแบบแสดง รายการภาษีป้ายเท่านั้น แต่มีการกำหนดโทษไว้ ในมาตรา 35 ซึ่งเป็นโทษ สถานเบากว่าประมวล รัษฎากรมาก และเจ้า พนักงานภาษีต้องเป็นผู้ ออกสำรวจเอง
6	มีการกำหนดโทษสำหรับผู้ ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียก หรือคำสั่งให้มาให้ถ้อยคำ หรือส่งบัญชีต่อเจ้า พนักงานสรรพากร ตาม มาตรา 12 ตริ มาตรา 19	มีการกำหนดโทษสำหรับ ผู้ที่ขัดคำสั่งเรียกมาให้ ถ้อยคำหรือให้ส่งบัญชี หรือเอกสารเกี่ยวกับ ภาษีป้ายมาตรวจสอบ ตามมาตรา 27	กฎหมายทั้งสองฉบับ มีบทบัญญัติที่กำหนด โทษสำหรับผู้ขัดคำสั่งให้ มาให้ถ้อยคำหรือส่ง บัญชีต่อพนักงาน เจ้าหน้าที่

¹⁵² ประมวลรัษฎากร, มาตรา 36. <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=617709&ext=pdf>

¹⁵³ พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510, มาตรา 35.

https://www.dip.go.th/uploadcontent/boom_LAW/GNB_007.pdf

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ประมวลรัษฎากร	พระราชบัญญัติ ภาษีป้าย พ.ศ.2510	วิเคราะห์เปรียบเทียบ
6	มาตรา 23 หรือมาตรา 32 หรือไม่ยอมตอบคำถามเมื่อซักถาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ¹⁵⁴	ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หก เดือน หรือปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ¹⁵⁵	แต่พระราชบัญญัติภาษีป้ายไม่มีบทบัญญัติที่บังคับให้ผู้มีหน้าที่ชำระภาษีตอบคำถามเมื่อซักถาม
7	เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจเข้าไปในสถานประกอบการของผู้ประกอบการ หรือสถานที่เกี่ยวข้อง และทำการตรวจสอบได้ และมีอำนาจสั่งผู้ประกอบการหรือบุคคลที่อยู่ในสถานะนั้นปฏิบัติตามหน้าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่าง ๆ และยึดเอกสารหลักฐานมาตรวจสอบได้ส่วนใด หากมีผู้ขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือ	พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในสถานประกอบการค้าหรือประกอบกิจการอื่นเพื่อหารายได้ของผู้มีหน้าที่เสียภาษีป้าย หรือบริเวณที่ต่อเนื่องกับสถานที่ดังกล่าว หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีป้าย เพื่อตรวจสอบว่าผู้มีหน้าที่เสียภาษีป้ายได้ปฏิบัติตามถูกต้องหรือไม่ หากผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต้องระวางโทษจำคุกไม่	กฎหมายทั้งสองฉบับมีบทบัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในสถานที่ประกอบการค้าหรือประกอบกิจการอื่นเพื่อตรวจสอบได้ แต่พระราชบัญญัติภาษีป้ายไม่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบเอกสารหลักฐานและยึดเอกสารหลักฐานมาตรวจสอบได้ส่วนใดส่วน

¹⁵⁴ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 36. <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=617709&ext=pdf>

¹⁵⁵ พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510, มาตรา 37.

https://www.dip.go.th/uploadcontent/boom_LAW/GNB_007.pdf

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับที่	ประมวลรัษฎากร	พระราชบัญญัติ ภาษีป้าย พ.ศ.2510	วิเคราะห์เปรียบเทียบ
7	ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตาม มาตรา 90/3(5) ¹⁵⁶	ตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงสอง หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้ง ปรับ ตามมาตรา 37 ¹⁵⁸	
8	ในกรณีที่ต้องรับผิดเป็น นิติบุคคล ถ้าการกระทำ ความผิดของนิติบุคคลนั้น เกิดจากการสั่งการหรือ การกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือ ผู้แทน ของนิติบุคคล หรือการ กระทำและละเว้นการ กระทำเป็นเหตุให้นิติ บุคคลต้องรับผิด ผู้นั้นต้อง รับโทษตามที่บัญญัติไว้ สำหรับ ความผิดนั้น ๆ ด้วย ตามมาตรา 90/5 ¹⁵⁷	ในกรณีที่ต้องรับผิด เป็นนิติบุคคล ถ้าการ กระทำความผิดของนิติ บุคคลนั้นเกิดจากการสั่ง การหรือการกระทำของ กรรมการหรือผู้จัดการ หรือ ผู้แทน ของนิติ บุคคล หรือการกระทำ และละเว้นการกระทำ เป็นเหตุให้นิติบุคคลต้อง รับผิด ผู้นั้นต้องรับโทษ ตามที่บัญญัติไว้สำหรับ ความผิดนั้น ๆ ด้วย ตามมาตรา 39 ทวิ ¹⁵⁹	กฎหมายทั้งสองฉบับได้ มีการบัญญัติความผิด เกี่ยวกับนิติบุคคล หรือ กรรมการหรือผู้จัดการ หรือผู้แทนนิติบุคคลไว้ ด้วย ทำให้การดำเนิน การตามกฎหมายทั้งสอง ฉบับครอบคลุมถึงผู้ค้าง ชำระภาษีที่เป็นนิติบุคคล

¹⁵⁶ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 90/3. <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=617709&ext=pdf>

¹⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 90/5

¹⁵⁸ พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510, มาตรา 37.

https://www.dip.go.th/uploadcontent/boom_LAW/GNB_007.pdf

¹⁵⁹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 39 ทวิ

4.3 องค์ความรู้ที่ได้วิเคราะห์จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการสืบหาทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับภาษี

4.3.1 การสืบหาทรัพย์สินกับหน่วยงานที่ครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ค้างชำระภาษี

เมื่อต้องดำเนินการใช้มาตรการการยึดอายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งคือการสืบหาทรัพย์สินของผู้อยู่ใต้การบังคับทางปกครอง เนื่องจากข้อมูลส่วนใหญ่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 ดังนั้นเจ้าพนักงานบังคับภาษีจึงมีความจำเป็นต้องอาศัยอำนาจตามกฎหมายในการสืบหาทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษี

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ได้มีบทบัญญัติไว้ในมาตรา 63/10 ให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองมีอำนาจดำเนินการ

1) มีหนังสือสอบถามสถาบันการเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางบก กรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ที่มีหน้าที่ควบคุมทรัพย์สินที่มีทะเบียน เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง

2) มีหนังสือขอให้นายทะเบียน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลอื่นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายระงับการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองไว้เป็นการชั่วคราวเท่าที่จำเป็นเนื่องจากมีเหตุขัดข้องที่ทำให้ไม่อาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้ทันที และเมื่อเหตุขัดข้องสิ้นสุดลงให้แจ้งยกเลิกหนังสือดังกล่าว ทั้งนี้ ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการระงับการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

สำหรับหน่วยงานตาม 1) ที่ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการดำเนินการตาม 1) ให้ถือว่าไม่เป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และกฎหมายอื่น¹⁶⁰

นอกจากนี้มาตรา 63/11 ยังมีบทบัญญัติให้การสืบหาทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินอากรร้องขอให้สำนักงานอัยการสูงสุดหรือหน่วยงานอื่นดำเนินการสืบหาทรัพย์สินแทนได้

¹⁶⁰ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539, มาตรา 63/10.

โดยให้หน่วยงานดังกล่าวมีอำนาจตามมาตรา 63/10 ด้วย และในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินไม่มีเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการสืบหาทรัพย์สิน และหากจำนวนเงินที่ต้องชำระตามมาตรการบังคับทางปกครองนั้นมีมูลค่าตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไปหรือตามมูลค่าที่กำหนดเพิ่มขึ้นโดยกฎกระทรวง หน่วยงานของรัฐอาจมอบหมายให้เอกชนสืบหาทรัพย์สินแทนได้ให้เอกชนที่สืบพบทรัพย์สินได้รับค่าตอบแทนไม่เกินร้อยละสองครึ่งจากเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการยึด อายัด หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินที่สืบพบได้ ทั้งนี้จำนวนเงินค่าตอบแทนสูงสุดต้องไม่เกินหนึ่งล้านบาทต่อจำนวนเงินที่ต้องชำระตามคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้น หรือตามจำนวนที่กำหนดเพิ่มขึ้นโดยกฎกระทรวง หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกเอกชนที่สืบหาทรัพย์สิน การกำหนดค่าตอบแทนและวิธีการจ่ายค่าตอบแทนให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง¹⁶¹

(1) การมีหนังสือสอบถามไปยังสถาบันการเงิน ซึ่งครอบครองข้อมูลสถานะทางการเงินของผู้อยู่ใต้การบังคับทางปกครองของผู้ค้างชำระภาษีถึงแม้ว่า มาตรา 63/10 จะมีบทบัญญัติมิให้สถาบันการเงินที่ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ให้ถือว่าไม่เป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงินและกฎหมายอื่น และมีบทกำหนดโทษไว้ว่าผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามวรรคหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้นั้นมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

แต่เมื่อพิจารณาถึงพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 มาตรา 6 ได้ให้นิยามของคำว่า ข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึงข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม¹⁶² ดังนั้นข้อมูลสถานะทางการเงินและบัญชีเงินฝากย่อมถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลประเภทหนึ่ง ซึ่งมาตรา 19 ผู้ที่ถือครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลอื่นจะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวนั้นไม่ได้หากข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไว้ก่อนหรือในขณะนั้น เว้นแต่พระราชบัญญัติข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้สามารถกระทำได้¹⁶³ ประกอบกับพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 มาตรา 45 ลัดต ก็มีบทบัญญัติ

¹⁶¹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 63/11

¹⁶² พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, มาตรา 6.

<https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=720250&ext=pdf>

¹⁶³ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 19

ห้ามเปิดเผยข้อมูลของลูกค้า เว้นแต่เพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดี¹⁶⁴ ส่งผลให้สถาบันการเงินไม่ยอมเปิดเผยข้อมูลบัญชีธนาคารและสถานะทางการเงินของผู้ค้างชำระภาษี ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ถึงแม้ว่าบทบัญญัติมาตรา 63/10 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้ให้อำนาจในการดำเนินการเอาไว้อย่างเต็มที่ แต่เนื่องจากขาดการสั่งการจากหน่วยงานต้นสังกัดของหน่วยงานตาม (1) ที่กล่าวไว้ข้างต้น จึงทำให้เกิดปัญหาการขาดความเข้าใจในกฎหมายของเจ้าหน้าที่ผู้ครอบครองข้อมูล จึงทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติของหน่วยงานตาม (1) ไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลของผู้ค้างชำระภาษี แม้ว่ามาตรา 63/10 จะคุ้มครองผู้ที่ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการดำเนินการตาม (1) ให้ถือว่าไม่เป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์และกฎหมายอื่นก็ตาม

(2) การมีหนังสือสอบถามไปยังสำนักงานที่ดิน เจ้าพนักงานบังคับภาษีอาจทำหนังสือไปยังสำนักงานที่ดินจังหวัดและสาขาที่ผู้ค้างชำระภาษีมีภูมิลำเนาอยู่ เพื่อขอตรวจสอบหลักทรัพย์หรือจะมีหนังสือขอให้ตรวจสอบหลักทรัพย์ไป ณ สำนักงานที่ดิน ซึ่งที่ดินหรือห้องชุดตั้งอยู่ โดยแจ้งวัตถุประสงค์ว่าเพื่อการนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่หรือเพื่อใช้ประกอบการบังคับคดีตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐนั้น โดยพนักงานเจ้าหน้าที่จะพิจารณาเปิดเผยตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และเรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามระเบียบ กรณีมีหนังสือขอตรวจสอบหลักทรัพย์สำนักงานที่ดิน จะส่งผลการตรวจสอบและเอกสารที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งแจ้งค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายเพื่อชำระให้สำนักงานที่ดินในภายหลัง ซึ่งเป็นไปตามตามกฎกระทรวงฉบับที่ 53 (พ.ศ. 2549) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ข้อ 2(10) (ก)(ญ)(ฎ) ได้แก่ ค่าคำขอ แปลงละ 5 บาท ค่าตรวจสอบข้อมูลด้านงานรังวัดด้านทะเบียนที่ดิน ด้านประเมินราคาหรือข้อมูลอื่น ครั้งละ 100 บาท และค่าสำเนาจากสื่อบันทึกข้อมูลทางคอมพิวเตอร์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นหรือสำเนาข้อมูลอื่นแผ่นละ 50 บาท¹⁶⁵ ซึ่งอาจทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภาระต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการเป็นจำนวนมาก

¹⁶⁴ ธนกร คฤไชย, "มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีการยึด อาศัยหลักทรัพย์สืบตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน," หน้า 111.

¹⁶⁵ กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย, "ประเด็นคำถามที่น่าสนใจ ที่ 5311-080331 การคิดค่าธรรมเนียม ตรวจสอบหลักทรัพย์," (3 ธันวาคม 2565), <https://www.dol.go.th/registry/DocLib4/ประเด็นคำถามที่น่าสนใจ/other16.pdf>.

และถึงแม้มาตรา 63/11 จะมีบทบัญญัติให้หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินอาจระงับขอให้สำนักงานอัยการสูงสุดหรือหน่วยงานอื่นดำเนินการสืบหาทรัพย์สินแทนได้ โดยให้หน่วยงานดังกล่าวมีอำนาจตามมาตรา 63/10 ด้วย แต่หากเป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินไม่มีเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการสืบหาทรัพย์สิน จะให้เอกชนดำเนินการสืบหาทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีได้นั้น จำนวนเงินดังกล่าวจะต้องมีมูลค่าตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไป หน่วยงานของรัฐจึงจะมอบหมายให้เอกชนสืบหาทรัพย์สินแทนได้ และยังคงเสียค่าตอบแทนให้กับเอกชนดังกล่าวไม่เกินร้อยละสองครึ่งจากเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการยึด อาศัย หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินที่สืบพบได้¹⁶⁶ ทำให้หน่วยงานของรัฐต้องมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้น

จากการวิเคราะห์ความยินยอมและข้อยกเว้นการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ตามพระราชบัญญัติข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 พบว่าการยินยอมให้เก็บข้อมูล ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลต่างมีข้อยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้ในกรณีที่พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 หรือกฎหมายอื่นสามารถให้กระทำได้ โดยเมื่อนำบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาวิเคราะห์กับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2562 มาตรา 63/10 แล้วนั้น สามารถอธิบายได้ดังนี้

ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2536 มาตรา 63/10 (1) เพื่อประโยชน์ในการบังคับทางปกครอง ให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการทางปกครอง มีอำนาจมีหนังสือสอบถามสถาบันการเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางบก กรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีหน้าที่ควบคุมทรัพย์สินที่มีทะเบียนเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง

หน่วยงานที่ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการดำเนินการตาม (1) ให้ถือว่าไม่เป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน กฎหมายว่าด้วย หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และกฎหมายอื่น

ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองข้างต้นโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรก็ได้มีบทกำหนดโทษไว้ โดยจะต้องรับผิดชอบค่าสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

¹⁶⁶ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539, มาตรา 63/11.

เมื่อวิเคราะห์แล้วผู้ศึกษาเห็นว่า มาตรา 63/10 ได้ให้อำนาจกับเจ้าพนักงาน บังคับภาษีค้างชำระในการดำเนินการสอบถามไปยังสถาบันการเงิน หรือหน่วยงานอื่น ที่เกี่ยวข้องที่ได้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและควบคุมทรัพย์สินที่มีทะเบียนของผู้อยู่ใต้บังคับภาษี ซึ่งเป็นผู้มีสถานะเป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและยังบัญญัติยกเว้นความผิดไว้ในมาตรา 63/10 วรรคสองไว้ว่า หน่วยงานที่ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ให้ถือว่าไม่เป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ และกฎหมายอื่น กรณีจึงเป็นการที่มีกฎหมายอื่นบัญญัติให้กระทำได้ตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมาตรา 19 วรรคแรกและมาตรา 21 วรรคสอง (2) กรณีจึงไม่ต้องขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลให้กับเจ้าพนักงานบังคับภาษี

ทั้งนี้ หน่วยงานที่จะบังคับภาษีและเจ้าพนักงานบังคับภาษียังคงจะต้องไม่ใช่ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับดังกล่าวเพื่อวัตถุประสงค์อื่นซึ่งได้แจ้งไว้แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 และเนื่องจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 มาตรา 27 ได้บัญญัติข้อยกเว้นไว้ในมาตรา 27 เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้โดยได้รับข้อยกเว้นไม่ต้องขอความยินยอม ประกอบมาตรา 24 (5) เป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือของบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่ประโยชน์ดังกล่าวมีความสำคัญน้อยกว่าสิทธิขั้นพื้นฐานในข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล¹⁶⁷

ดังนั้นผู้ศึกษามีความเห็นเห็นว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 กับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ไม่ได้มีความขัดกันแต่อย่างใด เนื่องจากการดำเนินการสืบหาทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับภาษี ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึดอายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2551 รวมไปถึงการพิจารณาพิพากษาของศาล และการดำเนินการทางการเงินของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดี การบังคับคดีและการวางทรัพย์ รวมถึงการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของรัฐ โดยชอบด้วยกฎหมายตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 63/10 จึงเข้าข้อยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562

¹⁶⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562, มาตรา 24,27.

ในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 27 ประกอบมาตรา 24(5) ดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ บุคคลหรือหน่วยงานที่ได้รับข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องไม่ใช่หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อการอย่างอื่นนอกจากวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้กับบุคคล หรือหน่วยงานผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล นั้น¹⁶⁸ ถึงแม้ว่ากฎหมายทั้ง 2 ฉบับดังกล่าวข้างต้นจะไม่เป็นการออกกฎหมายมาขัดหรือแย้งกัน แต่การบัญญัติกฎหมายหลายฉบับซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันยังเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากทำให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและเกิดความสับสนในการตัดสินใจดำเนินการว่ากรณีใดสามารถเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลได้ และกรณีใดที่ไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลได้ เนื่องจากขาดการชี้แจงทำความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติจากหน่วยงานต้นสังกัด

4.3.1.2 แนวทางการแก้ไข

ผู้ศึกษามีความเห็นว่า การสืบหาทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะชี้ได้ว่าจะสามารถบังคับเอากับทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีได้หรือไม่ ดังนั้น ผู้ออกกฎหมายจึงต้องพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่และให้อำนาจกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการขอความร่วมมือไปยังสถาบันการเงินและหน่วยงานราชการต่าง ๆ เช่น กรณีสืบหาทรัพย์สินไปที่สถาบันการเงิน ก็ควรจะต้องมีกฎหมายที่ให้อำนาจดังกล่าวไว้ให้ชัดเจน อีกประการหนึ่งคือต้องมีหนังสือแจ้งแนวทางจากธนาคารแห่งประเทศไทย โดยต้องกำหนดให้ความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสืบหาทรัพย์สินสำหรับใช้มาตรการทางปกครองบังคับภาษี

ประเด็นถัดมาคือ การมีหนังสือสอบถามไปยังสำนักงานที่ดิน เนื่องด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นหน่วยงานราชการประเภทหนึ่งเช่นเดียวกับสำนักงานที่ดิน และการดำเนินการสืบหาทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีก็นับเป็นไปเพื่อประโยชน์ของทางราชการ ดังนั้น เมื่อหน่วยงานราชการติดต่อกับหน่วยงานราชการก็เพื่อประโยชน์ของทางราชการ ดังนั้น ควรมีการยกเว้นค่าธรรมเนียมตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 53 (พ.ศ. 2549) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ข้อ 2(10) (ก)(ญ)(ฎ) เพื่อประโยชน์ในการสืบหาทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ผู้ศึกษาสรุปได้ว่าควรจะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 โดยอ้างอิงจากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 มาตรา 63/10 เพิ่มเติมเป็นมาตราใหม่ ว่า

¹⁶⁸ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 27

“เพื่อประโยชน์ในการบังคับภาษี ให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับภาษีมีอำนาจ ดังนี้

(1) มีหนังสือสอบถามสถาบันการเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางบก กรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีหน้าที่ควบคุมทรัพย์สินที่มีทะเบียน เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของการบังคับภาษี

(2) มีหนังสือขอให้นายทะเบียน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลอื่นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ระงับการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองไว้เป็นการชั่วคราวเท่าที่จำเป็นเนื่องจากมีเหตุขัดข้องที่ทำให้ไม่อาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้ทันที และเมื่อเหตุขัดข้องสิ้นสุดลงให้แจ้งยกเลิกหนังสือดังกล่าว ทั้งนี้ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการระงับการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

หน่วยงานตาม (1) ที่ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการดำเนินการตาม (1) ให้ถือว่าไม่เป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและกฎหมายอื่น

ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามวรรคหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้นั้นมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา”

4.3.2 ปัญหาการยึด อายัดทรัพย์สิน ซึ่งเป็นสังหาริมทรัพย์ที่ไม่มีทะเบียน

ขั้นตอนก่อนการยึด อายัด และขายทอดตลาดที่สำคัญ ได้แก่ การสืบหาทรัพย์สินโดยทรัพย์สินที่สามารถยึดและได้นั้นมีทั้งอสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ โดยอสังหาริมทรัพย์ที่นิยมยึด อายัด ได้แก่ ที่ดิน และ บ้านเรือน ห้องชุด ที่พักอาศัยต่าง ๆ และสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ ตู้ โต๊ะ ตู้เย็น เครื่องประดับ ของสะสมต่าง ๆ¹⁶⁹ ซึ่งเจ้าพนักงานบังคับภาษีสามารถใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 มาตรา 21 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2551 ในการดำเนินการยึด อายัด และนำออกขาย

¹⁶⁹ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2551, ข้อ 21. https://www.phuketcity.go.th/files/com_news_order/2018-06_4e41963b489c49b.pdf

ทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระภาษีป้ายคงค้างได้ แต่ในทางปฏิบัตินั้นเจ้าพนักงานบังคับภาษียังมีความกังวลในการดำเนินการยึดทรัพย์สินออกขายทอดตลาด เนื่องจากการปฏิบัติงานสืบหาทรัพย์สินซึ่งเป็นสังหาริมทรัพย์ของผู้ค้างชำระภาษีนั้น เปรียบเสมือนเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษานำทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษี โดยที่ความยากลำบากของการยึดทรัพย์สินซึ่งเป็นสังหาริมทรัพย์ที่ไม่ทะเบียนยอมเป็นการยากที่จะตรวจสอบความเป็นเจ้าของของผู้ค้างชำระภาษีหรือไม่

อีกประการหนึ่งก็คือการยึดสังหาริมทรัพย์ เจ้าพนักงานบังคับภาษีจะต้องเข้าไปในเคหสถานของผู้ค้างชำระภาษีซึ่งย่อมเกิดการต่อต้านของผู้ค้างชำระภาษีและบุคคลอื่นที่อาศัยอยู่ในเคหสถานดังกล่าว เนื่องจากความไม่น่าเชื่อถือในคำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับภาษีซึ่งมีความน่าเชื่อถือน้อยกว่าคำสั่งยึดทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งมีหมายบังคับคดีของศาลนอกจากนี้ยังไม่มีความหมายที่ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานบังคับภาษีอย่างชัดเจนว่าสามารถดำเนินการบังคับภาษีได้เพียงใด¹⁷⁰ เจ้าพนักงานบังคับภาษีจึงยังมีความเกรงกลัวที่จะถูกร้องเรียน หรือถูกดำเนินคดีทั้งทางแพ่ง และทางอาญาในฐานความผิดต่าง ๆ

4.3.2.1 แนวทางการแก้ไข

ผู้ศึกษาเห็นว่าควรจะต้องมีการเพิ่มเติมกฎหมายพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510 หรือระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2551 “กรณีผู้ค้างชำระภาษีเป็นเจ้าบ้านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าสังหาริมทรัพย์ที่อยู่ภายในบ้านดังกล่าวเป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าบ้าน เว้นแต่จะมีหลักฐานมาแสดงต่อผู้ค้างชำระภาษี” นอกจากนี้ การเข้าไปสืบทรัพย์สินที่เป็นสังหาริมทรัพย์ของผู้ค้างชำระภาษีนั้น ผู้ค้างชำระภาษีอาจมีการขัดขืนและไม่อนุญาตให้เจ้าพนักงานบังคับภาษีเข้าไปในเคหสถานส่งผลให้การสืบหาทรัพย์สินไม่สามารถสำเร็จลุล่วงต่อไปได้ ดังนั้นควรจะต้องมีมาตรการที่ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานบังคับภาษีในการปฏิบัติหน้าที่โดยที่เพิ่มเติมกฎหมายพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510 หรือระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2551 ดังนี้ “เพื่อประโยชน์ในการบังคับภาษี ให้ผู้บริหารท้องถิ่นยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลออกหมายค้นที่รื้อฐานของผู้ค้างชำระภาษีได้

ให้อำนาจผู้บริหารท้องถิ่นในการขอศาลออกหมายค้น และนำตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเข้าค้นภายในบ้านได้

¹⁷⁰ ธนกร ดุฎิฆะ, "มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีการยึด อาศัย ทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน," หน้า 97.

เจ้าพนักงานบังคับภาษีจะต้องดำเนินการบังคับคดีในวันทำการงานปกติ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก ถ้ายังไม่แล้วเสร็จประกอบกับมีความจำเป็น และสมควรจะกระทำต่อไปในเวลาหลังพระอาทิตย์ตกก็ได้

ในกรณีที่มีความจำเป็นและสมควร ศาลจะอนุญาตให้ดำเนินการบังคับภาษี นอกวันทำการงานปกติหรือในเวลาหลังพระอาทิตย์ตกก็ได้”

4.4 องค์ความรู้ที่ได้วิเคราะห์จากการศึกษาการใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้โดยอนุโลม

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ให้อำนาจนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการออกคำสั่งใช้มาตรการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้มีภาษีป้ายค้างชำระ¹⁷¹ โดยไม่ต้องขอให้ศาลสั่งหรือออกหมายยึด และให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้มีหน้าที่เสียภาษีป้ายที่ค้างชำระ เพื่อนำเงินมาชำระค่าภาษีป้าย ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายโดยไม่ต้องขอให้ศาลสั่งหรือออกหมายยึด โดยวิธีการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน เพื่อให้ได้รับภาษีป้ายที่ค้างชำระให้นำวิธีการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม¹⁷² โดยไม่ได้กำหนดว่าสามารถนำวิธีการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมได้เพียงใด ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่ากรณีที่พระราชบัญญัติภาษีป้ายไม่ได้กำหนดว่าให้นำมาตราใดของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้โดยอนุโลม ทำให้มีปัญหาในทางปฏิบัติว่า ผู้บังคับภาษีสามารถดำเนินการได้เพียงใด

จากการศึกษาพบว่า คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีบันทึกความเห็นว่าการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินจะต้องนำวิธีการของบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หมวดที่ 2 วิธียึดทรัพย์ อายัดทรัพย์ และการจ่ายเงินมาปรับใช้กับการปฏิบัติ เช่น การยึดเอกสารและ

¹⁷¹ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2551, ข้อ 6. https://www.phuketcity.go.th/files/com_news_order/2018-06_4e41963b489c49b.pdf

¹⁷² พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510, มาตรา 21. https://www.dip.go.th/uploadcontent/boom_LAW/GNB_007.pdf

สังหาริมทรัพย์ให้จัดทำโดยนำเอกสารหรือทรัพย์สินนั้นมาฝากไว้ ณ สถานที่ใดหรือแก่บุคคลใด หรือมอบหมายไว้ในความอารักขาของลูกหนี้ ตามมาตรา 303 หรือวิธีการยึดสังหาริมทรัพย์ ก็จะต้องปฏิบัติตามมาตรา 304 แต่ทั้งนี้ก็มีอำนาจบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจพิเศษของเจ้าพนักงานบังคับคดีมาใช้ปฏิบัติได้¹⁷³ ส่วนอายุความในการบังคับทางปกครองนั้น ควรจะนำอายุความการบังคับคดีตามมาตรา 271 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาบังคับใช้โดยอนุโลมเช่นกัน กล่าวคือจะต้องดำเนินการบังคับให้เสร็จสิ้นภายในสิบปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐออกคำสั่งให้ชดใช้เงิน¹⁷⁴

เมื่อพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแล้วพบว่า การบังคับใช้มาตรการทางปกครองจะมีเพียงเจ้าพนักงานบังคับภาษีเพียงฝ่ายเดียวและต้องทำหน้าที่ทุกอย่าง เช่น ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในการสืบหาทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีและต้องทำคำสั่งยึดอายัดทรัพย์สินเสนอผู้บริหารท้องถิ่นลงนามในคำสั่ง เป็นเจ้าพนักงานบังคับภาษียึดอายัดทรัพย์สินเองซึ่งจะต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญา และทางวินัยของข้าราชการได้ หากเกิดความผิดพลาดเสียหายซึ่งตามพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 ก็ได้บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจนเพียงแต่บัญญัติให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับใช้โดยอนุโลมเท่านั้น จึงเป็นเรื่องยากสำหรับเจ้าพนักงานบังคับภาษีที่จะสามารถเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ได้ว่า มาตราใดสามารถนำมาใช้บังคับได้และมาตราใดไม่สามารถใช้บังคับได้ถึงแม้ว่าจะมีการออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึดอายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2551 มาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติแต่ระเบียบกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวก็มิได้มีสถานะเป็นกฎหมายที่จะนำมาใช้บังคับที่กระทบสิทธิของประชาชนได้

ส่วนการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งจะประกอบด้วยบุคคลจำนวน 3 ฝ่าย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ศาล และ

¹⁷³ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, "แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองโดยการยึดหรืออายัดทรัพย์สินและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 เรื่องเสร็จที่ 94-95/2549," บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง, https://www.krisdika.go.th/data/outsidedata16/file/94-95_2549.pdf.

¹⁷⁴ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, "วิธีการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 เรื่องเสร็จที่ 655/2546," บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง, https://www.krisdika.go.th/data/outsidedata16/file/655_2546.pdf.

เจ้าพนักงานบังคับคดี¹⁷⁵ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะต้องมีหน้าที่ในการสืบหาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาและเป็นผู้นำชี้ตัวทรัพย์สิน สำหรับเจ้าพนักงานบังคับคดีมีหน้าที่ในการดำเนินการบังคับคดีให้กับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาโดยการยึด อายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาตามที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษานำชี้ตัวทรัพย์สิน¹⁷⁶ และหากเกิดการโต้แย้งไม่ว่าประการใดศาลก็มีหน้าที่ในการวินิจฉัยข้อพิพาท เมื่อพิจารณาร่วมกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้วผู้ศึกษามีความเห็นว่าการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดีมีกฎหมายกำหนดหน้าที่และให้ความคุ้มครองในการปฏิบัติหน้าที่มากกว่าการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีที่มีเพียงกฎหมายตามพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 มาตรา 21 ที่บัญญัติให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมเพียงเท่านั้น

4.4.1 แนวทางการแก้ไข

ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการที่พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 มาตรา 21 กำหนดให้วิธีการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน เพื่อให้ได้รับภาษีป้ายที่ค้างชำระ ให้นำวิธีการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม¹⁷⁷ นั้น เป็นการบัญญัติกฎหมายที่กว้างเกินไป ส่งผลให้ในขั้นตอนการปฏิบัติมีปัญหว่าเจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่อย่างไรบ้างและมีอำนาจหน้าที่เพียงใด โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับคดีไว้ใน ภาค 4 วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องและจำเป็นในการบังคับภาษีโดยวิธีการยึด อายัด และขายทอดตลาด มาใช้บังคับด้วย โดยให้สามารถนำมาปรับใช้เท่าที่สภาพแห่งกฎหมายและสภาพของแต่ละกรณีจะสามารถกระทำได้ โดยไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 กล่าวคือกรณีที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การบังคับทางปกครองไว้โดยเฉพาะแล้วก็จะไม่นำหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ และเนื่องจากการบังคับภาษีหรือการบังคับทางปกครองดังกล่าวนี้เป็นกรกระทำที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก ดังนั้นการบังคับภาษีจึงต้องกำหนด

¹⁷⁵ ธนกร ดุริย, "มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีการยึด อายัดทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน," หน้า 96-97.

¹⁷⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 97

¹⁷⁷ พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510, มาตรา 21.

หลักเกณฑ์ที่ชัดเจนมาใช้บังคับเพื่อเป็นแนวทางให้เจ้าพนักงานบังคับภาษีสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องและเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

แม้ว่ากระทรวงมหาดไทยจะได้ออกระเบียบว่าด้วยการยึด อาัยัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2551 มาเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแนวทางในการปฏิบัติ แต่ระเบียบกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวนี้เป็นเพียงแนวทางในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เพียงเท่านั้น¹⁷⁸

ดังนั้น เพื่อให้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อาัยัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสถานะเป็นกฎหมายลำดับรอง ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 มาตรา 21 ดังนี้

“มาตรา 21 ให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ยึดหรืออาัยัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้มีหน้าที่เสียภาษีป้ายที่ค้างชำระ เพื่อนำเงินมาชำระค่าภาษีป้าย ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายโดยมีต้องขอให้ศาลสั่งหรือออกหมายยึด ทั้งนี้ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

การยึดทรัพย์สินจะกระทำได้อต่อเมื่อได้ส่งคำเตือนเป็นหนังสือให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีป้ายชำระภาษีป้ายที่ค้างชำระภายในกำหนดไม่น้อยกว่าเจ็ดวันนับแต่วันที่รับหนังสือนั้น

การขายทอดตลาดทรัพย์สินจะกระทำมิได้ในระหว่างระยะเวลาอุทธรณ์ตามมาตรา 30 มาตรา 31 มาตรา 32 หรือมาตรา 33 เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นจะเป็นของที่เสื่อมเสียง่าย บุปสลาย หรือมีสภาพอื่นในทำนองเดียวกัน

วิธีการยึด อาัยัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน เพื่อให้ได้รับภาษีป้ายที่ค้างชำระ ให้นำวิธีการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาค 4 มาใช้บังคับโดยอนุโลม หรือให้ปฏิบัติตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด”

4.5 องค์ความรู้ที่ได้วิเคราะห์จากการศึกษาปัญหาการดำเนินการยึด อาัยัดทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับภาษี

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักจะแต่งตั้งนิติกรของหน่วยงานเป็นผู้บังคับภาษี และพนักงานในสังกัดเป็นเจ้าพนักงานบังคับภาษี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ ที่ไม่ได้

¹⁷⁸ ธนกร ดุฎิฆษ, "มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีการยึด อาัยัดทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน," หน้า 98.

เกี่ยวข้องกับงานด้านการบังคับคดี จึงไม่มีความเชี่ยวชาญในการดำเนินการบังคับคดี อีกทั้งหลักเกณฑ์ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้องก็ยังไม่มียกออกมาบังคับใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ เมื่อผู้ปฏิบัติเกิดความไม่เข้าใจในแนวทางการปฏิบัติย่อมส่งผลให้พนักงานบังคับคดีกังวลที่จะใช้มาตรการบังคับทางปกครอง เนื่องด้วยเกรงว่าอาจเกิดความผิดพลาดเสียหายแล้วจะต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางวินัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบังคับคดีเป็นการดำเนินการซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ค้างชำระภาษี

สำหรับการบังคับใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการยึดอายัดทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีป้าย โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 ได้กำหนดให้วิธีการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน เพื่อให้ได้รับค่าภาษีป้ายที่ค้างชำระ ให้นำวิธีการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม¹⁷⁹ และมีการออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2551 มาเป็นแนวทางการปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ โดยให้ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บริหารท้องถิ่นเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งส่วนใหญ่จะแต่งตั้งนิติกรเป็นผู้ปฏิบัติงานเนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ทางกฎหมาย

เมื่อได้ศึกษาและวิเคราะห์แล้วจึงพบว่าเจ้าพนักงานบังคับคดีมีหน้าที่ทั้งหมดทุกกระบวนการในการบังคับคดี ซึ่งมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการในฐานะเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในการสืบหาทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษี รวมทั้งต้องเป็นผู้จัดทำคำสั่งยึดอายัดทรัพย์สินเสนอต่อผู้บริหารลงนาม นอกจากนี้ยังต้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเจ้าพนักงานบังคับคดีในการดำเนินการยึด อายัดทรัพย์สินและขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดมาจากผู้ค้างชำระภาษี รวมถึงการขน ย้ายเก็บรักษาทรัพย์สินที่ยึดเองด้วย

ทั้งนี้ โดยปกติการทำงานนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนและทำงานร่วมกับประชาชนมากที่สุด ดังนั้นการดำเนินการบังคับคดีโดยเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นย่อมเป็นไปได้ยาก และอาจเกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้บังคับคดีกับประชาชนผู้ค้างชำระภาษีได้ เนื่องจากในความเป็นจริงแล้วย่อมไม่มีบุคคลใดที่จะยินยอมให้มีการยึด อายัดทรัพย์สินของตนออกขายทอดตลาด การดำเนินการบังคับคดีดังกล่าวอาจเกิดการต่อต้านจากผู้ค้างชำระภาษี และเกิดความขุ่นเคืองกับเจ้าพนักงานบังคับคดีและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ รวมทั้งอาจก่อให้เกิด

¹⁷⁹ พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510, มาตรา 21.

ความไม่ปลอดภัยกับเจ้าพนักงานบังคับภาษีด้วย ต่างจากการยึด อาัยัด ทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการดำเนินการบังคับคดีจึงทำให้สามารถดำเนินการบังคับคดีได้โดยง่ายและสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

อนึ่ง เนื่องจากกฎกระทรวง ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ประกอบกับบันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่องการใช้มาตรการทางบังคับทางปกครองของนายกเทศมนตรีเขาสมิงตามกฎกระทรวงฉบับที่ 9 (พ.ศ.2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองพ.ศ.2539 เรื่องเสรีจที่ 237/2551¹⁸⁰ สรุปได้ว่าข้อ 1 (6) แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 9 ผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นอื่นนอกจาก (5) โดยความเห็นชอบของผู้ว่าราชการจังหวัด ในกรณีผู้ทำคำสั่งทางปกครองเป็นเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นนอกจากที่กำหนดไว้ในข้อ 1 (5) “ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายกเทศมนตรี นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือปลัดเมืองพัทยา ในกรณีที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองเป็นเจ้าหน้าที่ในสังกัดของกรุงเทพมหานคร เทศบาลนคร เทศบาลเมือง องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือเมืองพัทยาแล้วแต่กรณี”¹⁸¹ ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดก่อนใช้มาตรการทางบังคับทางปกครองโดยการยึด อาัยัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นมีเจตนารมณ์เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางประเภทต้องอยู่ภายใต้การกลั่นกรองการใช้ดุลพินิจ ผู้ศึกษาเห็นว่าขั้นตอนดังกล่าวเป็นการสร้างขั้นตอนการดำเนินการที่ไม่จำเป็นทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการ

4.5.1 แนวทางการแก้ไข

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ผู้ศึกษาเห็นว่า ผู้ที่จะเป็นเจ้าพนักงานบังคับภาษีจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายพอสมควร กล่าวคือต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านนิติศาสตร์ เพื่อเป็นหลักประกันได้ว่าเจ้าพนักงานบังคับภาษีจะดำเนินการปฏิบัติตามมาตรการทางบังคับทางปกครองได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม

¹⁸⁰ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, "การใช้มาตรการทางบังคับทางปกครองของนายกเทศมนตรีเขาสมิง ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 9 (พ.ศ.2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 เรื่องเสรีจที่ 237/2551," บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง, https://www.krisdika.go.th/data/outsidedata16/file/237_2551.pdf.

¹⁸¹ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, "กฎกระทรวงฉบับที่ 9 (พ.ศ.2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539," ข้อ 1. <https://www.opsmoac.go.th/law-files-391991791851>.

โดยผู้ศึกษามีความเห็นว่าการเพิ่มเติมกฎหมายในพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 ดังนี้

“มาตรา 21/1 เจ้าพนักงานบังคับภาษีจะต้องสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางด้านนิติศาสตร์

เจ้าพนักงานบังคับภาษีตามวรรคก่อนจะต้องเป็นผู้ผ่านการฝึกอบรมทางด้านการใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการยึดอายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”

ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับกฎกระทรวงฉบับที่ 9 (พ.ศ.2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองพ.ศ. 2539 นั้น ควรมีประกาศยกเลิกกฎกระทรวงฉบับดังกล่าว เนื่องจากเป็นการสร้างขั้นตอนที่ไม่จำเป็น และเป็นการเพิ่มขึ้นขั้นตอนในการขอความเห็นชอบ และพิจารณาให้ความเห็นชอบ และควรให้อำนาจผู้บริหารท้องถิ่นในการพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการยึดอายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สิน เพื่อนำเงินมาชำระหนี้ภาษีที่ค้างชำระอยู่

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษามาตรการทางปกครองในการยึด อาัยัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510 สามารถสรุปผลการศึกษาได้ว่า การที่พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 มีบทบัญญัติให้ใช้วิธีการยึด อาัยัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินเพื่อให้ได้รับภาษีป้ายที่ค้างชำระโดยให้นำวิธีการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ตามมาตรา 21 โดยที่ไม่มีการบัญญัติให้ชัดเจนว่าต้องนำมาตราใดมาใช้บังคับได้บ้าง ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติถึงแม้ว่าปัจจุบัน จะได้มีการออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2551 มาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ แต่ระเบียบดังกล่าว เป็นเพียงกฎหมายลำดับรองและใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้ให้กระทบสิทธิและเสรีภาพของประชาชนทั่วไปได้ เมื่อนำไปปฏิบัติแล้วจึงเกิดปัญหาในทางปฏิบัติและปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย ดังต่อไปนี้

5.1.1 ปัญหาเกี่ยวกับการสืบหาทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับภาษี

ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการสืบหาทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีเป็นขั้นตอนสำคัญ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ผู้ครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายที่ใช้บังคับ ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสม ดังนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยหรือหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ครอบครองข้อมูล ควรจะมีหนังสือสั่งการหรือหนังสือเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติให้เจ้าหน้าที่ผู้ครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลให้มีความรู้ความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันและให้ความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการใช้มาตรการการบังคับทางปกครองเพื่อสืบหาทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษี

ประเด็นถัดมาคือ การมีหนังสือสอบถามไปยังสำนักงานที่ดิน เนื่องด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นหน่วยงานราชการประเภทหนึ่งเช่นเดียวกับสำนักงานที่ดิน และการดำเนินการสืบหาทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษียังก็เป็นไปเพื่อประโยชน์ของทางราชการ ดังนั้นควรมีการยกเว้นค่าธรรมเนียมตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 53 (พ.ศ. 2549) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ข้อ 2(10) (ก)(ญ)(ฎ) เพื่อประโยชน์ในการสืบหาทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผู้ศึกษาเห็นว่าควรจะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 โดยอ้างอิงจากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 มาตรา 63/10 เพิ่มเติมเป็นมาตราใหม่ ว่า

“เพื่อประโยชน์ในการบังคับภาษี ให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับภาษี มีอำนาจ ดังนี้

(1) มีหนังสือสอบถามสถาบันการเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางบก กรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีหน้าที่ควบคุมทรัพย์สินที่มีทะเบียน เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของการบังคับภาษี

(2) มีหนังสือขอให้นายทะเบียน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลอื่นผู้มีอำนาจหน้าที่ ตามกฎหมาย ระงับการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองไว้เป็นการชั่วคราวเท่าที่จำเป็นเนื่องจาก มีเหตุขัดข้องที่ทำให้ไม่อาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้ทันที และเมื่อเหตุขัดข้องสิ้นสุดลง ให้แจ้งยกเลิกหนังสือดังกล่าว ทั้งนี้ ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการระงับการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

หน่วยงานตาม (1) ที่ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ในการดำเนินการตาม (1) ให้ถือว่าไม่เป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกฎหมายอื่น

ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ตามวรรคหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้นั้นมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา”

5.1.2 ปัญหาการยึด อายัดทรัพย์สิน ซึ่งเป็นสังหาริมทรัพย์ที่ไม่มีทะเบียน

ผู้ศึกษาเห็นว่าควรจะต้องมีการเพิ่มเติมกฎหมายพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510 หรือระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น “กรณีผู้ค้างชำระภาษีเป็นเจ้าบ้านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าสังหาริมทรัพย์ที่อยู่ภายในบ้านดังกล่าวเป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าบ้าน เว้นแต่จะมีหลักฐานมาแสดงต่อผู้ค้างชำระภาษี” นอกจากนี้ การเข้าไปสืบทรัพย์สินที่เป็นสังหาริมทรัพย์ของผู้ค้างชำระภาษีนั้น ผู้ค้างชำระภาษีอาจมีการขัดขืน และไม่อนุญาตให้เจ้าพนักงานบังคับภาษีเข้าไปในเคหะสถาน ส่งผลให้การสืบหาทรัพย์สินไม่สามารถสำเร็จลุล่วงต่อไปได้ ดังนั้นควรจะต้องมีมาตรการ

ที่ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานบังคับภาษีในการปฏิบัติหน้าที่โดยที่เพิ่มเติมกฎหมายพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510 หรือระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึดอายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้ “เพื่อประโยชน์ในการบังคับภาษี ให้ผู้บริหารท้องถิ่นยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลออกหมายค้นที่รื้อถอนของผู้ค้างชำระภาษีได้”

ให้อำนาจผู้บริหารท้องถิ่นในการขอศาลออกหมายค้น และนำตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเข้าค้นภายในบ้านได้

เจ้าพนักงานบังคับภาษีจะต้องดำเนินการบังคับคดีในวันทำการงานปกติในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้น และพระอาทิตย์ตก ถ้ายังไม่แล้วเสร็จประกอบกับมีความจำเป็น และสมควรจะกระทำต่อไปในเวลาหลังพระอาทิตย์ตกก็ได้

ในกรณีที่มีความจำเป็นและสมควร ศาลจะอนุญาตให้ดำเนินการบังคับภาษีนอกวันทำการงานปกติหรือในเวลาหลังพระอาทิตย์ตกก็ได้”

4.3 การใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้โดยอนุโลม

ในประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาได้มีความเห็นว่าการที่พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 มาตรา 21 กำหนดให้วิธีการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน เพื่อให้ได้รับภาษีป้ายที่ค้างชำระ ให้นำวิธีการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมนั้น เป็นการบัญญัติกฎหมายที่กว้างเกินไปส่งผลให้ในขั้นตอนการปฏิบัติมีปัญหาว่าเจ้าพนักงานบังคับภาษีมียอำนาจหน้าที่อย่างไรบ้าง และมีอำนาจหน้าที่เพียงใด โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับคดีไว้ใน ภาค 4 วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องและจำเป็นในการบังคับภาษีโดยวิธีการยึด อายัด และขายทอดตลาดมาใช้บังคับด้วย โดยให้สามารถนำมาปรับใช้เท่าที่สภาพแห่งกฎหมาย และสภาพของแต่ละกรณีจะสามารถกระทำได้โดยไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 กล่าวคือกรณีที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การบังคับทางปกครองไว้โดยเฉพาะแล้วก็จะไม่นำหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ และเนื่องจากการบังคับภาษีหรือการบังคับทางปกครองดังกล่าวนี้เป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างมากดังนั้นการบังคับภาษีจึงต้องกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนมาใช้บังคับ เพื่อเป็นแนวทางให้เจ้าพนักงานบังคับภาษีสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง และเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

แม้ว่ากระทรวงมหาดไทยจะได้ออกระเบียบว่าด้วยการยึด อาัยัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551 มาเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแนวทางในการปฏิบัติ แต่ระเบียบกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวนี้เป็นเพียงแนวทางในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เพียงเท่านั้น

ดังนั้น เพื่อให้หลักการของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อาัยัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสถานะเป็นกฎหมายลำดับรองมีสภาพบังคับเช่นเดียวกับกฎหมายในลำดับชั้นพระราชบัญญัติและประมวลกฎหมาย ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 มาตรา 21 ดังนี้

“มาตรา 21 ให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ยึดหรืออาัยัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้มีหน้าที่เสียภาษีป้ายที่ค้างชำระ เพื่อนำเงินมาชำระค่าภาษีป้าย ค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายโดยมิต้องขอให้ศาลสั่งหรือออกหมายยึด ทั้งนี้ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

การยึดทรัพย์สินจะกระทำได้อีกเมื่อได้ส่งคำเตือนเป็นหนังสือให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีป้ายชำระภาษีป้ายที่ค้างชำระภายในกำหนดไม่น้อยกว่าเจ็ดวันนับแต่วันที่รับหนังสือนั้น

การขายทอดตลาดทรัพย์สินจะกระทำมิได้ในระหว่างระยะเวลาอุทธรณ์ตามมาตรา 30 มาตรา 31 มาตรา 32 หรือมาตรา 33 เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นจะเป็นของเสื่อมเสียง่าย บุกสลาย หรือมีสภาพอื่นในทำนองเดียวกัน

วิธีการยึด อาัยัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน เพื่อให้ได้รับภาษีป้ายที่ค้างชำระให้นำวิธีการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาค 4 มาใช้บังคับโดยอนุโลม หรือให้ปฏิบัติตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด”

4.4 ปัญหาการดำเนินการยึด อาัยัดทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่บังคับภาษี

ผู้ศึกษาเห็นว่า ผู้ที่จะเป็นเจ้าพนักงานบังคับภาษีจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายพอสมควร กล่าวคือต้องได้รับปริญญาตรีทางด้านนิติศาสตร์ เพื่อเป็นหลักประกันได้ว่าเจ้าพนักงานบังคับภาษีจะดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครองได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม โดยผู้ศึกษามีความเห็นว่าควรมีการเพิ่มเติมกฎหมายในพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 ดังนี้

“มาตรา 21/1 เจ้าพนักงานบังคับภาษีจะต้องสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางด้านนิติศาสตร์

เจ้าพนักงานบังคับภาษีตามวรรคก่อนจะต้องเป็นผู้ผ่านการฝึกอบรมทางด้านการใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”

ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับกฎกระทรวงฉบับที่ 9 พ.ศ.2542 ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองพ.ศ. 2539 นั้น ควรมีประกาศยกเลิกกฎกระทรวงฉบับดังกล่าว เนื่องจากเป็นการสร้างขั้นตอนที่ไม่จำเป็น และเกิดความล่าช้าในการพิจารณาให้ความเห็นชอบ และควรให้อำนาจกับผู้บริหารท้องถิ่นในการพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ภาษีที่ค้างชำระอยู่

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสามารถนำมาจัดทำข้อเสนอแนะได้ดังนี้

5.2.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 ให้มีความชัดเจน และให้อำนาจเจ้าพนักงานบังคับภาษี หรือ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้อำนาจที่จะดำเนินการสืบทรัพย์สิน และทำการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) ควรจะต้องมีกฎหมายให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่บังคับภาษีไว้โดยชัดเจน เช่น การสืบหาทรัพย์สินกับสถาบันการเงิน และการสืบหาทรัพย์สินจากหน่วยงานราชการอื่น ๆ นอกจากการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อให้อำนาจแล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยควรให้ความร่วมมือในการออกหนังสือแจ้งแนวทางปฏิบัติให้กับทางธนาคารให้ความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนอกเหนือไปจากศาล กรมบังคับคดี หรือกรมตำรวจ

อีกประการหนึ่งคือควรมีการยกเว้นค่าธรรมเนียมที่เกิดขึ้นในขั้นตอนของการสืบหาทรัพย์สินและบังคับคดีระหว่างหน่วยงานราชการด้วยกัน เช่น การยกเว้นค่าธรรมเนียมในการสืบหาข้อมูล และการค้นหาข้อมูลและคำรับรองเอกสาร

ผู้ศึกษาเห็นว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 โดยอ้างอิงจากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 มาตรา 63/10 เพิ่มเติมเป็นมาตราใหม่ ว่า

“เพื่อประโยชน์ในการบังคับภาษี ให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับภาษีมีอำนาจ ดังนี้

(1) มีหนังสือสอบถามสถาบันการเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิต ยูเนียน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางบก กรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีหน้าที่ควบคุมทรัพย์สินที่มีทะเบียน เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของการบังคับภาษี

(2) มีหนังสือขอให้นายทะเบียน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลอื่นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ระงับการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองไว้เป็นการชั่วคราวเท่าที่จำเป็น เนื่องจากมีเหตุขัดข้องที่ทำให้ไม่อาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้ทันที และเมื่อเหตุขัดข้องสิ้นสุดลงให้แจ้งยกเลิกหนังสือดังกล่าว ทั้งนี้ ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการระงับการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

หน่วยงานตาม (1) ที่ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการดำเนินการตาม (1) ให้ถือว่าไม่เป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและกฎหมายอื่น

ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามวรรคหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้นั้นมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา”

3) เพื่อให้การยึด อายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและให้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ในการสืบหาทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษี ควรมีการเพิ่มเติมกฎหมายในพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 ดังนี้ “กรณีผู้ค้างชำระภาษีเป็นเจ้าบ้านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าสังหาริมทรัพย์ที่อยู่ภายในบ้านดังกล่าวเป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าบ้าน เว้นแต่จะมีหลักฐานมาแสดงต่อผู้ค้างชำระภาษี” นอกจากนี้ การเข้าไปสืบหาทรัพย์สินที่เป็นสังหาริมทรัพย์ของผู้ค้างชำระภาษีนั้น ผู้ค้างชำระภาษีอาจมีการขัดขืนและไม่อนุญาตให้เจ้าพนักงานบังคับภาษีเข้าไปในเคหะสถานส่งผลให้การสืบหาทรัพย์สินไม่สามารถสำเร็จลุล่วงต่อไปได้ ดังนั้นควรมีการเพิ่มเติมพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510 ดังนี้ “เพื่อประโยชน์ในการบังคับภาษี ให้ผู้บริหารท้องถิ่นยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลออกหมายค้นที่รื้อฐานของผู้ค้างชำระภาษีได้

“ให้อำนาจผู้บริหารท้องถิ่นในการขอศาลออกหมายค้น และนำตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเข้าค้นภายในบ้านได้

เจ้าพนักงานบังคับภาษีจะต้องดำเนินการบังคับคดีในวันทำการงานปกติ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก ถ้ายังไม่แล้วเสร็จประกอบกับมีความจำเป็น และสมควรจะกระทำต่อไปในเวลาหลังพระอาทิตย์ตกก็ได้

ในกรณีที่มีความจำเป็นและสมควร ศาลจะอนุญาตให้ดำเนินการบังคับภาษี นอกวันทำการงานปกติหรือในเวลาหลังพระอาทิตย์ตกก็ได้”

4) เสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 เกี่ยวกับการนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้โดยอนุโลม ดังนี้

“มาตรา 21 ให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ยึดหรืออายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้มีหน้าที่เสียภาษีป้ายที่ค้างชำระ เพื่อนำเงินมาชำระค่าภาษีป้าย ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายโดยมีต้องขอให้ศาลสั่งหรือออกหมายยึด ทั้งนี้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

การยึดทรัพย์สินจะกระทำได้อีกเมื่อได้ส่งค่าเตือนเป็นหนังสือให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีป้ายชำระภาษีป้ายที่ค้างชำระภายในกำหนดไม่น้อยกว่าเจ็ดวันนับแต่วันที่รับหนังสือนั้น

การขายทอดตลาดทรัพย์สินจะกระทำมิได้ในระหว่างระยะเวลาอุทธรณ์ ตามมาตรา 30 มาตรา 31 มาตรา 32 หรือมาตรา 33 เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นจะเป็นของที่เสื่อมเสียหาย บุปสลาย หรือมีสภาพอื่นในทำนองเดียวกัน

วิธีการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน เพื่อให้ได้รับภาษีป้ายที่ค้างชำระให้นำวิธีการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาค 4 มาใช้บังคับโดยอนุโลม หรือให้ปฏิบัติตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด”

5) ควรมีประกาศยกเลิกกฎกระทรวงฉบับ 9 พ.ศ.2542 ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เนื่องจากเป็นการสร้างขั้นตอนที่ไม่จำเป็น และเกิดความล่าช้าในการขอความเห็นชอบ และควรพิจารณาให้ความเห็นชอบ และให้อำนาจกับผู้บริหารท้องถิ่นในการพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการยึดอายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สิน เพื่อนำเงินมาชำระหนี้ภาษีที่ค้างชำระอยู่ ผู้ศึกษาเห็นว่าผู้ที่จะเป็นเจ้าพนักงานบังคับภาษีจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายพอสมควร กล่าวคือต้องได้รับปริญญาตรีทางด้านนิติศาสตร์ เพื่อเป็นหลักประกันได้ว่าเจ้าพนักงานบังคับภาษีจะดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครองได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม โดยผู้ศึกษามีความเห็นว่าการเพิ่มเติมกฎหมายในพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 ดังนี้

“มาตรา 21/1 เจ้าพนักงานบังคับภาษีจะต้องสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางด้านนิติศาสตร์

เจ้าพนักงานบังคับภาษีตามวรรคก่อนจะต้องเป็นผู้ผ่านการฝึกอบรมทางด้านการใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการยึดอายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”

6) ควรมีการจัดหลักสูตรฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ที่จะปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานบังคับภาษี เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ที่จะมาปฏิบัติงานได้มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายก่อนที่จะออกปฏิบัติหน้าที่

7) ต้นสังกัดของหน่วยงานที่เก็บข้อมูลทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีควรมีหนังสือแจ้งแนวทางปฏิบัติและให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานบังคับภาษีในการสืบหาทรัพย์สินเพื่อความสะดวกในการสืบหาทรัพย์สินและเพื่อประโยชน์แก่ราชการ

จากการศึกษามาตรการทางปกครองในการยึดอายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510 ผู้ศึกษาได้ขอเสนอแนะซึ่งเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้การดำเนินการบังคับภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีความเหมาะสม ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 โดยมีหลักการดังต่อไปนี้

7.1) ควรมีกฎหมายให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่บังคับภาษีไว้โดยชัดเจน เช่น การสืบหาทรัพย์สินกับสถาบันการเงิน และการสืบหาทรัพย์สินจากหน่วยงานราชการอื่น ๆ นอกจากการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อให้อำนาจแล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยควรให้ความร่วมมือในการออกหนังสือแจ้งแนวทางปฏิบัติไปยังทางธนาคารให้ความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนอกเหนือไปจากศาล กรมบังคับคดี หรือกรมตำรวจ

อีกประการหนึ่งคือควรมีการยกเว้นค่าธรรมเนียมที่เกิดขึ้นในขั้นตอนของการสืบหาทรัพย์สินและบังคับคดี ระหว่างหน่วยงานราชการด้วยกัน เช่น การยกเว้นค่าธรรมเนียมในการสืบหาข้อมูล และการค่าสำเนาข้อมูลและคำรับรองเอกสาร

ผู้ศึกษาเห็นว่าควรจะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 โดยอ้างอิงจากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 มาตรา 63/10 เพิ่มเติมเป็นมาตราใหม่ ว่า

“เพื่อประโยชน์ในการบังคับภาษี ให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับภาษีมีอำนาจ ดังนี้

(1) มีหนังสือสอบถามสถาบันการเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางบก กรมทรัพย์สิน

ทางปัญญา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีหน้าที่ควบคุมทรัพย์สินที่มีทะเบียน เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของการบังคับภาษี

7.2) มีหนังสือขอให้นายทะเบียน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลอื่นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ระงับการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองไว้เป็นการชั่วคราวเท่าที่จำเป็นเนื่องจากมีเหตุขัดข้องที่ทำให้ไม่อาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้ทันที และเมื่อเหตุขัดข้องสิ้นสุดลงให้แจ้งยกเลิกหนังสือดังกล่าว ทั้งนี้ ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการระงับการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

หน่วยงานตาม (1) ที่ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการดำเนินการตาม (1) ให้ถือว่าไม่เป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและกฎหมายอื่น

ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามวรรคหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้นั้นมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา”

5.2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

- 1) ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายและมาตรการบังคับทางปกครองของต่างประเทศ
- 2) ควรมีการเจาะจงปัญหาการชำระภาษีป้ายเป็นเฉพาะแห่งเพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง

บรรณานุกรม

- Karmal Maksudi, Selamat Suhartono and Hufron. "Imposition of Administrative Sanctions on Government Officials Who Do Not Implement Decision of the State Administrative Court." *International Journal of Social Science Research and Review* 6, no. 9: 234. <https://www.ijssr.com/journal/article/view/1561/1237>.
- Zahra Malinda Putri, Dewi Kania Sugiharti and Zainal Muttaqin. "Administrative Sanctions against Abuse of Authority in the Environmental Licensing Sector Based on Positive Law in Indonesia." *Journal of law and Policy Transformation* 7 (2 ธันวาคม 2565). <https://journal.uib.ac.id/index.php/jlpt/article/view/6869/2922>.
- กณิศ รัตนธรรม. "การใช้อำนาจยึดอายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ภายใต้เงื่อนไขของโฉนดที่ดิน." *นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*, 2558.
- กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย. "ประเด็นคำถามที่น่าสนใจ ที่ 5311-080331 การคิดค่าธรรมเนียมตรวจสอบหลักทรัพย์." (3 ธันวาคม 2565). <https://www.dol.go.th/registry/DocLib4/ประเด็นคำถามที่น่าสนใจ/other16.pdf>.
- กันย์กัญญา ใจการวงศ์สกุล. *กฎหมายแพ่ง หลักทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2566.
- กิจจา ทรงความเจริญ. "มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้มารับบริการในโรงพยาบาล : ศึกษากรณีการจัดเก็บข้อมูลในระบบระเบียบสุขภาพอิเล็กทรอนิกส์ส่วนบุคคล." *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยพะเยา*, 2563.
- กิจสุวัฒน์ นวลสุวรรณ. "ความชอบธรรมของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญภายใต้หลักนิติรัฐและเสรีนิยมประชาธิปไตย: ศึกษากรณีคำวินิจฉัยที่ 18-22/2555 และ 15-18/2556." *มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 2558.
- เกื้อ เจริญราษฎร์. "มิโนทัศน์ว่าด้วยความพอสมควรแก่เหตุ : ศึกษาพัฒนาการของหลักกฎหมายและการปรับใช้ในศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธสาธารณรัฐเยอรมนีและศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกา." *นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 2560.
- โกวิทย์ พวงงาม. *การปกครองท้องถิ่น : ว่าด้วยทฤษฎี แนวคิด และหลักการ*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็กสเปอร์เท็ท จำกัด, 2555.
- . *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2559.
- ชัยลรี มั่งคิริ. "ปัญหาการนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ในการบังคับทางปกครองศึกษาเฉพาะกรณีการบังคับชำระหนี้เงิน." *นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*, 2558.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. *ข้อควรรู้ทางกฎหมายที่เกี่ยวกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2562.

———. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2563.

ชินกฤต วิภากรณ. "มาตรการบังคับทางปกครองของกรมศุลกากร: ศึกษากรณีการยึด อาศัยและขายทอดตลาดทรัพย์สิน." นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557.

ณัฐพร วิริยะลัภยะ. "ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กรณีศึกษาหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมาตรา 39 " นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรังสิต, 2562.

ณธพรหม วงศ์ราษฎร์. "การใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ของนายกเทศมนตรี." นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2554.

ณัฐชนนท์ โสสิงห์. "มาตรการทางกฎหมายในการบังคับใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 " นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2560

ธนกร ศุภไชย. "มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณีการยึด อาศัยทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์พนมยงค์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2556.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

<https://www.krisdika.go.th/21ocs15>.

ประมวลรัษฎากร. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

<https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=617709&ext=pdf>.

พรพิลาส สุนทรหงส์. "ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีป้าย." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548.

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

<https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=834296&ext=htm>.

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

<http://web.krisdika.go.th/lawHeadContent.jsp?fromPage=lawHeadContent&formatFile=htm&hlD=0>.

พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

https://www.dip.go.th/uploadcontent/boom_LAW/GNB_007.pdf.

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

<https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=720250&ext=pdf>.

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

<http://web.krisdika.go.th/lawChar.jsp?head=3&item=3&process=showTitleOfLaw&id=2&group=%CA&lawCode=%CA52>.

- พวงงาม, โกวิทย์. "การปกครองท้องถิ่น : ว่าด้วยทฤษฎี แนวคิด และหลักการ." 8. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็กชเปอร์เน็ท จำกัด, 2555.
- เพลินตา ตันรังสรรค์. "หลักเกณฑ์ใหม่ในการบังคับทางปกครอง : หลักการและแนวทางปฏิบัติ." สรุปลั้มนาทางวิชาการ (2564): 64.
- มานิตย์ จุมปา. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2551. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
https://www.phuketcity.go.th/files/com_news_order/2018-06_4e41963b489c49b.pdf.
- รักเหลือ, สุภัญญา. "มติคณะรัฐมนตรีที่ไม่สอดคล้องต่อบทบัญญัติของกฎหมาย : ศึกษากรณีการลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง." มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2550.
- วรรณารี สิงห์สุวรรณ. "การนำบทบัญญัติว่าด้วยการบังคับทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วย วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับกับการบังคับชำระค่าปรับทางปกครองโดยอนุโลม." สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. <https://www.krisdika.go.th/data/activity/act13697.pdf>.
- วิจิตรดา วอนเพียร. "ปัญหาการบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539." มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.
- ศุภชัย บุญใจเพชร. "แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นธรรมตามหลักนิติรัฐ: กรณีศึกษาจากพระราชดำรัสของพระมหากษัตริย์รัชกาลปัจจุบัน ช่วงปี พ.ศ.2493 จนถึงปัจจุบัน." การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.
- ศุภวัฒน์ สิงห์สุวรรณ. "การบังคับทางปกครองในระบบกฎหมายฝรั่งเศส." สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (2552).
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. กฎหมายปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็กชเปอร์เน็ท จำกัด, 2550.
- สามารถ ตราชู. "การนำหลักนิติรัฐมาใช้ในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. "กฎกระทรวงฉบับที่ 9 (พ.ศ.2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539." <https://www.opsmoac.go.th/law-files-391991791851>.
- . "การใช้มาตรการทางบังคับทางปกครองของนายกเทศมนตรีเขาสมิง ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองพ.ศ.2539 เรื่องเสร็จที่ 237/2551." บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง.
https://www.krisdika.go.th/data/outsidefile/237_2551.pdf.
- . "คำสั่งทางปกครอง". (ม.ป.ป.). <http://web.krisdika.go.th/data/activity/act79.htm>.
- . "แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองโดยการยึดหรืออายัดทรัพย์สินและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 เรื่องเสร็จที่

94-95/2549." บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง.

https://www.krisdika.go.th/data/outsidedata16/file/94-95_2549.pdf.

———. "วิธีการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 เรื่องเสรีจที่ 655/2546." บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง.

https://www.krisdika.go.th/data/outsidedata16/file/655_2546.pdf.

สุกัญญา รักเหลือ. "มติคณะรัฐมนตรีที่ไม่สอดคล้องต่อบทบัญญัติของกฎหมาย : ศึกษากรณีการลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง." นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2550.

สุวิชา สุภามา. "ปัญหาเกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น." นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2559.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย กลุ่มที่ 1 กลุ่มเป้าหมาย ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ

หน้า 1 จาก 3

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา เรื่อง มาตรการบังคับทางปกครองในการยึดอายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 โดยมีวัตถุประสงค์ในการรวบรวมข้อมูลปัญหาหรืออุปสรรคการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปวิเคราะห์และเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้ศึกษาหวังไว้เป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบคำถามเป็นอย่างดี ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในครั้งนี้จะนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของบทสรุปประเด็นสำคัญ ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลแต่อย่างใด รวมถึงผลการศึกษาก็จะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางด้านวิชาการเท่านั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ตามความจริงเพื่อประโยชน์ต่องานวิจัย ผู้ศึกษาได้กำหนดแบบสัมภาษณ์บุคลากรซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งกลุ่มสัมภาษณ์ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านกฎหมาย และกลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แบบสัมภาษณ์กลุ่มที่ 1 กลุ่มเป้าหมาย ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์

ตำแหน่ง หน่วยงาน.....

วันที่สัมภาษณ์ สถานที่.....

ส่วนที่ 2 ประเด็นคำถาม

1. หน่วยงานของท่านมีภาษีค้างชำระหรือไม่

มี ไม่มี

1.1 หากหน่วยงานของท่านมีภาษีค้างชำระเป็นภาษีประเภทใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีป้าย

2. เมื่อมีภัยพิบัติทางธรรมชาติหน่วยงานของท่านมีแนวทางการดำเนินการอย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551 หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

4. หน่วยงานของท่านเคยใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยฯ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่าเจ้าพนักงานบังคับภายใน การใช้มาตรการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยฯ ควรเป็นเจ้าหน้าที่ตำแหน่งใด เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

6. ท่านคิดว่ากฎกระทรวงฉบับที่ 9 พ.ศ. 2542 ออกตามความพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ที่กำหนดให้การใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยวิธีการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นประเภท เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดก่อนใช้มาตรการบังคับทางปกครอง เป็นปัญหาในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินหรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....
.....

7. ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....
.....
.....
.....
.....

ขอพระคุณที่กรุณาให้ข้อมูล

ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย กลุ่มที่ 2 กลุ่มเป้าหมาย ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ

หน้า 1 จาก 4

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา เรื่อง มาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 โดยมีวัตถุประสงค์ในการรวบรวมข้อมูลปัญหาหรืออุปสรรคการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปวิเคราะห์และเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้ศึกษาหวังไว้เป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบคำถามเป็นอย่างดี ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในครั้งนี้จะนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของบทสรุปประเด็นสำคัญ ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลแต่อย่างใด รวมถึงผลการศึกษาก็จะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางด้านวิชาการเท่านั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ตามความจริงเพื่อประโยชน์ต่องานวิจัย ผู้ศึกษาได้กำหนดแบบสัมภาษณ์บุคลากรซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งกลุ่มสัมภาษณ์ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมาย และกลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แบบสัมภาษณ์กลุ่มที่ 2 กลุ่มเป้าหมาย เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมาย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์

ตำแหน่ง หน่วยงาน.....

วันที่สัมภาษณ์ สถานที่.....

ส่วนที่ 2 ประเด็นคำถาม

1. เมื่อมีภาษีค้างชำระหน่วยงานของท่านมีแนวทางการดำเนินการอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. หน่วยงานของท่านเคยใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยฯ หรือไม่ อย่างไร

3. ท่านคิดว่าเจ้าพนักงานบังคับภายใน การใช้มาตรการในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเป็นเจ้าหน้าที่ตำแหน่งใด และควรมีคุณสมบัติอย่างไร

4. ท่านคิดว่าการบังคับชำระภาษีค้างชำระโดยการใช้มาตรการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยฯ มีปัญหาในทางกฎหมายหรือในทางปฏิบัติอย่างไร

5. ท่านคิดว่าขั้นตอนการสืบทอดทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีมีปัญหาใดบ้าง อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

6. ท่านคิดว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เป็นปัญหาในการสืบทอดทรัพย์สินเพื่อเตรียมการในการใช้มาตรการยึดอายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....
.....

7. ท่านคิดว่ากฎกระทรวงฉบับที่ 9 พ.ศ. 2542 ออกตามความพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ที่กำหนดให้การใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยวิธีการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นประเภท เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดก่อนใช้มาตรการบังคับทางปกครองเป็นปัญหาในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินหรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

8. ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่กรุณาให้ข้อมูล

ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย กลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หน้า 1 จาก 4

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา เรื่อง มาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 โดยมีวัตถุประสงค์ในการรวบรวมข้อมูลปัญหาหรืออุปสรรคการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปวิเคราะห์และเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้ศึกษาหวังไว้เป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบคำถามเป็นอย่างดี ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในครั้งนี้จะนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของบทสรุปประเด็นสำคัญ ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลแต่อย่างใด รวมถึงผลการศึกษาก็จะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางด้านวิชาการเท่านั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ตามความจริงเพื่อประโยชน์ต่องานวิจัย ผู้ศึกษาได้กำหนดแบบสัมภาษณ์บุคลากรซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งกลุ่มสัมภาษณ์ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมาย และกลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แบบสัมภาษณ์กลุ่มที่ 3 กลุ่มเป้าหมาย เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บรายได้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์

ตำแหน่ง หน่วยงาน.....

วันที่สัมภาษณ์ สถานที่.....

ส่วนที่ 2 ประเด็นคำถาม

1. หน่วยงานของท่านมีภาษีค้างชำระหรือไม่

มี ไม่มี

1.1 หากหน่วยงานของท่านมีภาษีค้างชำระเป็นภาษีประเภทใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีป้าย

2. เมื่อมีภัยพิบัติทางธรรมชาติหน่วยงานของท่านมีแนวทางการดำเนินการอย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าเจ้าพนักงานบังคับภายใน การใช้มาตรการในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเป็นเจ้าหน้าที่ตำแหน่งใด และควรมีคุณสมบัติอย่างไร

.....

.....

.....

.....

5. ท่านเคยใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการดำเนินการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือไม่

- เคย (โปรดตอบคำถาม ข้อ 6-9)
- ไม่เคย (สามารถตอบคำถามข้อ 6-9 ได้ตามสมควรใจ)

6. ท่านคิดว่า การบังคับชำระภาษีค้างชำระโดยการเข้ามาตราการยึดอายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย มีปัญหาในทางกฎหมายหรือในทางปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. ท่านคิดว่า ขั้นตอนการสืบหาทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีมีปัญหาได้บ้าง อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. ท่านคิดว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เป็นปัญหาในการสืบทรัพย์สินเพื่อเตรียมการในการเข้ามาตราการยึดอายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

9. ท่านคิดว่ากฎกระทรวงฉบับที่ 9 พ.ศ. 2542 ออกตามความพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ที่กำหนดให้การใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยวิธีการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นประเภท เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดก่อนใช้มาตรการบังคับทางปกครอง เป็นปัญหาในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่กรุณาให้ข้อมูล

ภาคผนวก ง ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อาัยด์ และขายทอดตลาด
ทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551

หน้า ๗
เล่ม ๑๒๕ ตอนพิเศษ ๕๒ ง ราชกิจจานุเบกษา ๔ มิถุนายน ๒๕๕๑

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย

ว่าด้วยการยึด อาัยด์ และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พ.ศ. ๒๕๕๑

เพื่อให้การยึด อาัยด์ และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ มาตรา ๗๐ และมาตรา ๗๖ แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๖๕ และมาตรา ๗๗ แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๘๖ มาตรา ๕ และมาตรา ๘๘ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช ๒๔๖๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. ๒๕๑๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติภาษีป้าย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อาัยด์ และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๑”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่งและหนังสือสั่งการอื่นใดที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามระเบียบนี้ และมีอำนาจวินิจฉัยปัญหา กำหนดหลักเกณฑ์ และกำหนดวิธีปฏิบัติ เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ในกรณีมีเหตุผลอันสมควร ปลัดกระทรวงมหาดไทยอาจมอบอำนาจเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามวรรคหนึ่งให้อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๕ ในระเบียบนี้

“ภาษี” หมายความว่า ภาษีอากรที่กฎหมายหรือข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่จัดเก็บ

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง ทั้งนี้ ไม่รวมถึงกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

“ผู้บริหารท้องถิ่น” หมายความว่า นายกองการบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกองการบริหารส่วนตำบล และผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง ทั้งนี้ ไม่รวมถึงผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และนายกเมืองพัทยา

“ผู้ค้างภาษี” หมายความว่า บุคคลที่ต้องรับผิดชอบภาษีหรือนำส่งภาษีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

“ภาษีค้างชำระ” หมายความว่า ภาษีที่ต้องเสียหรือนำส่งตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถึงกำหนดชำระแล้วผู้มีหน้าที่เสียภาษียังมิได้ชำระหรือนำส่ง และให้หมายความรวมถึงเงินเพิ่มด้วย

“เจ้าพนักงานบังคับภาษี” หมายความว่า ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อทำหน้าที่บังคับภาษีค้างชำระ

“ยึด” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ต่อทรัพย์สินของผู้ค้างภาษี เพื่อให้ทรัพย์สินนั้นได้เข้ามาอยู่ในความดูแลหรือครอบครองของผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้ได้รับมอบหมาย

“อายัด” หมายความว่า การสั่งให้ผู้ค้างภาษีหรือบุคคลภายนอกมิให้จำหน่าย จ่ายโอน หรือกระทำนิติกรรมใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องที่ได้สั่งอายัดไว้ รวมตลอดถึงการสั่งบุคคลภายนอกมิให้นำส่งทรัพย์สินหรือชำระหนี้แก่ผู้ค้างภาษี และให้ส่งมอบหรือชำระหนี้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแทน

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการจัดการขายทอดตลาด

“ผู้ทอดตลาด” หมายความว่า บุคคลหนึ่งบุคคลใดในคณะกรรมการหรือบุคคลอื่นที่คณะกรรมการแต่งตั้ง

“ขายทอดตลาด” หมายความว่า การนำเอาทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีออกขายโดยวิธีให้สุ่ราคากันโดยเปิดเผย

“ผู้มีอำนาจออกคำสั่ง” หมายความว่า ผู้มีอำนาจออกคำสั่งยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีแล้วแต่กรณี

หรือสำนักงานหรือที่ทำการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และที่ชุมชนในตำบล หมู่บ้านที่ยึดทรัพย์สิน กับส่งคำสั่งยึดทรัพย์สินตามแบบ ๔ ให้เจ้าของทรัพย์สินทราบ

ข้อ ๑๓ ในการยึดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีให้เจ้าพนักงานบังคับภาษีปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันอย่างน้อยสองคน โดยแต่งเครื่องแบบและแสดงบัตรประจำตัวข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นในระหว่างปฏิบัติงาน พร้อมอุปกรณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการตามวรรคหนึ่งจะต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุ และพึงทราบว่าทรัพย์สินที่จะยึดนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ค้างภาษี มีเจ้าของร่วม ภาระคิดค้น และจำนวนทรัพย์สินที่จะยึดได้ตามกฎหมาย

ข้อ ๑๔ ให้เจ้าพนักงานบังคับภาษีทำการยึดทรัพย์สินในเวลากลางวันหรือเวลาทำการของสถานประกอบการนั้น เว้นแต่ในกรณีมีเหตุฉุกเฉิน โดยได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจออกคำสั่งให้กระทำได้

ข้อ ๑๕ ก่อนยึดทรัพย์สิน เจ้าพนักงานบังคับภาษีต้องแสดงคำสั่งยึดทรัพย์สินตามแบบ ๔ ต่อผู้ค้างภาษี ถ้าไม่ปรากฏตัวบุคคลดังกล่าวให้แสดงต่อบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่ในสถานที่นั้นหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินทราบ แต่ถ้าไม่พบบุคคลใดให้แจ้งเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจมาเป็นพยานเพื่อทำการยึดทรัพย์สินดังกล่าวนี้ และต้องแจ้งให้ผู้ค้างภาษีทราบโดยเร็ว

การยึดสังหาริมทรัพย์อันมีรูปร่างจะต้องทำการยึดให้เห็นประจักษ์แจ้งโดยวิธีประทับตราหรือกระทำโดยวิธีอื่นใดที่เห็นสมควร

การยึดอสังหาริมทรัพย์ ให้นำหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินนั้นมาเก็บรักษาไว้ในที่ปลอดภัย ถ้าเป็นที่ดินต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานที่ดินผู้มีหน้าที่ทราบ เพื่อจะได้บันทึกการยึดไว้ในทะเบียน ถ้าหนังสือสำคัญแห่งอสังหาริมทรัพย์นั้นยังไม่ออกหรือนำมาแสดงไม่ได้หรือหาไม่พบ ก็ให้บันทึกไว้เป็นหลักฐาน และให้ถือว่ากรณีที่ได้แจ้งการยึดต่อผู้ค้างภาษีและเจ้าพนักงานที่ดินนั้นเป็นการยึดตามกฎหมายแล้ว

การยึดทรัพย์สินที่จะต้องจดทะเบียนตามกฎหมาย ให้แจ้งต่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ทราบเพื่อเจ้าพนักงานจะได้บันทึกการยึดไว้ในทะเบียน

ข้อ ๑๖ การดำเนินการยึดทรัพย์สิน เจ้าพนักงานบังคับภาษีมีอำนาจเท่าที่จำเป็นในการค้นสถานที่ใด ๆ อันเป็นของผู้ค้างภาษี หรือผู้ค้างภาษีได้ครอบครองอยู่ ทั้งมีอำนาจที่จะยึดและตรวจสมุด

บัญชีหรือกระทำการใด ๆ ตามสมควร หรือเพื่อเปิดสถานที่อยู่หรือสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวแล้ว รวมทั้งผู้รับยกหรือที่เก็บของอื่น ๆ แล้วรายงานให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งทราบ

ข้อ ๑๗ ในการยึดทรัพย์สินรายใดถ้ามีผู้ขัดขวาง ให้เจ้าพนักงานบังคับภานิชัยซึ่งแจ้งว่ากล่าวแต่โดยดีก่อน ถ้าผู้นั้นยังขัดขวางอยู่อีกให้เจ้าพนักงานบังคับภานิชัยขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อดำเนินการยึดทรัพย์สินต่อไป

ข้อ ๑๘ กรณีที่เจ้าพนักงานบังคับภานิชัยจะทำการยึดทรัพย์สินของผู้ค้างภานิชัย แต่ปรากฏว่าทรัพย์สินดังกล่าวถูกเจ้าพนักงานบังคับคดียึดหรืออายัดไว้แทนเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว ห้ามมิให้เจ้าพนักงานบังคับภานิชัยทำการยึดทรัพย์สินนั้นอีก แต่ให้ยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลที่ออกหมายบังคับคดีให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นตามแบบที่ศาลกำหนด เพื่อขอเข้าเฉลี่ยในทรัพย์สินหรือเงินที่ขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินนั้น

ข้อ ๑๙ การยึดทรัพย์สินของผู้ค้างภานิชัยนั้น เจ้าพนักงานบังคับภานิชัยจะต้องพิจารณายึดทรัพย์สินเพียงประมาณราคาที่จะขายทอดตลาดได้พอชำระหนี้ตามคำสั่งยึดทรัพย์สินตามแบบ ๔ รวมทั้งค่าธรรมเนียมการยึดและการขายทอดตลาดซึ่งทรัพย์สินนั้น แต่ถ้าผู้ค้างภานิชัยมีทรัพย์สินซึ่งมีราคามากกว่าจำนวนค่าภานิชัยค้างชำระ และไม่อาจแบ่งยึดได้โดยไม่ทำให้ทรัพย์สินนั้นเสื่อมราคา ทั้งไม่มีทรัพย์สินอื่นที่จะยึดได้พอคุ้มกับจำนวนค่าภานิชัยค้างชำระ ก็ให้ยึดทรัพย์สินนั้นมาขายทอดตลาดได้

ข้อ ๒๐ เมื่อกระทำการยึดทรัพย์สินเสร็จแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับภานิชัยปิดประกาศยึดทรัพย์สินตามแบบ ๖ ไว้ ณ สถานที่เปิดเผย พร้อมทั้งให้ทำรายการบัญชีทรัพย์สินที่ยึดตามแบบ ๗ เสนอผู้มีอำนาจออกคำสั่ง

ข้อ ๒๑ ทรัพย์สินที่ยึดได้ มีดังนี้

(๑) ทรัพย์สินของผู้ค้างภานิชัย และให้รวมถึง

(ก) ทรัพย์สินที่ผู้ค้างภานิชัยมีกรรมสิทธิ์ร่วม

(ข) ทรัพย์สินที่ผู้ค้างภานิชัยเอาไปจำนำ จำนอง หรือเอาไปประกันหนี้ไว้

(ค) ทรัพย์สินที่ผู้ค้างภานิชัยที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลให้ได้กรรมสิทธิ์มา โดยการ

ครอบครองปรปักษ์แล้วตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แม้จะยังไม่ได้จดทะเบียนการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ก็ตาม

(ง) ที่ดินมือเปล่าซึ่งผู้ค้างภานิชัยมีสิทธิครอบครอง

(จ) ที่ดินมีโฉนด แม้ผู้ค้ำประกันจะโอนการครอบครองให้บุคคลอื่นแล้ว แต่ยังมีได้โอนให้ถูกต้องตามกฎหมาย

(ฉ) กรณีมีการโอนโดยการฉ้อฉล เมื่อได้ฟ้องคดีและศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เพิกถอนนิติกรรมอันเป็นการฉ้อฉลนั้นแล้ว

(๒) ทรัพย์สินที่คู่สมรสหรือบุตรผู้เยาว์ที่ชอบด้วยกฎหมายของผู้ค้ำประกันถือกรรมสิทธิ์ ได้แก่

(ก) ทรัพย์สินของคู่สมรส ได้แก่ สินสมรสและสินส่วนตัวในกรณีนี้ท้ายค้ำชำระหนี้เป็นหนี้ร่วม แต่ถ้าหนี้ท้ายค้ำชำระหนี้เป็นหนี้ส่วนตัวของผู้ค้ำประกัน เจ้าพนักงานบังคับค้ำประกันจะยึดสินส่วนตัวของคู่สมรสไม่ได้ คงยึดได้แต่เฉพาะสินสมรสเท่านั้น

(ข) ทรัพย์สินของบุตรผู้เยาว์ ซึ่งตามกฎหมายอาจถือได้ว่าเป็นของผู้ค้ำประกัน เช่น มีพฤติกรรมหรือการกระทำใด ๆ อันแสดงให้เห็นว่าผู้ค้ำประกันได้เอาทรัพย์สินใส่ชื่อบุตรผู้เยาว์เป็นเจ้าของ โดยมีเจตนาหลีกเลี่ยงการถูกยึดทรัพย์สินดังกล่าว อันเป็นการทำนิติกรรมอำพราง ย่อมถือว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นยังคงเป็นของผู้ค้ำประกัน

(ค) ทรัพย์สินอันอาจบังคับเอาชำระหนี้ได้ เช่น เครื่องประดับอันมีค่าที่ผู้ค้ำประกันซื้อให้แก่บุตรผู้เยาว์ของตน เป็นต้น

ข้อ ๒๒ ทรัพย์สินที่ไม่อาจยึดได้ และไม่อยู่ในบังคับแห่งระเบียบนี้ ได้แก่

(๑) ทรัพย์สินที่ระบุไว้ ดังต่อไปนี้

(ก) เครื่องนุ่งห่มหลับนอน หรือเครื่องใช้ในครัวเรือน หรือเครื่องใช้สอยส่วนตัว โดยประมาณรวมกันราคาไม่เกินห้าหมื่นบาท ในกรณีที่ผู้บริหารท้องถิ่นเห็นสมควรจะกำหนดให้ทรัพย์สินดังกล่าวที่มีราคาเกินห้าหมื่นบาทไม่ตกอยู่ในการยึดนี้ก็ได้โดยคำนึงถึงความจำเป็นตามฐานะของผู้ค้ำประกัน

(ข) เครื่องมือหรือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการเลี้ยงชีพหรือประกอบวิชาชีพ โดยประมาณรวมกันราคาไม่เกินหนึ่งแสนบาท ในกรณีผู้ค้ำประกันมีค่าขอโดยทำเป็นคำร้องต่อผู้บริหารท้องถิ่นขออนุญาตยึดหนึ่งวงและใช้เครื่องมือหรือเครื่องใช้อันจำเป็นเพื่อดำเนินการเลี้ยงชีพหรือประกอบวิชาชีพอันมีราคาเกินกว่าที่กำหนดดังกล่าว ให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตภายในบังคับแห่งเงื่อนไขตามสมควร

(ค) วัตถุ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการทำหน้าที่แทนหรือช่วยอวัยวะของผู้ค้ำประกัน

ภามีหรือคณะกรรมการได้รับคำคัดค้านเช่นว่านี้ ให้งดการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายทรัพย์สินนั้นไว้
ในระหว่างรอคำวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป เว้นแต่

(๑) หากมีพยานหลักฐานเบื้องต้นแสดงว่าคำคัดค้านนั้นไม่มีมูล และเป็นคำคัดค้านที่ยื่น
เข้ามาเพื่อประวิงให้ชักช้า ผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีอำนาจสั่งให้ผู้คัดค้านวางเงินค้ำประกันการออกคำสั่ง
ในเวลาที่กำหนดตามจำนวนเงินที่เห็นสมควรเพื่อประกันความเสียหายใด ๆ ที่อาจได้รับเนื่องจากสาเหตุ
ที่เนิ่นช้าในการขายทอดตลาดอันเกิดแต่การยื่นคำคัดค้านนั้น ถ้าผู้ยื่นคำคัดค้านไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง
เช่นว่านั้น ให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งยกคำคัดค้านนั้นเสีย และมีคำสั่งให้ดำเนินการต่อไป

(๒) ถ้าทรัพย์สินที่พิพาทนั้นเป็นสังหาริมทรัพย์ และมีพยานหลักฐานเบื้องต้นแสดงว่า
คำคัดค้านนั้นไม่มีเหตุอันควรฟังหรือถ้าปรากฏว่าทรัพย์สินที่ยึดเป็นสังหาริมทรัพย์ที่เก็บไว้นานไม่ได้
ผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีอำนาจสั่งให้คณะกรรมการขายทอดตลาดทรัพย์สินหรือจำหน่ายทรัพย์สินเช่นว่านี้
โดยไม่ชักช้า

ส่วนที่ ๓

การเก็บรักษาทรัพย์สินที่ยึด

ข้อ ๒๔ ให้นำทรัพย์สินที่ยึดมาแล้วเก็บรักษาไว้ ณ สำนักงานหรือที่ทำการขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำการยึดทรัพย์สินนั้น โดยผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีหน้าที่ควบคุม ดูแล เว้นแต่
เป็นสังหาริมทรัพย์หรือสิ่งของอื่นซึ่งลำบากต่อการขนย้าย ให้พิจารณามอบแก่บุคคลที่สมควรดูแล
รักษาตามแบบ ๘ ก็ได้ แต่การมอบนี้ผู้มอบยังคงต้องรับผิดชอบเมื่อเกิดความเสียหายขึ้น เว้นแต่เป็น
เพราะเหตุสุดวิสัย

ให้จัดทำรายงานการยึดทรัพย์สินโดยชัดแจ้งว่า ได้จัดการเก็บรักษาทรัพย์สินที่ยึดมาอย่างไร
ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการยึดทรัพย์สินเท่าใด ค่าเช่าสถานที่เก็บรักษาทรัพย์สินเท่าใด และค่าจ้างดูแล
รักษาทรัพย์สินเท่าใดกรณีจ้างให้บุคคลอื่นดูแล

ถ้าทรัพย์สินถูกบุคคลใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ ให้ผู้มี
อำนาจออกคำสั่งแจ้งความดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดในทุกข้อหา

ส่วนที่ ๔
 ผลของการยึดทรัพย์สิน

ข้อ ๒๕ ผลของการยึดทรัพย์สิน

(๑) การที่ผู้ค้ำภาษีได้ก่อให้เกิด โอน หรือเปลี่ยนแปลงซึ่งสิทธิในทรัพย์สินที่ถูกยึดภายหลังที่ได้ทำการยึดไว้แล้วนั้น หากอาจใช้ยื่นแก่เจ้าพนักงานบังคับภาษีได้ไม่ ถึงแม้ว่าราคาแห่งทรัพย์สินนั้นจะเกินกว่าจำนวนหนี้ภาษีค้างชำระ ตลอดจนค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการยึดและขายทอดตลาด และผู้ค้ำภาษีได้จำหน่ายทรัพย์สินเพียงส่วนที่เกินจำนวนนั้นก็ตาม

(๒) ถ้าผู้ค้ำภาษีได้รับมอบให้เป็นผู้อารักขาสังหาริมทรัพย์มีรูปร่างที่ถูกยึดหรือเป็นผู้ครอบครองสังหาริมทรัพย์ที่ถูกยึด ผู้ค้ำภาษีชอบที่จะใช้ทรัพย์สินเหล่านั้นได้ตามสมควร แต่ถ้าผู้มีอำนาจออกคำสั่งเห็นว่าคุณค้ำภาษีจะทำให้ทรัพย์สินที่ได้รับไว้ในอารักขาเสียหายหรือเกรงว่าจะเสียหายโดยผู้มีอำนาจออกคำสั่งเห็นเองหรือเมื่อบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในการยึดทรัพย์สินนั้นร้องขอ ผู้มีอำนาจออกคำสั่งจะระงับรักษาทรัพย์สินนั้นเสียเองหรือตั้งให้ผู้อื่นเป็นผู้จัดการทรัพย์สินนั้นก็ไว้

(๓) การยึดสังหาริมทรัพย์มีรูปร่างนั้นให้รวมถึงดอกผลแห่งทรัพย์สินนั้นด้วย

(๔) การยึดอสังหาริมทรัพย์นั้นให้รวมถึง

- (ก) เครื่องอุปโภค
- (ข) ดอกผลที่ดินของอสังหาริมทรัพย์
- (ค) ดอกผลธรรมดาที่จะเก็บเกี่ยวเอง

หมวด ๓

ส่วนที่ ๑

การอายัดทรัพย์สิน

ข้อ ๒๖ ทรัพย์สินที่อายัดได้มีดังนี้

- (๑) สังหาริมทรัพย์อันมีรูปร่าง
- (๒) อสังหาริมทรัพย์
- (๓) สิทธิทั้งปวงอันมีอยู่ในทรัพย์สิน
- (๔) เงิน

หน้า ๑๖

เล่ม ๑๒๕ ตอนพิเศษ ๕๒ ง ราชกิจจานุเบกษา ๔ มิถุนายน ๒๕๕๑

ข้อ ๒๗ ทรัพย์สินที่ไม่อาจยึดได้และไม่อยู่ในบังคับแห่งระเบียบนี้ ให้เป็นไปเช่นเดียวกับทรัพย์สินที่ไม่อาจยึดได้ตามข้อ ๒๒ และให้รวมถึงทรัพย์สินที่โอนกันไม่ได้ หรือไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีตามกฎหมายอื่น เช่น

(๑) สิทธิที่จะได้ค่าอุปการะเลี้ยงดูตามมาตรา ๑๕๕๘/๔๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(๒) ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ และที่ศาสนสมบัติกลางตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์

(๓) ทรัพย์สินตามกฎหมายอื่น ๆ เช่น ทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยการรถไฟ เป็นต้น

ข้อ ๒๘ การอายัดทรัพย์สินให้นำเอาวิธีการยึดทรัพย์สินตามความในหมวด ๒ ส่วนที่ ๑ การยึดทรัพย์สินมาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับความในส่วนนี้ได้โดยอนุโลม

ข้อ ๒๙ การอายัดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษี ให้อายัดได้ไม่เกินหนี้ภาษีค้างชำระจนถึงวันชำระ เว้นแต่ทรัพย์สินที่อายัดนั้น ไม่อาจแบ่งแยกได้

ส่วนที่ ๒

ผลการอายัดทรัพย์สิน

ข้อ ๓๐ กรณีที่ผู้ค้างภาษีได้ก่อให้เกิด โอน หรือเปลี่ยนแปลงซึ่งสิทธิในทรัพย์สินที่ถูกอายัดภายหลังที่ได้ทำการอายัดไว้แล้วนั้น หากแจ้งยื่นแก่เจ้าพนักงานบังคับภาษีได้ไม่ ถึงแม้ว่าราคาแห่งทรัพย์สินนั้นจะเกินกว่าจำนวนหนี้ภาษีค้างชำระ ตลอดจนค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการอายัดและขายทอดตลาด และผู้ค้างภาษีได้จำหน่ายทรัพย์สินเพียงส่วนที่เกินจำนวนนั้นก็ตาม

ข้อ ๓๑ เมื่อบุคคลภายนอกชำระหนี้ตามที่ระบุไว้ในคำสั่งอายัดทรัพย์สินแล้ว ให้ถือว่าเป็นการชำระหนี้ของผู้ค้างภาษีตามกฎหมาย

ข้อ ๓๒ ทรัพย์สินที่อายัดได้ให้จัดการดังนี้

(๑) ถ้าเป็นพันธบัตรรัฐบาลและหลักทรัพย์ที่เป็นประกัน ซึ่งเป็นของผู้ค้างภาษีออกให้แก่ผู้ถือหรือออกในนามของผู้ค้างภาษี เจ้าพนักงานบังคับภาษีจะร้องขอต่อผู้มีอำนาจออกคำสั่งให้มีคำสั่งอนุญาตให้จำหน่ายสิ่งเหล่านั้นตามรายการขานราคาในวันที่ขายก็ได้ หากสิ่งเหล่านี้มีรายการขานราคากำหนดไว้ ณ สถานที่แลกเปลี่ยน หรือจะขายโดยวิธีทอดตลาดดังที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ก็ได้ ถ้ามิได้ทำทำขอเช่นว่านั้นหรือค่าของถูกยกเลิก ให้ขายสิ่งเหล่านั้นโดยวิธีขายทอดตลาด

หน้า ๑๖
 เล่ม ๑๒๕ ตอนพิเศษ ๕๒ ง ราชกิจจานุเบกษา ๔ มิถุนายน ๒๕๕๑

(๒) ถ้าเป็นตราสารเปลี่ยนมือ คณะกรรมการคนใดคนหนึ่งอาจร้องขอให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งอนุญาตจำหน่ายตามราคาปรากฏในตราสารหรือราคาต่ำกว่านั้นตามที่เห็นสมควร ถ้าผู้มีอำนาจออกคำสั่งยกค่าขอเสียก็ให้นำตราสารนั้นออกขายทอดตลาด

(๓) ถ้าสิ่งของที่จะต้องส่งมอบตามสิทธิเรียกร้องที่ถูกอายัดนั้น ได้ส่งมอบให้แก่เจ้าพนักงานบังคับบัญชามาให้นำออกขายโดยการขายทอดตลาด

(๔) ถ้าการจำหน่ายสิทธิเรียกร้องที่ถูกอายัดนั้นกระทำโดยยาก เนื่องจากการชำระหนี้ต้องอาศัยการชำระหนี้ตอบแทน หรืออาจต้องด้วยเหตุอื่นอันจะทำให้การชำระหนี้ภายีล่าช้าออกไป และอาจเกิดความเสียหายขึ้นได้ เมื่อบุคคลผู้มีส่วนได้เสียหรือเจ้าพนักงานบังคับบัญชาร้องขอ ผู้มีอำนาจออกคำสั่งอาจมีคำสั่งให้จำหน่ายโดยวิธีอื่นก็ได้

ส่วนที่ ๓

การคัดค้านการอายัดทรัพย์สิน

ข้อ ๓๓ การคัดค้านการอายัดทรัพย์สินให้นำความในหมวด ๒ ส่วนที่ ๒ การคัดค้านการยึดทรัพย์สินมาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๔

ส่วนที่ ๑

การขายทอดตลาด

ข้อ ๓๔ เมื่อผู้มีอำนาจออกคำสั่งได้มีคำสั่งให้ขายทอดตลาดทรัพย์สิน ให้จัดทำประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินตามแบบ ๕ โดยแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะขาย เช่น ชื่อเจ้าของทรัพย์สิน ผู้สั่งให้ขาย วัน เวลา และสถานที่ที่จะขาย ชื่อประเภท ลักษณะ จำนวน ขนาด และน้ำหนักแห่งทรัพย์สินนั้น ๆ เป็นต้น ถ้าเป็นที่ดิน ให้แจ้งเนื้อที่เขต กว้างยาว ชื่อเจ้าของที่ดินข้างเคียงเท่าที่ทราบและอยู่ในท้องที่ใดด้วย ถ้ามีข้อสัญญาและคำเตือนอย่างไรก็ให้ระบุไว้โดยชัดเจน กับให้กำหนดเงื่อนไขและเงื่อนไขแห่งการชำระเงินไว้ด้วย

ให้จัดส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินตามแบบ ๕ ให้แก่ผู้ค้างบัญชีและผู้มีส่วนได้เสียทั้งปวงประกาศไว้โดยเปิดเผย ณ สถานที่ที่จะขาย สถานที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ ที่ชุมชน สถานที่ราชการ

อันสมควรจะปิดได้ หรืออาจแจ้งกำหนดการขายทอดตลาดในหนังสือพิมพ์รายวันฉบับที่แพร่หลาย หรือทางวิทยุกระจายเสียงก็ได้ให้รู้ล่วงหน้าก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าสามสัปดาห์

ข้อ ๓๕ ในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการตามแบบ ๑๐ ซึ่งอย่างน้อยจะต้องประกอบด้วยผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นมอบหมาย ผู้อำนวยการสำนักหรือกองคลังท้องถิ่นและเจ้าพนักงานบังคับภายใน

ข้อ ๓๖ การกำหนดวันขายทอดตลาดทรัพย์สินตามปกติให้ปฏิบัติตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) กรณีที่ดินหรือที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างที่กำหนดไม่น้อยกว่าสามสัปดาห์ แต่ไม่เกินหกสัปดาห์

(๒) โรงเรือน สิ่งปลูกสร้างต่างๆ และทรัพย์สินอื่นๆ ไม่น้อยกว่าสี่สัปดาห์ แต่ไม่เกินสามสัปดาห์

(๓) ในกรณีจำเป็นและเร่งด่วน คณะกรรมการอาจขายทอดตลาดทรัพย์สินได้เมื่อพ้นระยะเวลาอย่างน้อยห้าวันนับแต่วันยึดทรัพย์สินเสร็จสิ้น

กรณีของสดหรือเสียหาย ให้นำออกขายทอดตลาดได้ทันทีหรือดำเนินการขายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควร

(๔) เมื่อประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินไปแล้ว หากมีความจำเป็นคณะกรรมการอาจเลื่อนหรืองดการขายทอดตลาดทรัพย์สินก็ได้

ทั้งนี้ให้นับตั้งแต่วันลงประกาศขายทอดตลาดเป็นต้นไป

ข้อ ๓๗ การพิจารณาราคาทรัพย์สินเพื่อขายทอดตลาด ให้คณะกรรมการพิจารณาตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) กรณีที่ดินให้ประมาณราคาที่ซื้อขายกันในท้องตลาด โดยคำนึงถึงสภาพและลักษณะของที่ดินนั้น

(๒) ราคาซื้อขายหรือจ้างง หรือขายฝากครั้งสุดท้ายของที่ดินที่ยึดและที่ดินข้างเคียง

(๓) ราคาที่ดินข้างเคียงในตำบลนั้นหรือตำบลใกล้เคียง หรือราคาที่คณะกรรมการเคยขายทอดตลาดไปแล้ว

(๔) ราคาประเมินที่ดินของทางราชการ

(๕) การประเมินราคาทรัพย์สินอื่น ให้ประมาณตามราคาซื้อขายกันในท้องตลาดหรือตามสภาพเก่าใหม่ของทรัพย์สินนั้น

(๖) การประมาณราคาทรัพย์สินที่มีการจำนำหรือจ้างง ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับ (๑) ถึง (๕)

ข้อ ๓๘ วิธีการขายทอดตลาดให้คณะกรรมการถือปฏิบัติดังนี้

(๑) ก่อนเริ่มต้นขายทอดตลาดให้ปักธงเครื่องหมายการขายทอดตลาดเป็นธงลายหมากรุกแดง ขาว

(๒)ให้อ่านประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สิน ณ สถานที่ขายโดยเปิดเผยก่อนการขายทอดตลาด

(๓) ผู้ทอดตลาดต้องร้องขานจำนวนเงินที่มีผู้สู้ราคาครั้งที่หนึ่งสามถึงสี่พัน ถ้าไม่มีผู้สู้ราคาสูงขึ้น ให้เปลี่ยนร้องขานเป็นครั้งที่สองอีกสามถึงสี่พัน เมื่อไม่มีผู้สู้ราคาสูงกว่านั้น และได้ราคาเหมาะสมกับสภาพของทรัพย์สินที่ขายก็ให้ลงคำว่า “สาม” พร้อมกับเคาะไม้หรือแสดงกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่งตามจารีตประเพณีในการขายทอดตลาด แต่ถ้าก่อนเคาะไม้หรือแสดงกิริยาอื่นอย่างใดอย่างหนึ่งตามจารีตประเพณีในการขายทอดตลาดมีผู้สู้ราคาสูงขึ้นไปอีก ก็ให้ผู้ทอดตลาดร้องขานราคารุนั้นตั้งต้นใหม่ตามลำดับดังกล่าว

(๔) การขายทอดตลาดทรัพย์สิน ตามประเพณีในการขายทอดตลาด ถ้ายังมีได้แสดงเช่นนั้นอยู่ตราบใด ผู้สู้ราคาจะถอนคำสู้ราคาของตนเสียก็ได้ และถ้าผู้สู้ราคาได้ถอนคำสู้ราคาแล้วให้ผู้ทอดตลาดตั้งต้นร้องขานราคาใหม่

(๕) คณะกรรมการหรือผู้ทอดตลาดโดยตนเองหรือจะใช้ให้ผู้หนึ่งผู้ใดเข้าสู้ราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ตนเป็นผู้จัดการขายไม่ได้ เว้นแต่จะได้แถลงไว้โดยเฉพาะในประกาศเรื่องขายทอดตลาดทรัพย์สินตามแบบ ๕ ว่าคณะกรรมการหรือผู้ทอดตลาดในฐานะผู้ขายก็มีสิทธิที่จะเข้าสู้ราคาด้วย

(๖) การขายทอดตลาด เมื่อผู้ทอดตลาดเคาะไม้หรือแสดงกิริยาอื่นอย่างใดอย่างหนึ่งตามจารีตประเพณีในการขายทอดตลาดว่าตกลงขายแล้ว ผู้ซื้อต้องชำระเงินทันที เว้นแต่ที่ดินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นซึ่งมีราคาตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทขึ้นไป ผู้ทอดตลาดอาจผ่อนผันให้ผู้ซื้อวางเงินมัดจำไม่น้อยกว่าร้อยละสิบห้าของราคาซื้อ และทำสัญญาซื้อขายภายในเวลาไม่เกินสิบห้าวันก็ได้ เมื่อได้ชำระเงินครบถ้วนแล้ว จึงให้โอนมอบทรัพย์สินนั้นแก่ผู้ซื้อไป

หากผู้ซื้อไม่ไปทำสัญญาซื้อขายภายในกำหนดดังกล่าว ให้คณะกรรมการรับเงินมัดจำ และนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดใหม่ได้

การขายทอดตลาดทรัพย์สินตามวรรคสอง ถ้าได้เงินเป็นจำนวนสุทธิไม่คุ้มราคาและค่าขายทอดตลาด ผู้ซื้อคนนั้นต้องรับผิดชอบในส่วนที่ขาด

(๑) ในการขายทรัพย์สิน ให้คณะกรรมการบันทึกไว้ในสมุดขายทอดตลาดทุกครั้ง โดยที่คณะกรรมการและผู้ทอดตลาดต้องลงชื่อ วัน เดือน ปีกำกับไว้

(๒) เงินที่ได้จากการขายทอดตลาดให้นำส่งหน่วยงานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น ๆ

ข้อ ๓๕ การขายทอดตลาดทรัพย์สินประเภทซึ่งผู้มีไว้ในความครอบครองจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ให้ผู้ซื้อวางเงินมัดจำไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบห้าของราคาซื้อ และให้ผู้ซื้อจัดการนำใบอนุญาตมาแสดงภายในหกสิบวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วผู้ซื้อไม่สามารถนำใบอนุญาตมาแสดงได้ ก็ให้ริบเงินมัดจำนั้น ถ้าผู้ซื้อนำใบอนุญาตมาแสดงได้ก็ให้ใช้เงินที่ค้างชำระให้ครบถ้วน

ข้อ ๔๐ การขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จะต้องมิใบอนุญาต เช่น สุราตั้งแต่ลิตรขึ้นไป ให้ขอความร่วมมือไปยังเจ้าพนักงานสรรพสามิตจัดการออกใบอนุญาตคนสุราแก่ผู้ซื้อด้วย

ข้อ ๔๑ การขายทอดตลาดทรัพย์สินติดจำนอง ให้มีหนังสือแจ้งผู้รับจำนองทราบถึงวันเวลา สถานที่ที่จะทำการขายทอดตลาด พร้อมทั้งใบสอบถามผู้รับจำนองถึงรายละเอียดของภาระจำนอง ตลอดจนวิธีการขายทอดตลาดให้ขายโดยติดจำนองหรือปลอดจำนอง ถ้าผู้รับจำนองไม่แจ้งให้ทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับหนังสือแล้ว ก็ให้ขายทรัพย์สินโดยติดจำนอง ในกรณีที่ได้รับแจ้งจากผู้รับจำนองให้ขายทรัพย์สินโดยปลอดจำนอง คณะกรรมการอาจพิจารณาให้ขายทรัพย์สินโดยติดจำนองก็ได้ เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจออกคำสั่ง

การขายทอดตลาดทรัพย์สินติดจำนอง ให้ประกาศแสดงรายชื่อผู้รับจำนองพร้อมทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยที่ยังค้างชำระจนถึงวันขาย และในการประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินตามแบบ ๕ ให้มีความว่าผู้ซื้อทรัพย์สินต้องรับภาระจำนองติดไปด้วย

การขายทอดตลาดโดยปลอดจำนอง ในกรณีกำหนดราคาขายให้พิจารณาถึงต้นเงิน และดอกเบี้ยจำนองซึ่งยังค้างชำระแก่ผู้รับจำนองจนถึงวันขาย พร้อมทั้งค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการยึดและขายทอดตลาดและเงินภาษีค้างชำระ ถ้าคาดหมายว่าเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินไม่อาจปลดปล่อยหนี้ภาษีได้ หรือหากการขายทอดตลาดแล้วเจ้าหนี้จำนองจะได้รับเงินจากการขายทอดตลาดไปทั้งหมด ก็ให้แจ้งการขายทอดตลาดและรายงานผู้มีอำนาจออกคำสั่งพิจารณาตั้งการเป็นราย ๆ ไป

การขอรับชำระหนี้ของผู้รับจ้างขอให้ถือหนังสือตอบรับของผู้รับจ้างตามวรรคหนึ่งเป็นคำขอรับชำระหนี้จ้างก่อนจ่ายเงินชำระหนี้จ้างพร้อมดอกเบี้ยต้องตรวจสอบให้แน่ชัดเสียก่อนว่าหนี้จ้างและดอกเบี้ยเป็นหนี้ปริมาตรที่จะได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้สามัญหรือไม่ และผู้รับจ้างได้ปลดหนี้จ้างให้แล้ว พร้อมทั้งให้ขอใบรับชดเชยไว้เป็นหลักฐานในการชำระหนี้จ้างพร้อมดอกเบี้ยด้วยจึงจะจ่ายเงินให้แก่ผู้รับจ้างได้

ข้อ ๔๒ กรณีผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดทรัพย์สินเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์รวมหรือเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือเป็นเจ้าหนี้ปริมาตรเหนือทรัพย์สินที่ขายทอดตลาด การชำระราคานั้นจะขอหักส่วนได้เสียของตนจากราคาซื้อก็ได้

ส่วนที่ ๒

การคัดค้านการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

ข้อ ๔๓ ถ้าคณะกรรมการได้ดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยไม่ชอบ เช่น มิได้ส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินตามแบบ ๕ ให้แก่ผู้ค้างภาษีหรือผู้มีส่วนได้เสีย ผู้ค้างภาษีหรือผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สินซึ่งต้องเสียขายอาจยื่นคำคัดค้านต่อผู้มีอำนาจออกคำสั่งก่อนที่การบังคับชำระค่าภาษีค้างชำระได้เสร็จสิ้นลง แต่ต้องไม่ช้ากว่าเจ็ดวันนับแต่วันทราบผลการขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยไม่ชอบ เพื่อขอให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งเพิกถอนการขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าว

ข้อ ๔๔ ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีนั้น ก่อนที่ผู้ทอดตลาดจะเคาะไม้ขายให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุด ผู้ค้างภาษีหรือผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สินอาจคัดค้านว่าราคาคงกล่าวมีจำนวนต่ำเกินสมควร ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งเลื่อนการขายทอดตลาดทรัพย์สินออกไป และในการขายทอดตลาดทรัพย์สินครั้งต่อไป หากมีผู้เสนอราคาสูงสุดในจำนวนไม่น้อยกว่าจำนวนที่ผู้เสนอราคาสูงสุดได้เสนอในการขายทอดตลาดทรัพย์สินครั้งก่อน ให้ผู้ทอดตลาดเคาะไม้ขายให้แก่ผู้เสนอราคานั้นได้

ในกรณีที่ผู้ค้างภาษีหรือผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สินเห็นว่าราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินมีจำนวนต่ำเกินสมควร และการขายทอดตลาดทรัพย์สินในราคาดังกล่าวนั้น เกิดจากการคบคิดกันฉ้อฉลในระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องในการเข้าสุราฯ หรือกระทำการโดยไม่สุจริต หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้ทอดตลาด บุคคลดังกล่าวอาจยื่นคำคัดค้านต่อผู้มี

หน้า ๒๒

เล่ม ๑๒๕ ตอนพิเศษ ๕๒ ง ราชกิจจานุเบกษา ๔ มิถุนายน ๒๕๕๑

อำนาจออกคำสั่ง เพื่อขอให้มีคำสั่งเพิกถอนการขายทอดตลาดทรัพย์สิน และเมื่อผู้มีอำนาจออกคำสั่ง ได้ได้ส่วนแล้วเห็นว่า คำคัดค้านนั้นรับฟังได้ ให้มีคำสั่งเพิกถอนการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น

ส่วนที่ ๓

การโอนและการส่งมอบ

ข้อ ๔๕ การขายทอดตลาดทรัพย์สิน เมื่อผู้ซื้อชำระเงินครบถ้วนแล้ว ให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งส่งมอบทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ซื้อไปได้ กรณีเป็นสังหาริมทรัพย์กรรมสิทธิ์ย่อมโอนไปยังผู้ซื้อ ขณะที่ได้ทำสัญญาซื้อขายสำเร็จบริบูรณ์แล้ว กรณีเป็นอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา ๔๕๖ หรือสังหาริมทรัพย์อื่นที่มีทะเบียนควบคุม ให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งแจ้งแก่พนักงานเจ้าหน้าที่นั้น ๆ ทราบ เพื่อดำเนินการทางทะเบียนต่อไป

หมวด ๕

การงดหรือการถอนบังคับบัญชา

ข้อ ๔๖ ให้งดการบังคับบัญชาในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อมีการยื่นคำคัดค้านขอให้มีการงดการบังคับบัญชา โดยแสดงเหตุผลให้ปรากฏ และได้ได้ส่วนแล้วมีเหตุผลอันสมควร ผู้มีอำนาจออกคำสั่งอาจมีคำสั่งให้งดการบังคับบัญชา แต่หากเห็นว่า ไม่มีเหตุผลสมควร ก็ให้ดำเนินการต่อไปตามขั้นตอนการบังคับบัญชา

(๒) ถ้าบุคคลใดกล่าวอ้างว่าผู้ค้างภาษีมิใช่เจ้าของทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับบัญชา ได้ยึดไว้ ก่อนที่ได้เอาทรัพย์สินเช่นนี้ออกขายทอดตลาดหรือขายด้วยวิธีอื่น บุคคลนั้นอาจยื่นคำคัดค้านต่อผู้มีอำนาจออกคำสั่งเพื่อให้มีคำสั่งปล่อยทรัพย์สินเช่นว่านั้น เมื่อได้รับคำคัดค้านให้งดการบังคับบัญชาไว้ รอคำวินิจฉัยต่อไป

(๓) ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใดก็ตาม เมื่อมีการนำคดีขึ้นสู่ศาลเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น ให้งดการบังคับบัญชาในทรัพย์สินเช่นว่านั้นจนกว่าจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

เมื่อผู้มีอำนาจออกคำสั่งได้สั่งหรือเมื่อมีคำวินิจฉัยชี้ขาดให้ยกคำคัดค้านการยึดทรัพย์สินหรือมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้ค้างภาษี ให้ดำเนินการบังคับบัญชาต่อไป

หน้า ๒๓

เล่ม ๑๒๕ ตอนพิเศษ ๕๒ ง ราชกิจจานุเบกษา ๔ มิถุนายน ๒๕๕๑

ข้อ ๔๗ การถอนการบังคับภาษีจะกระทำได้อีกเมื่อได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดอุทธรณ์หรือคำพิพากษาของศาลถึงที่สุดพิพากษาว่าผู้ค้างภาษีไม่ต้องรับผิดชอบหนี้ภาษีตามจำนวนที่ถูกประเมินหรือสั่งให้ชำระ หรือกรณีผู้ค้างภาษีได้ชำระหนี้ค่าภาษี พร้อมทั้งค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการบังคับภาษีครบถ้วน ให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งถอนการบังคับภาษีตามแบบ ๑๑ แล้วส่งมอบทรัพย์สินคืนให้ผู้ค้างภาษี และแจ้งถอนการยึดหรืออายัดแก่ผู้เกี่ยวข้อง

หมวด ๖
การจัดทำบัญชีการเงิน และการหักภาษีที่ค้างชำระ

ข้อ ๔๘ เมื่อได้ทำการขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีเสร็จแล้ว ให้ผู้บริหารท้องถิ่นจัดให้มีบัญชีแสดงจำนวนเงินทั้งหมดที่ได้จากการขายทอดตลาด ตลอดจนค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีลงในทะเบียนการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน

เงินที่ได้จากการขายทอดตลาด ให้หักค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน เงินค่าภาษีค้างชำระ ถ้ามีเงินเหลือให้คืนแก่เจ้าของทรัพย์สิน

ค่าใช้จ่ายในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษี ให้ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาสั่งจ่ายตามบัญชีแสดงจำนวนเงินที่ได้บันทึกไว้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๑

สุพล ฟองงาม

รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ ปฏิบัติราชการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ครุฑ

แบบ ๑

หนังสือเดือน

ที่...../.....

สำนักงานที่ทำการ.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เรื่อง ให้ชำระเงินค่าภาษี

เรียน

อ้างถึง ใบแจ้งการประเมินภาษี.....เลขที่.....เล่มที่.....ลงวันที่.....

ตามหนังสืออ้างถึงปรากฏว่าท่านได้ค้างชำระภาษี.....
 องค์การบริหารส่วนจังหวัด / เทศบาล / องค์การบริหารส่วนตำบล.....ตั้งมีรายละเอียดต่อไปนี้

ประจำปีภาษี	ค่าภาษี	เงินเพิ่ม	รวมเป็นเงิน

รวมเป็นเงินค่าภาษีและเงินเพิ่มทั้งสิ้น.....บาท
 (.....) นั้น

บัดนี้ ได้ล่วงเลยกำหนดเวลาที่ท่านจะต้องชำระค่าภาษีและเงินเพิ่มข้างต้นแล้ว แต่ท่านยังมีได้
 ชำระแต่อย่างใด จึงขอแจ้งให้ท่านนำเงินค่าภาษีและเงินเพิ่ม จำนวนดังกล่าวข้างต้นไปชำระที่งาน.....
 ฝ่าย/กอง..... สำนักงานที่ทำการ.....จังหวัด.....
 ภายในกำหนด.....วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือฉบับนี้ หากพ้นกำหนดนี้แล้ว สำนักงานที่ทำการ.....
 จำต้องดำเนินการยึดทรัพย์สินของท่านไปขายทอดตลาดเพื่อชำระค่าภาษีค้างข้างต้น ตามกฎหมายต่อไป

จึงเรียนเดือนมาเพื่อชำระหนี้ค่าภาษีดังกล่าวข้างต้นให้เสร็จสิ้นไปด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ).....

(.....)

ตำแหน่ง.....

.....

โทร.....

หมายเหตุ เพื่อความสะดวกในการชำระเงิน ขอให้ท่านนำหนังสือเดือนนี้ไปแสดงด้วย

แบบ ๒

ครุฑ

หนังสือเดือนครั้งสุดท้าย
ที่...../.....

สำนักงานที่ทำการ.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เรื่อง ให้ชำระเงินค่าภาษี.....

เรียน

อ้างถึง หนังสือที่...../.....ลงวันที่.....

ตามหนังสือที่อ้างถึงได้เตือนท่านชำระค่าภาษี.....สำนักงานที่ทำการ.....
.....รวมเป็นเงินค่าภาษีและเงินเพิ่มทั้งสิ้นบาท (.....) นั้นบัดนี้ ได้ล่วงเลยกำหนดเวลากำหนดดังกล่าวแล้ว จึงขอเตือนท่านนำเงินค่าภาษีไปชำระที่
งาน.....ฝ่าย/กอง.....สำนักงานที่ทำการ.....ภายใน
กำหนด ๑๕ วัน หากพ้นกำหนดนี้แล้ว สำนักงานที่ทำการ.....จำต้องดำเนินการ
ยึดทรัพย์สินของท่านทันที

จึงเรียนมาเพื่อโปรดไปชำระหนี้ค่าภาษีดังกล่าวข้างต้นให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ).....

(.....)

ตำแหน่ง.....

.....
โทร.....**หมายเหตุ** เพื่อความสะดวกในการชำระเงิน ขอให้ท่านนำหนังสือเดือนนี้ไปแสดงด้วย

แบบ ๓

รายงานการสืบทาทรัพย์สินของผู้ค้างภาษี.....

๑. ชื่อผู้ค้างภาษี.....
 ๒. ที่อยู่.....
 ๓. หนังสือเดือนครั้งสุดท้ายที่...../.....ลงวันที่.....
 ๔. รายการค่าภาษีค้างชำระ

ประจำปีภาษี	เงินค่าภาษี	เงินเพิ่ม	รวมเป็นเงิน

๔. รายการทรัพย์สินที่สืบทาพบ (ให้ระบุรายละเอียดประเภททรัพย์สิน ประมาณราคาทรัพย์สิน ภาระติดพัน
 ในทรัพย์สิน ตามระเบียบฯ ข้อ ๑๑)

.....

ลงชื่อ.....ผู้สืบทาทรัพย์สิน
 วันที่.....

ความเห็นของปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด/ ปลัดเทศบาล/ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

.....

ความเห็นของผู้บริหารท้องถิ่น

.....

แบบ ๘

ครุฑ

คำสั่ง.....

ที่...../.....

เรื่อง ให้ยึดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษี

ด้วย.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ต.รอก/ชอย.....
 ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 ได้ค้างชำระภาษี.....ประจำปีภาษี.....ถึงปีภาษี.....
 เป็นเงิน.....บาท.....สตางค์ (.....) เงินเพิ่ม.....บาท
สตางค์ สำนักงานที่ทำการ.....ได้มีหนังสือเตือนครั้งสุดท้ายที่...../.....
 ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ให้ชำระค่าภาษีค้างชำระแล้ว แต่ผู้ค้างภาษี
 ก็ยังไม่ชำระค่าภาษีค้างชำระให้เป็นการเสร็จสิ้นไป

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา.....แห่งพระราชบัญญัติ.....
 พ.ศ..... และข้อ ๑๒ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน
 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงให้ดำเนินการยึดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีดังกล่าวเพื่อชำระ
 ค่าภาษีค้างชำระ พร้อมทั้งค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายในการยึด และขายทอดตลาดทรัพย์สินรายนี้ด้วย

สั่ง ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

หมายเหตุ การอายัดให้อาศัยอำนาจตามระเบียบฯ ข้อ ๒๘ ประกอบข้อ ๗ และข้อ ๑๒

แบบ ๕

ครูท

คำสั่ง.....

ที่...../.....

เรื่อง แต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับภาษี

ด้วย.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ต.รอก/ชอย.....
 ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 ได้ค้างชำระภาษี.....ประจำปีภาษี.....ถึงปีภาษี.....
 เป็นเงิน.....บาท.....สตางค์ (.....) เงินเพิ่ม.....บาท.....
 สตางค์ สำนักงานที่ทำการ.....ได้มีหนังสือเตือนครั้งสุดท้ายที่...../.....ลงวันที่.....
 เดือน.....พ.ศ.....ให้ชำระค่าภาษีค้างชำระแล้ว แต่ผู้ค้างภาษียังไม่ชำระค่าภาษี
 ค้างชำระให้เป็นการเสร็จสิ้นไป

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๑๒ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึด อายัด
 และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงแต่งตั้งให้

๑. ตำแหน่ง.....

๒. ตำแหน่ง

เป็นเจ้าพนักงานบังคับภาษีและเป็นผู้ไปทำการยึดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีข้างต้นต่อไป

สั่ง ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

- หมายเหตุ** ๑. ให้แต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับภาษีตามจำนวนที่เห็นสมควร แต่ต้องไม่น้อยกว่า ๒ คน
 เพื่อปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในการยึดทรัพย์สิน ตามระเบียบฯ ข้อ ๑๒ ประกอบข้อ ๑๓
 ๒. การอายัดให้อาศัยอำนาจตามระเบียบฯ ข้อ ๒๘ ประกอบ ข้อ ๗ และข้อ ๑๒

แบบ ๖

ครูท

ประกาศ

เรื่อง การยึดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษี

ด้วย.....ค้างชำระค่าภาษี.....

เป็นเงิน.....บาท.....สตางค์ เพื่อให้ได้รับชำระค่าภาษี อาศัยอำนาจตาม

ความในมาตรา.....แห่ง.....จึงให้ยึดทรัพย์สินของผู้ค้าง

ภาษี ดังกล่าวข้างต้น ดังมีรายการต่อไปนี้ คือ

๑.
๒.

ฉะนั้น หากผู้ใดประสงค์จะยื่นคำคัดค้านการยึดทรัพย์สินดังกล่าว ให้ยื่นคำคัดค้านต่อ

ผู้บริหารท้องถิ่นก่อนที่จะเอาทรัพย์สินเช่นว่านี้ออกขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น

ประกาศ ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

(ลงชื่อ).....

(.....)

ตำแหน่ง.....

- คำเตือน**
๑. ผู้ใดถอน ทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งตราหรือเครื่องหมายอันเจ้าพนักงาน ได้ประทับหรือหมายไว้ที่สิ่งใดๆ ในการปฏิบัติการตามหน้าที่เพื่อเป็นหลักฐานในการยึด อาศัย หรือรักษาสิ่งนั้นๆ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๑
 ๒. ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสียหรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สิน หรือเอกสารใดๆ อันเจ้าพนักงานได้ยึด รักษาไว้หรือสั่งให้ส่งเพื่อเป็นพยานหลักฐานหรือเพื่อ บังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ว่าเจ้าพนักงานจะรักษาทรัพย์สินหรือเอกสารนั้นไว้เองหรือ สั่งให้ผู้หนึ่งหรือผู้หนึ่งส่ง หรือรักษาก็ตาม มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๔๒
 ๓. ผู้ใดกระทำความผิดประการใดๆ ให้ประกาศนี้หลุด นึก หรือไร้ประโยชน์มีความผิดตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๕

แบบ ๙

ครุฑ

ประกาศ.....

เรื่อง ขยายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษี

ตามคำสั่ง.....

ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ..... เรื่องการยึดทรัพย์สินของ.....
 บัดนี้.....จะดำเนินการขยายทอดตลาดทรัพย์สินของ.....
 อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....ตำบล.....
 อำเภอ.....จังหวัด.....เพื่อนำเงินมาชำระค่าภาษี.....
 ที่ค้างชำระอยู่ ณ ที่.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.

ทรัพย์สินที่จะขยายทอดตลาด (ให้ระบุรายละเอียดต่าง ๆ ตามระเบียบข้อ ๓๔)

๑.
๒.
๓.
๔.
๕.

ประกาศ ณ วันที่.....

(ลงชื่อ).....

.....

ตำแหน่ง.....

คำเตือน

๑. ผู้ประสงค์จะซื้อสามารถสอบถาม และตรวจสอบดูหลักฐานจากเจ้าหน้าที่ได้ที่
ในวันและเวลาราชการ โทร.
๒. การซื้อทรัพย์สินประเภทซึ่งผู้มีไว้ในความครอบครองจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจหรือ
พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ผู้ซื้อต้องนำใบอนุญาตมาแสดงภายใน ๖๐ วันนับแต่วันซื้อ
พร้อมทั้งให้ใช้เงินที่ค้างชำระให้ครบถ้วน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้ว ผู้ซื้อไม่สามารถนำใบอนุญาต
มาแสดงได้ ก็ให้ริบเงินมัดจำนั้น
๓. กรณีมีการมอบอำนาจในการเข้าสู่ราคา ต้องส่งใบมอบอำนาจต่อคณะกรรมการก่อนเข้าสู่ราคา
มิฉะนั้นจะถือว่าการเข้าสู่ราคาในนามตนเองซึ่งจะเปลี่ยนชื่อในภายหลังมิได้ และหากผู้เข้า
สู่ราคาเป็นนิติบุคคลต้องส่งหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทและ
หนังสือมอบอำนาจของกรรมการหรือผู้จัดการของนิติบุคคลผู้มีอำนาจต่อคณะกรรมการก่อนเข้า
สู่ราคาด้วย

-๒-

๔. คณะกรรมการหรือผู้ทอดตลาดโดยตนเองหรือจะใช้ผู้หนึ่งผู้ใดเข้าสู่ราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ตนเป็นผู้จัดการขายไม่ได้ เว้นแต่จะได้แถลงไว้โดยเฉพาะในประกาศเรื่องขายทอดตลาดทรัพย์สินว่าคณะกรรมการหรือผู้ทอดตลาดในฐานะผู้ขายก็มีสิทธิที่จะเข้าสู่ราคาด้วย
๕. การขายทอดตลาดทรัพย์สินติดจำนอง ให้ประกาศแสดงรายชื่อผู้รับจำนองพร้อมทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยที่ยังค้างชำระจนถึงวันขาย และในการประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินให้มีความว่า ผู้ซื้อทรัพย์สินต้องรับภาระจำนองติดไปด้วย
๖. เมื่อตกลงราคาแล้ว ผู้ซื้อต้องชำระเงินทันที เว้นแต่ที่ดินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นซึ่งมีราคาตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป ผู้ทอดตลาดอาจผ่อนผันให้ผู้ซื้อวางมัดจำไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕ ของราคาซื้อ และทำสัญญาซื้อขายภายในเวลาไม่เกิน ๑๕ วันนับแต่วันที่ซื้อ ถ้าผู้ซื้อไม่สามารถชำระเงินหรือวางเงินมัดจำดังกล่าวแล้ว หากมีการขายทอดตลาดซ้ำอีก ถ้าได้เงินสุทธิไม่คุ้มราคาและค่าขายทอดตลาดชั้นเดิม ผู้ซื้อต้องรับผิดชอบในส่วนที่ขาด
๗. เงินมัดจำที่ผู้ซื้อได้วางไว้แล้วนั้น หากผู้ซื้อไม่นำเงินที่เหลือมาชำระให้เสร็จภายในกำหนดเวลาตามข้อสัญญาดังกล่าวข้างต้น ผู้ซื้อไม่มีสิทธิได้รับเงินมัดจำคืน
๘. ผู้ซื้อต้องเป็นฝ่ายเสียหรือนำส่งค่าภาษีใดๆ และค่าธรรมเนียมในการโอนทรัพย์สินนั้น
๙. ในกรณีที่คณะกรรมการจัดการขายทอดตลาดเห็นว่าราคาที่ผู้ซื้อประมูลได้ต่ำเกินสมควร คณะกรรมการมีสิทธิที่จะยกเลิกการประมูลนั้นได้

แบบ ๑๐

ครุฑ

คำสั่ง.....

ที่...../.....

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการขายทอดตลาด

ด้วย.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ต.รอก/ชอย.....

ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....ได้ค้างชำระภาษี.....ประจำปีภาษี.....

ถึงปีภาษี.....เป็นเงิน.....บาท.....สตางค์ (.....)

เงินเพิ่ม.....บาท.....สตางค์ สำนักงานที่ทำการ.....

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๓๕ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการยึดอายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงแต่งตั้งให้

๑. ตำแหน่ง.....

๒. ตำแหน่ง.....

๓. ตำแหน่ง.....

เป็นคณะกรรมการจัดการขายทอดตลาดเพื่อดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างภาษีดังกล่าวข้างต้นต่อไป

สั่ง ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

แบบ ๑๑

ครูท

คำสั่ง.....

ที่...../.....

เรื่อง การถอนการบังคับภาษี

ตามคำสั่ง.....ลงวันที่.....
 เดือน..... พ.ศ..... เรื่อง ให้ยึดทรัพย์สินของ.....
 อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ต.รอก/ชอย.....ถนน.....ตำบล.....
 อำเภอ.....จังหวัด.....ซึ่งค้างชำระภาษี.....นั้น

บัดนี้.....ได้ชำระค่าภาษีกับเงินค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่าย
 ในการยึด และขายทอดตลาดทรัพย์สินครบถ้วนแล้ว ฉะนั้น.....จึงให้ถอน
 การบังคับภาษีดังกล่าว และได้ส่งมอบทรัพย์สินคืนให้.....แล้ว
 ตั้งแต่วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ตามรายการดังต่อไปนี้

๑.
๒.
๓.
๔.
๕.

สั่ง ณ วันที่เดือน.....พ.ศ.....

(ลงชื่อ).....

(.....)

ตำแหน่ง.....

ภาคผนวก จ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562

เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๖๙ ก ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒

พระราชบัญญัติ
วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓)
พ.ศ. ๒๕๖๒

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ
พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒
เป็นปีที่ ๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง
(ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป เว้นแต่บทบัญญัติมาตรา ๖๓/๑๕ มาตรา ๖๓/๑๖ มาตรา ๖๓/๑๗ มาตรา ๖๓/๑๘
และมาตรา ๖๓/๑๙ ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการ
ทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

หน้า ๑๑๖

เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๖๙ ก ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒

“การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทุเลาการบังคับตามมาตรา ๖๓/๒ วรรคหนึ่ง”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกส่วนที่ ๘ การบังคับทางปกครอง มาตรา ๕๕ ถึงมาตรา ๖๓ ในหมวด ๒ คำสั่งทางปกครอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด ๒/๑ การบังคับทางปกครอง มาตรา ๖๓/๑ ถึงมาตรา ๖๓/๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

“หมวด ๒/๑
การบังคับทางปกครอง

ส่วนที่ ๑
บททั่วไป

มาตรา ๖๓/๑ การบังคับทางปกครองไม่ใช้บังคับกับหน่วยงานของรัฐด้วยกัน เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๖๓/๒ เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีอำนาจที่จะพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งของตนได้ตามบทบัญญัติในหมวดนี้ เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทุเลาการบังคับไว้ก่อนโดยเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งนั้นเอง ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ หรือผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยความถูกต้องของคำสั่งทางปกครองดังกล่าว

เจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่งจะมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ซึ่งอยู่ใต้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่อื่นเป็นผู้ดำเนินการก็ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้เจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครอง โดยกระทบกระเทือนผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองน้อยที่สุด

มาตรา ๖๓/๓ ถ้าบทกฎหมายใดกำหนดมาตรการบังคับทางปกครองไว้โดยเฉพาะแล้ว หากเจ้าหน้าที่เห็นว่าการใช้มาตรการบังคับนั้นจะเกิดผลน้อยกว่ามาตรการบังคับตามหมวดนี้ เจ้าหน้าที่จะใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามหมวดนี้แทนก็ได้

มาตรา ๖๓/๔ ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองแก่บุคคลใด หากบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย ให้ดำเนินการบังคับทางปกครองต่อไปได้ ถ้าบุคคลนั้นมีทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดก ให้ถือว่าทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกเป็นผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองนั้น

ในกรณีที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองตาย ให้แจ้งมาตรการบังคับทางปกครองไปยังทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดก แล้วแต่กรณี โดยให้ระยะเวลาอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองเริ่มนับใหม่ตั้งแต่วันที่ทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกได้รับแจ้ง เมื่อปรากฏว่า

(๑) ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองตายก่อนสิ้นสุดระยะเวลาอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองและไม่ได้ยื่นอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

(๒) ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองตายหลังสิ้นสุดระยะเวลาอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองและไม่ได้ยื่นอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง เนื่องจากมีพฤติการณ์ที่จำเป็นอันมิได้เกิดจากความผิดของผู้นั้น

ในกรณีที่เป็นการใช้มาตรการบังคับทางปกครองแก่นิติบุคคลใด หากนิติบุคคลนั้นสิ้นสภาพโอนกิจการ หรือควบรวมกิจการ ให้ดำเนินการบังคับทางปกครองต่อไปได้ โดยให้แจ้งมาตรการบังคับทางปกครองไปยังผู้ชำระบัญชี หรือนิติบุคคลที่รับโอนกิจการหรือเกิดจากการควบรวมกิจการ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ โดยไม่จำเป็นต้องออกคำสั่งทางปกครองใหม่แก่บุคคลหรือนิติบุคคลดังกล่าวอีก และให้นำหลักเกณฑ์เรื่องระยะเวลาในการอุทธรณ์ตามวรรคสองมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๖๓/๕ ในกรณีที่บทบัญญัติในหมวดนี้หรือกฎหมายอื่นมิได้กำหนดเป็นอย่างอื่น ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองอาจอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองนั้นได้

การอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองให้ใช้หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองตามส่วนที่ ๕ การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง ในหมวด ๒ คำสั่งทางปกครอง

มาตรา ๖๓/๖ บทบัญญัติในหมวดนี้มีให้ใช้บังคับกับการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินหรือให้กระทำหรือละเว้นกระทำในกรณีที่หน่วยงานของรัฐได้ฟ้องคดีต่อศาลและศาลได้มีคำพิพากษาให้ชำระเงินหรือให้กระทำหรือละเว้นกระทำแล้ว

เมื่อศาลได้รับฟ้องคดีตามวรรคหนึ่งไว้แล้ว ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามส่วนที่ ๒ การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน และส่วนที่ ๓ การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ เว้นแต่จะได้มีการถอนฟ้อง หรือศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีจากสารบบความเพราะเหตุอื่น ทั้งนี้ ไม่กระทบต่อการดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครองที่เจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการไปก่อนที่ศาลได้รับฟ้องคดี และให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครองในส่วนนั้นต่อไปจนแล้วเสร็จ

ส่วนที่ ๒

การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน

๑. การบังคับโดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ

มาตรา ๖๓/๗ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่มีคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน ถ้าถึงกำหนดแล้วไม่มีการชำระโดยถูกต้องครบถ้วน ให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีหนังสือเตือนให้ผู้นั้นชำระภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ถ้าไม่มีการปฏิบัติตามคำเตือน เจ้าหน้าที่มีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วนได้

ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามวรรคหนึ่ง ให้แต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองเพื่อดำเนินการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินต่อไป

เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครอง และการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖๓/๘ หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินต้องดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุด

คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุดในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ไม่มีการอุทธรณ์คำสั่งต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองภายในระยะเวลาอุทธรณ์

(๒) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยยกอุทธรณ์ และไม่มีการฟ้องคดีต่อศาลภายในระยะเวลาการฟ้องคดี

(๓) ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษายกฟ้อง หรือเพิกถอนคำสั่งบางส่วน และคดีถึงที่สุดแล้ว

หากหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินได้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินแล้ว แต่ยังไม่ได้รับชำระเงินครบถ้วน และล่วงพ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินเพิ่มเติมอีกมิได้

การขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองที่ถูกยึดหรืออายัดไว้ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งเพื่อชำระเงิน รวมทั้งค่าธรรมเนียม ค่าตอบแทน หรือค่าใช้จ่ายอื่นในการบังคับทางปกครอง ให้กระทำได้แม้ล่วงพ้นระยะเวลาดังกล่าว

มาตรา ๖๓/๙ กรณีที่มีการอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองและขอทุเลาการบังคับตามมาตรการดังกล่าว เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครอง หรือผู้มีอำนาจพิจารณา คำอุทธรณ์ อาจสั่งให้มีการทุเลาการบังคับทางปกครองไว้ก่อนก็ได้ โดยมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองต้องปฏิบัติตามด้วยก็ได้

มาตรา ๖๓/๑๐ เพื่อประโยชน์ในการบังคับทางปกครอง ให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองมีอำนาจ

(๑) มีหนังสือสอบถามสถาบันการเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางบก กรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ที่มีหน้าที่ควบคุมทรัพย์สินที่มีทะเบียน เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง

(๒) มีหนังสือขอให้นายทะเบียน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลอื่นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ระวังการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองไว้เป็นการชั่วคราวเท่าที่จำเป็นเนื่องจากมีเหตุขัดข้องที่ทำให้ไม่อาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้ทันที และเมื่อเหตุขัดข้องสิ้นสุดลงให้แจ้งยกเลิกหนังสือดังกล่าว ทั้งนี้ ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการระงับการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

หน่วยงานตาม (๑) ที่ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการดำเนินการตาม (๑) ให้ถือว่าไม่มีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และกฎหมายอื่น

ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามวรรคหนึ่ง โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้นั้นมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๖๓/๑๑ ในการสืบหาทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินอาจร้องขอให้สำนักงานอัยการสูงสุดหรือหน่วยงานอื่นดำเนินการสืบหาทรัพย์สินแทนได้ โดยให้หน่วยงานดังกล่าวมีอำนาจตามมาตรา ๖๓/๑๐ ด้วย

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินไม่มีเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการสืบหาทรัพย์สิน และหากจำนวนเงินที่ต้องชำระตามมาตรการบังคับทางปกครองนั้นมีมูลค่าตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไปหรือตามมูลค่าที่กำหนดเพิ่มขึ้นโดยกฎกระทรวง หน่วยงานของรัฐอาจมอบหมายให้เอกชนสืบหาทรัพย์สินแทนได้

ให้เอกชนที่สืบพบทรัพย์สินได้รับค่าตอบแทนไม่เกินร้อยละสองครึ่งจากเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการยึด อายัด หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินที่สืบพบได้ ทั้งนี้ จำนวนเงินค่าตอบแทนสูงสุดต้องไม่เกินหนึ่งล้านบาทต่อจำนวนเงินที่ต้องชำระตามคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้น หรือตามจำนวนที่กำหนดเพิ่มขึ้นโดยกฎกระทรวง

หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกเอกชนที่สืบหาทรัพย์สิน การกำหนดค่าตอบแทน และวิธีการจ่ายค่าตอบแทนตามวรรคสาม ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖๓/๑๒ ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ในกรณีที่กฎกระทรวงไม่ได้กำหนดเรื่องใดไว้ ให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้ถือว่า

(๑) เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา หมายถึง หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงิน

(๒) ลูกหนี้ตามคำพิพากษา หมายถึง ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง

(๓) อำนาจของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับคดี เป็นอำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้

ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๔) เจ้าพนักงานบังคับคดี หมายถึง เจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง

มาตรา ๖๓/๑๓ การโต้แย้งหรือการใช้สิทธิทางศาลเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง รวมทั้งบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด ให้เสนอต่อศาล ดังต่อไปนี้

(๑) ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลเยาวชนและครอบครัว หรือศาลชำนาญพิเศษอื่น แล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคำสั่งที่มีการบังคับทางปกครองนั้น

(๒) ศาลปกครอง สำหรับกรณีอื่นที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับ (๑)

มาตรา ๖๓/๑๔ กรณีที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในคดีอื่นได้มีการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องอื่นใดของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองเพื่อนำเงินมาชำระตามคำพิพากษา ให้หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินมีสิทธิขอเข้าเฉลี่ยได้เช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา

๒. การบังคับโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี

มาตรา ๖๓/๑๕ ในกรณีที่มีการบังคับให้ชำระเงินและคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้ว หากหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินประสงค์ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีในสังกัดกรมบังคับคดีดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองดังกล่าว ให้ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุด เพื่อให้ศาลออกหมายบังคับคดีเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองนั้น โดยระบุจำนวนเงินที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองยังมีได้ชำระตามคำสั่งทางปกครอง ทั้งนี้ ไม่ว่าหน่วยงานของรัฐยังไม่ได้บังคับทางปกครองหรือได้ดำเนินการบังคับทางปกครองแล้ว แต่ยังไม่ได้รับชำระเงินหรือได้รับชำระเงินไม่ครบถ้วน

เมื่อหน่วยงานของรัฐยื่นคำขอตามวรรคหนึ่ง ถ้าศาลเห็นว่าคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้ว ให้ศาลออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีและแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ถือว่าหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา และให้ถือว่าผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา

เมื่อศาลออกหมายบังคับคดีแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐติดต่อกรมบังคับคดี พร้อมทั้งมีหนังสือแจ้งให้ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองทราบว่าศาลได้ตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อดำเนินการบังคับคดีแล้ว

เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดีตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าศาลจังหวัด ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี หรือศาลแพ่งอื่นในกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี ที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือที่ทรัพย์สินที่ถูกบังคับทางปกครองนั้นตั้งอยู่ในเขตศาล มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาด หรือทำคำสั่งในเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวข้องด้วยการบังคับคดี และเป็นศาลที่มีอำนาจในการบังคับคดี

กรณีคำขอซึ่งอาจยื่นต่อศาลได้มากกว่าหนึ่งศาล ไม่ว่าจะ เป็นเพราะภูมิลำเนาของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองก็ดี เพราะที่ตั้งของทรัพย์สินที่ถูกบังคับทางปกครองก็ดี หรือเพราะมีผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองหลายคนในมูลหนี้ที่เกี่ยวข้องกันก็ดี จะยื่นคำขอต่อศาลใดศาลหนึ่งเช่นว่านั้นก็ไ้

หน่วยงานของรัฐตามมาตรา นี้ หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการ ที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖๓/๑๖ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้ว และต่อมาผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองขอให้พิจารณาคำสั่งทางปกครองที่เป็นที่สุดแล้วนั้นใหม่ หรือฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้พิจารณาเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครองที่เป็นที่สุดแล้วนั้นใหม่ หรือขอให้ศาลพิจารณาคดีใหม่ และหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินหรือศาลมีคำสั่งให้รับคำขอหรือได้รับคำฟ้องไว้พิจารณา ผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองอาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีอำนาจในการออกหมายบังคับคดีตามมาตรา ๖๓/๑๕ เพื่อขอให้สั่งงดการบังคับคดีไว้ก่อน หากศาลพิจารณาคำร้องแล้วมีคำสั่งให้งดการบังคับคดี ให้ศาลส่งคำสั่งนั้นไปให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบ และให้เจ้าพนักงานบังคับคดีงดการบังคับคดีไว้ภายในระยะเวลาหรือเงื่อนไขตามที่ศาลกำหนด รวมทั้งส่งคำบอกกล่าวงดการบังคับคดีให้หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินและบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียทราบโดยไม่ชักช้า

ถ้าหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินยื่นคำร้องว่าอาจได้รับความเสียหายจากการยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่งและมีพยานหลักฐานเบื้องต้นแสดงว่าคำร้องนั้นไม่มีมูลและยื่นเข้ามาเพื่อประวิงการบังคับคดี ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองวางเงินหรือหาประกันตามที่ศาลเห็นสมควรภายในระยะเวลาที่ศาลจะกำหนด เพื่อเป็นประกันการชำระค่าสินไหมทดแทนแก่หน่วยงาน

ของรัฐสำหรับความเสียหายที่อาจได้รับเนื่องจากเหตุเน้นซ้ำในการบังคับคดีอันเกิดจากการยื่นคำร้องนั้น หรือกำหนดวิธีการชั่วคราวเพื่อคุ้มครองอย่างใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้ ถ้าผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ให้ศาลสั่งให้ดำเนินการบังคับคดีต่อไป

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง หากหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินหรือศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน ได้มีคำสั่งให้ทบทวนคำสั่งทางปกครองที่เป็นที่สุุดนั้นใหม่ ให้หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินยื่นคำร้องต่อศาลที่มีอำนาจออกหมายบังคับคดีตามมาตรา ๖๓/๑๕ เพื่อเพิกถอนการบังคับคดีที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ในกรณีที่ศาลเห็นว่าเป็นการพ้นวิสัยที่จะให้ความกลับสู่ฐานะเดิม หรือเมื่อศาลเห็นว่าไม่จำเป็นที่จะบังคับให้เป็นไปตามหมายบังคับคดีต่อไป เพื่อประโยชน์แก่คู่ความหรือบุคคลภายนอก ให้ศาลมีอำนาจสั่งอย่างใด ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควร และแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบ

มาตรา ๖๓/๑๗ เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดี ให้นำความในมาตรา ๖๓/๑๐ และมาตรา ๖๓/๑๑ มาใช้บังคับกับการสืบหาทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองด้วย

มาตรา ๖๓/๑๘ หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินต้องดำเนินการสืบทรัพย์แล้วแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบพร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการเพื่อให้มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุด และให้นำความในมาตรา ๖๓/๘ วรรคสามและวรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มิให้นำระยะเวลาระหว่างการงดการบังคับคดีตามคำสั่งศาลตามมาตรา ๖๓/๑๖ วรรคหนึ่ง มานับรวมในระยะเวลาสิบปีตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๖๓/๑๙ เมื่อศาลออกหมายบังคับคดีและแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว การดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ส่วนที่ ๓

การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ

มาตรา ๖๓/๒๐ ในส่วนนี้

“คำปรับบังคับการ” หมายความว่า คำปรับที่เจ้าหน้าที่สั่งให้ผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ ชำระเป็นรายวันไปจนกว่าจะยุติการฝ่าฝืนคำสั่งหรือได้มีการปฏิบัติตามคำสั่งแล้ว ไม่ว่าจะ เป็นคำปรับที่กำหนดโดยพระราชบัญญัตินี้หรือโดยกฎหมายอื่น

มาตรา ๖๓/๒๑ คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ ถ้าผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทน โดยผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองจะต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มรายวันในอัตราร้อยละยี่สิบห้าต่อปีของค่าใช้จ่ายดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่นั้นสังกัด

(๒) ให้มีการชำระค่าปรับบังคับการตามจำนวนที่สมควรแก่เหตุแต่ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาทต่อวัน เจ้าหน้าที่ระดับใดมีอำนาจกำหนดค่าปรับบังคับการจำนวนเท่าใด สำหรับในกรณีใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องบังคับการโดยเร่งด่วนเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายที่มีโทษทางอาญาหรือมิให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะ เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยไม่ต้องออกคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำก่อนก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุและภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน

มาตรา ๖๓/๒๒ ก่อนใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามมาตรา ๖๓/๒๑ เจ้าหน้าที่จะต้องมีคำเตือนเป็นหนังสือให้มีการกระทำหรือละเว้นกระทำตามคำสั่งทางปกครองภายในระยะเวลาที่กำหนดตามสมควรแก่กรณี คำเตือนดังกล่าวจะกำหนดไปพร้อมกับคำสั่งทางปกครองก็ได้

คำเตือนนั้นจะต้องระบุ

(๑) มาตรการบังคับทางปกครองที่จะใช้ให้ชัดเจน แต่จะกำหนดมากกว่าหนึ่งมาตรการในคราวเดียวกันไม่ได้

(๒) ค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มรายวันในการที่เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทน หรือจำนวนค่าปรับบังคับการ แล้วแต่กรณี

การกำหนดค่าใช้จ่ายในคำเตือน ไม่เป็นการตัดสิทธิที่จะเรียกค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น หากจะต้องเสียค่าใช้จ่ายจริงมากกว่าที่ได้กำหนดไว้

มาตรา ๖๓/๒๓ เจ้าหน้าที่จะต้องใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามที่กำหนดไว้ในคำเตือนตามมาตรา ๖๓/๒๒ การเปลี่ยนแปลงมาตรการจะกระทำได้อีกต่อเมื่อปรากฏว่ามาตรการที่กำหนดไว้ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์

ถ้าผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองต่อสู้ขัดขวางการบังคับทางปกครอง เจ้าหน้าที่อาจใช้กำลังเข้าดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรการบังคับทางปกครองได้ แต่ต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุ

ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง เจ้าหน้าที่อาจแจ้งขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานตำรวจได้

มาตรา ๖๓/๒๔ ในกรณีไม่มีการชำระค่าปรับบังคับการ ค่าใช้จ่าย หรือเงินเพิ่มรายวัน โดยถูกต้องครบถ้วน ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับทางปกครองตามส่วนที่ ๒ ต่อไป

มาตรา ๖๓/๒๕ การฟ้องคดีโต้แย้งการบังคับทางปกครองตามส่วนนี้ ให้เสนอต่อศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคำสั่งที่มีการบังคับทางปกครองนั้น”

มาตรา ๖ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินใดเป็นที่สุดแล้วเป็นเวลานานหนึ่งปีในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งนั้นดำเนินการบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ต่อไป โดยจะดำเนินการตามมาตรา ๖๓/๑๕ ได้ต่อเมื่อเป็นคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน ซึ่งมีลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๗ บรรดาคดีเกี่ยวกับการโต้แย้งการใช้มาตรการบังคับทางปกครองซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลใดในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ศาลนั้นดำเนินกระบวนการและมีคำพิพากษาต่อไปจนคดีนั้นถึงที่สุด

มาตรา ๘ ให้กรมบังคับคดี สำนักงาน ก.พ.ร. สำนักงาน ก.พ. สำนักงานประมาณและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดทำโครงสร้างกรมบังคับคดี กรอบอัตรากำลังข้าราชการและพนักงานราชการ และกำหนดงบประมาณ รวมทั้งการดำเนินการอื่นใดอันจำเป็น เพื่อรองรับการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของกรมบังคับคดีตามพระราชบัญญัตินี้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๙ บรรดากฎหรือคำสั่งใด ๆ ที่ได้ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับต่อไปได้เพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีกฎหรือคำสั่งใด ๆ ที่ออกตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

หน้า ๑๒๕
เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๖๙ ก ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒

การดำเนินการออกกฎหมายตามวรรคหนึ่งให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ ให้นายกรัฐมนตรีรายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

มาตรา ๑๐ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ปัจจุบันบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองยังไม่มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ โดยเฉพาะการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน ซึ่งกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองกำหนดให้นำวิธีการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม จึงไม่มีรายละเอียดวิธีปฏิบัติและระยะเวลาในการบังคับทางปกครองที่ชัดเจน ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง ประกอบกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐส่วนใหญ่ไม่มีความเชี่ยวชาญในการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน อีกทั้งไม่มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการสืบหาทรัพย์สินและมอบหมายให้หน่วยงานอื่นหรือเอกชนดำเนินการแทนได้ ส่งผลให้ไม่สามารถบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพและรัฐต้องสูญเสียรายได้ในที่สุด ดังนั้น สมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการบังคับทางปกครองเพื่อให้ชัดเจน มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	จิรายุทธ คิตงาม
วัน เดือน ปี เกิด	12 กุมภาพันธ์ 2534
สถานที่เกิด	เชียงใหม่
วุฒิการศึกษา	พ.ศ.2557 น.บ. มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่, เชียงใหม่
ที่อยู่ปัจจุบัน	12/1 หมู่ที่ 6 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200
ผลงานตีพิมพ์	มาตรการบังคับทางปกครองในการยึด อาศัย และขายทอดตลาดทรัพย์สินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510 ในการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 The 7th UTCC National Conference เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2566 มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (หน้า 1574 - 1586)

